Mr. M.ČULITIS
47 Fulton Ave
Toronto

The Latvian Newspaper for Canada and U.S.A.
Published Twice Weekly
by the DAUGAVAS VANAGS
Editorial and Business Offices:
123 Huron St., Toronto, Ont., Canada
Telephone — WA 0792
Editor in USA: A. Zvēriņš,
83—15 85 Drive Richmond Hill 18, N. Y. USA
Tel.: Virginia 9-7778
AUTHORIZED AS SECOND CLASS MAIL POST OFFICE DEPARTMENT, OTTAWA

LATVIJA AMERIKA

2./127. nr-s SESTDIEN, 1953. G. 10. JANVĀRĪ 3. GADS

Latviešu laikraksts Amerikā
Iznāk divas reizes nedēļā — trešdienās un sestdienās
Izdevējs — Apgāds DAUGAVAS VANAGS
Galvenais redaktors — INGRIDA VĪKSNA
Redakcija un kantoris:
123 Huron St., Toronto, Ont. Canada
Telefons — WA 0792
ASV redakcija: A. Zvēriņš,
102—15 85 Drive, Richmond Hill, 18, N. Y. USA
Tel.: Virginia 9-7778
Abonēšanas maksa ASV un Kanadā:
par 1 mēn. $1.50; par 3 mēn. $4.50;
par 6 mēn. $8.50; par 1 gadu $16.—.
Sludinājumu maksa:
slud. daļā $1.40; tekstā $2.80
par vienu collas telpu 1 slejā

TRŪMENS BRĪDINA STAĻINU AR H-BUMBU

Amerikāņu prese un politiķi — arī republikāņi — izsaka sajūsmu par Trūmena vēstījumu, sevišķi par viņa noteikto nostāju pret komūnismu.

Vašingtonā. — Prezidents Trūmens savā atvadu vēstījumā ASV Kongresam joti smagi uzbruka Staļinam un komūnisma režīmam, brīdinot Kremļa varas vīrus dibināt visus savus panākumus uz Ļeņina mācību laikmetu, kur ASV devusi pasaulei tik iznīcinošu ieroci, kāda ir H-bumba.

Trūmena ziņojums Kongresam bija neparasti garš — 10.000 vārdu un pretēji savai parastai kārtībai sniegt ziņojumu Kongresam personiski, Trūmens šoreiz to nosūtīja uz Kongresu un to nolasīja abās palātās atsevišķi.

Savā ziņojuma ievadā Trūmens pakavējās pie savas valdības izcelšanās, norādot uz ārpolitiskiem, militāriem un saimnieciskiem sasniegumiem un demokratu partijas lielo pievēršanos zinātnes atbalstam cīņā pret komūnismu. Pēc viņa domām, ja Eizenhauers pietuvēsies pie līdzšinējām ASV ārpolitikas vadlīnijām, tad neizbēgami pienāks diena, kad komūnistiskās valstis piedzīvos pārmaiņas. Ir tiesa, teica Trūmens, ka republikāņu partijai būs jāizdara dažādas pārmaiņas valsts aparātā, lai uzlabotu valsts vadību. Eizenhauers atrodas lielākā uzdevuma un atbildības priekšā, kāds jebkad pasaulē gūlies uz cilvēka pleciem. Koreja bija galvenā pārbaudes vieta, kur brīvā pasaule nostājās pret komūnisma žņaugiem.

Komūnisma iekšējais vājums ir tas, ka valstī ir „policijas iekārta" un tai priekšā „dzelzs aizkars." Trūmens brīdināja Staļinu no viņa izteiktām domām, ka karš varētu nest briesmas tikai Rietumu pasaulei. Savienotās Valstis, ir tagad radījušas H-bumbu, kas tiek tagad izveidota tālāk un piemērota militārām vajadzībām. Pad. Savienība ciestu lielu katastrofu no šī un vēl citiem iznīcinošiem ieročiem. Ir nodibināta H-bumbas pētniecības un izmantošanas pārvalde, kas ir arī atbildīga par H-bumbas ražošanu pietiekamā vairumā.

Beidzot Trūmens pateicas savai partijai un Kongresam par atbalstu viņa 8 gadu darbības laikā Baltajā Namā.

ČERČILS UN EIZENHAUERS

„Eizenhauers ir plaša vēriena persona, savā darbā un nostājā praktisks, ar viņu sadarboties var labi; visiem notikumiem viņš pieiet ar lielu mieru."
V. Čerčils

„Čerčils ir persona ar sevišķi noteiktu pārliecību savos uzskatos, īsts meistars argumentos un debatēs. Viņš bija liels vadonis kara laikā un ir izcila personība."
Dvaids Eizenhauers

EIROPAS AIZSARDZĪBAS PROBLĒMA UN KOREJAS KARŠ — APSPRIEŽU DEGPUNKTĀ

Čerčilla pēkšņais apciemojums ASV nākošam prezidentam Eizenhaueram izraisījis daudz pārrunu par to, kādēļ Čerčils izvēlējies savu apciemojumu jau, pirms Eizenhauers oficiāli pārņēmis ASV vadību, un kādus jautājumus Čerčils vēlas apspriest.

Čerčils savu apciemojumu pieteica jau decembra mēneša viņu, un viņa tuvākie līdzstrādnieki zina stastīt, ka šo lēmumu C. pieņēmis bez parējo valdības locekļu uzmudinajuma personīgi, vēlēdamies pēc iespējas drīz atjaunot tās ciešās attiecsmes, kas viņam pastāvēja 2. Pasaules kara laikā ar Rūzveltu un Eizenhaueru, kā kopējo virspavelnieku. Čerčillam ir ciesa pārliecība, ka ar savu personisko kontaktu ar Eizenhaueru viņš spēs panākt labāku sadarbību vispasaules ārpolitiskos jautājumos, neka vadoties ar savu ministru un citu speciālistu priekšlikumiem. Šis ir arī galvenais iemesls, kādēļ Č. neatkarīgi no Anglijas min. kabineta izvēlējas savu ceļojumu jau tagad, savienodams to ar savu veselošanos Džemaikā. Staļina Ziemassvētku draudzības piedāvājums par labāku sadarbību ar Rietumiem nav bijis par iemeslu ceļojuma pasteidzināšanai, lai gan nevar arī noliegt, ka Staļina vēstules saturs NYT korespondentam Restonam tiks pārrunāts ar Eizenhaueru. Jāuzsver, ka šim sarunām var būt tikai informātīvs raksturs un tādēļ tās arī jāieskata tikai kā sagatavošanās vēlākām oficiālām apspriedēm pavasarī vai vasarā, kad paredzēta Čerčila un viņa padomdevēju jauna viesošanās Amerikā.

Kādus jautājumus Čerčils pārrunāja ar Eizenhaueru?

Jau savā pirmā preses intervijā uz okeana tvaikoņa Queen Mary, pēdējam piestājot Ņujorkas ostā, Čerčils deva saprast amerikāņu žurnālistiem, ka viņu joti nodarbina divi jautājumi:

1) Eiropas aizsardzības un saimnieciskais jautājums un 2) Korejas karš.

Šie divi ir svarīgākie no daudziem varbūtējiem jautājumiem, ko varēja ierosināt Čerčils. Viņš nevēlas Korejas kara paplašināšanu un ASV vēršanos pret Ķīnas sauszemi. Čerčils baidās, ka Eizenhauers varētu pastiprināt kara darbību Korejā, pārnesot to uz Ķīnu, kā arī ievadot kaujās Čangkaišeka karaspēku. Tālāk ar savu pāragro apciemojumu Č. vēlas panākt, lai ASV, atzīdamas Koreju un pārējo Austrumāziju par pašreiz bīstamāko komūnistu darbības rajonu, neievietotu tur visas sava karaspēka un kara materiālu rezerves. Čerčils atzīst Eiropu par komūnistu galveno darbības smagumpunktu un vēlas lielāku ASV līdzdalību Eiropas likteņu veidošanā. Viņš vēlas jaunu ASV finansiālu un militāru pabalstu, diplomātisku spiedienu uz Franciju un Vāciju Eiropas armijas līguma drīzai ratificēšanai.

Visbeidzot ir vairāki joti svarīgi jautājumi, kas attiecas tikai uz Savienoto Valstu un Anglijas attiecsmēm, kā angļu sterliņu mārciņas kursa nostabilizēšana pret Amerikas dolaru, Anglijas priekšlikums par tarifu atcelšanu Anglijas eksportam ASV. Arī Irānas jautājums vēl vienmēr ir nenokārtots, kur ASV, kā starpniece nav vēl pietiekami ietekmējusi abas puses par saprašanās platformas nospraušanu.

Pirmās sarunas starp Čerčilu un Eizenhaueru notika pirmdienas vakarā Barucha namā. Arī otrā un trešā apspriede trešdienas vakarā beidzās bez jebkādiem izklāstiem presei. Otrdien Čerčils tikās arī ar nākamo ASV ārlietu ministru Dallesu un jauno ASV sūtni Anglijā — Oldriču.

Ceturtdien Čerčils ieradās lidmašīnā Vašingtonā, lai dotos vizītē pie aizejošā prezidenta Trūmena. Piektdien Čerčils dodas tālāk uz Džemaiku. Arī savā atpakaļceļojumā Č. tiksies ar Eizenhaueru, un, kaut arī nekas netiks darīts atklātībai zināms par svarīgākiem sarunu jautājumiem, jau tagad varam teikt, ka Č. no sarunu rezultāta būs diezgan liela skaidrība par to, kādi ir Eizenhauera tuvākie nodomi pasaules ārpolitikā — sevišķi Korejā un Eiropas aizsardzībā. Paliek gan atklāts jautājums, par cik viņam izdosies Eizenhaueru ietekmēt Anglijas interešu labā, kuras ne vienmēr saskan ar pārējo Eiropas tautu interesēm.
M.

Atcelta racionēšana

Varšavā. — Polijas valdība izdevusi dekrētu, ar ko tiek atcelta pārtikas racionēšana Polijā. Kā pamatojumu tam komūnistu valdība min faktu, ka Polijas saimnieciskā uzbūve nav pietiekamā attīstības pakāpē un racionēšana nav spējusi novērst pārtikas grūtības. Tai pašā laikā paceltas cenas daudzām pārtikas precēm, oglēm un ziepēm. Sliktā saimnieciskā stāvokļa noslēpšanai komūnistu partija nedaudz pacēlusi strādnieku algas.

Pārtikas grūtības ir arī Austrumvācijā, kur komūnistu partija apcietinājusi 2 ievērojamus valdības darbiniekus, lai viņus tiesātu par sabotāžu, līdzīgi tam, kā tas nesen bija Čechijā. Daļa apsūdzēto ir žīdi.

Renē Maijers — Francijas ministru prezidents

Parīzē. — Radikālsociālistu partijas pārstāvis Renē Maijers trešdien parlamentā ar 389 pret 205 balsīm tika apstiprināts par Francijas jauno min. prezidentu pēc tam, kad viņš apsolīja gollistu partijai aizstāvēt Eiropas armijas līguma pārveidošanu pirms tā ratificēšanas Francijas parlamentā. Līdz ar to Maijers dabūja gollistu atbalstu parlamentā, nodrošinot sev parlamentāru vairākumu.

Pirmoreiz kopš 4 gadiem ārlietu ministra postenī neredzam Robertu Šūmanu, kas atteicās kabinetā darboties sakarā ar Maijera augšminēto nostāju par Eiropas armijas līguma pārveidošanu. Šūmans protestē pret līguma pārveidošanu un tā pieņemšanas novilcināšanu.

Jaunais ārlietu ministrs būs 2. Bido.

No Bonnas ziņo, ka arī Vācijas ministru prezidents Ādenauers izteicās pret Eiropas aizsardzības līguma ratifikācijas novilcināšanu, kaut arī viņš atzīst zināmus grozījumus.

SANĀCIS ASV JAUNAIS KONGRESS

Senāta vadītājs Tafts un Tautas Pārstāvju nama — J. Martins

Šestdien, Vašingtonā sanāca uz pirmo svinīgo atklāšanas sēdi jaunais ASV Kongress, kas ir pēc kārtas 83. Pirmoreiz kopš 1930. gada parlamentā noteicēja ir republikāņu partija; tūliņ arī izraudzīja vadošās amatpersonas. Protams, nolūkā panākt labāku sadarbību ar jauno prezidenta Eizenhauera administrāciju visas amatpersonas izraudzītas saziņā ar Eizenhaueru.

Senātā par republikāņu partijas vadītāju izraudzīts — Tafts, kas prezidēs tajās sēdēs, kuŗās nav klāt viceprezidents Niksens. Senātā prezidējā ielet Bridžs, Knovlends un Milikins.

Tautas Pārstāvju nama vadītājs (priekšsēdis) tagad ir republ. J. Martins un republikāņu partijas līderis — Č. Haleks. Šiem minētiem republikāņu politiķiem Kongresā piekritīs joti ievērojama loma, un kopā ar atsevišķu Kongresa komisiju vadītājiem viņu nospraustās politiskās vadlīnijas pa lielākai daļai tiks ievērotas. Vienīgi apstākļos, kur prezidenta administrācijas domas par atsevišķu jautājumu atšķiras no Kongresa vadošo politiķu domām, ir sagaidāmas karstas debates pašu Kongresa locekļu starpā. Trūmenam bieži bija domstarpības ar Kongresu un vairākas reizes viņš neievēroja Kongresa vairākuma domu. Pašreizējais Kongress savu darbību iesāk labā saskaņā, jo vairākums republikāņu atzīst, ka prezidenta Eizenhauera popularitāte viņiem palīdzēja iekļūt Kongresā, kādēļ viņam ir lielāks morālais svars amerikāņu tautā nekā visiem Kongresa republikāņiem. Bez tam Tafta atbalstītāji un Eizenhauera un Djuija draugi Čikagas sanāksmes noslēgumā vienojās par satiecības uzturēšanu atsevišķu nogrupējumu starpā. Ir tomēr grūti pateikt, cik ilgi šī vienotība pastāvēs, jo daudzi piedzīvojuši republikāņi noteikti parego, ka Kongresa atsevišķu republikāņu nogrupējumu starpā noteikti gaidāmas politiskas „kaujas" par ietekmes iegūšanu un savu domu uzspiešanu prezidentam.

Par 83. Kongresu varam sniegt šādas ziņas:

Senātā: republikāņu pārstāvji 48 (47); demokratu pārst. 47 (49); neatkarīgie 1. Tautas Pārstāvju namā: republikāņu pārst. 221 (199); demokr. pārst. 211 (235); neatkarīgie 1 (1).

Piezīme: Iekavās uzrādītie skaitļi attiecas uz 82. Kongresu.

Kongresā ir 518 vīriešu un tikai 11 sieviešu, pie kam caurmēra vecums ir 53 (jaunākais Kongresa dalībnieks ir Tautas Pārstāvju nama loceklis no Virdžinijas — republikānis Vomplers, kam ir tikai 26 gadi. Vecākam Kongresa dalībniekam dem. senātoram Grīnam no Rodailendas ir 85 gadi. Tautas Pārstāvju nama pārstāvis Sams Reibērns atrodas Kongresā jau 40 gadu, bet W. Džordžs Senātā — 31 gadu.

Tikai 16 senātori un 81 Tautas Pārstāvju nama locekļi Kongresā ievēlēti pirmoreiz; pārējie politikā jau plaši pazīstami.

Pēc nodarbošanās pirmajā vietā ir juristi (249 — Tautas Pārst. namā un 56 Senātā), tālāk banku darbinieki, tirgotāji, lauksaimnieki un žurnālisti. Beidzot varam pieminēt, ka 60 senātoru un 243 deputāti ir 1. vai 2. Pasaules kara veterāni.

„Dainas" kora trešo gada svētku koncerts Toronto

1953. GADA 9. JANVĀRĪ 22 COLLEGE IELĀ

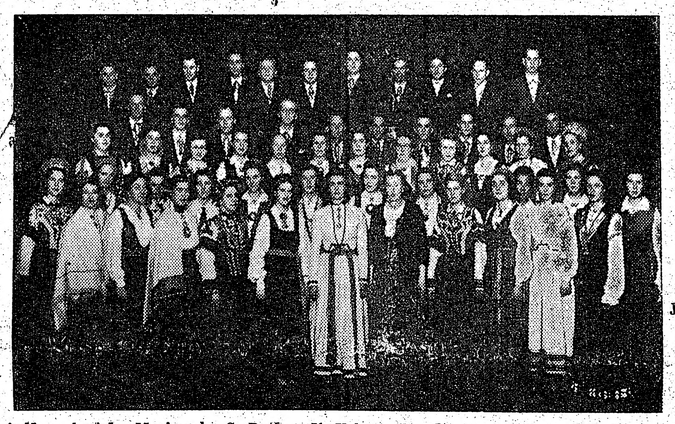

J. Kreiļa uzņ.

1. rindā no kreisās: M. Augule, S. Butāne, V. Vokova, B. Pētersone, H. Pastare. I. Spēlīte, diriģ. E. Freimane, S. Zaļā, M. Asmuse, N. Jozāne, A. Vītola, V. Pētersone, V. Ozoliņa. 2. rindā no kr.: L. Līduma, L. Andersone. I. Bergholce, A. Gargurne, A. Vilipa, I. Blūmfelde, E. Priede, Al. Kapiņa, A. Lāce. 3. rindā no kr.: A. Brīvmane, H. Turkēvice, I. Birne, A. Rudzīte, E. Dzeguze, M. Bergholce, R. Viškere, A. Kreile, V. Niedra, S. Asmuse, A. Kapiņa, M. Jankovska. 4. rindā no kr.: J. Beķeris, P. Broks, A. Jankovskis, E. Kraujiņš, A. Bērziņš, T. Kļaviņš, J. Tērauds, J. Purēns, P. Polna, J.Purviņš. 5. rindā no kr.: A. Purvs, E. Grotāns, F. Taurenis, K. Strazdiņš, J. Petzals, A. Jekums, J. Salnājs, K. Gailis, E. Žūlis, G. Sālzirnis, V. Liepiņš. Iztrūkst: N. Žukovs, L. Balgalve, M. Bērziņa, A. Butāns, V. Beķeris, V. Ceinovskis, E. Ābele.

Dr. iur. T. Sanders

RIETUMVĀCIJAS SATVERSMES KRIZE

SOCIĀLISTI NOVILCINA SVARĪGO LĪGUMU RATIFICĒŠANU

Sabiedroto un Rietumvācijas līgumu ratificēšana — būt vai nebūt vācu armijai — nonākusi kritiskā stadijā. Satversmes Tiesas vairākums kopsapulcē nosvēries par socialistu viedokli. Valsts prezidents Heuss tādēļ ņēmis atpakaļ savu lūgumu dot atsauksmi. Tas rada vētru opozicijas aprindās. Bet kanclers Adenauers griežas pats pie vienas no šīs tiesas nodaļām un ar veikli sastādīto jautājumu formulējumu cer panākt labvēlīgu lēmumu. Sociālisti grib šos līgumus izmantot nākamās parlamenta vēlēšanas cīņās un draud tos neatzīt, ja arī līgumi tiktu ratificēti, bet ja viņi pēc tam nāktu pie varas.

Paredzams, ka Bonnas parlaments vēl šī mēneša beigās skatīs cauri savā trešā lasījumā Rietumvācijas līgumus ar Sabiedrotiem. Tad šie līgumi izbeigtu okupāciju, atjaunotu Vācijas neatkarību un dotu tiesības dibināt vācu armiju 12 divīziju lielu, lai piedalītos Eiropas aizsardzībā līdz ar Atlantijas pakta signatārvalstīm. Pret šiem līgumiem asā opozicijā nostājušies sociāldemokrati un pēdējā laikā pat tik krasi, ka grib līgumu ratificēšanu novilkt līdz pat jaunām parlamenta vēlēšanām un tos izmantot vēlēšanu cīņā pret Adenauera koaliciju. Sociālisti piedraudējuši: ja arī līgumus ratificētu nelikumīgi ar vienkāršu balsu vairākumu, viņi tos neatzīšot, ja nākšot pie varas. Visā šajā kampaņā sociālisti spēlē uz vācu tautas nacionālām stīgām. Viņi dzen demagoģiju un aizmirst, ka Austrumvācijā lielinieki jau uzstādījuši vācu „tautas armiju" un ka viņu pašu tautas brāļi smok zem šausmīga terrora un gaida atbrīvošanu no lielinieku jūga. Balsu zvejošana un cīņa par partijas nākšanu pie varas tomēr viņiem ir svarīgākas lietas un stāv pirmā vietā. Tā viņi cer aizraut sev līdz daudzus no tā saucamiem neitrāliem, kas iedomājušies, ka Vācija varētu būt neitrāla kā Šveice, un tos neapmierinātos no bijušām naci aprindām, kuŗu populārais sauciens tagad ir: „bez manis" (ohne mich). Tas nozīmē atbildi sabiedrotiem: „Paši putru ar bolševikiem ievārījāt, nu strebiet to paši," neapzinoties, ka ar šādu nostāju nekas nav līdzēts un ka rezultātā visa Rietumvācija un Eiropa var nonākt komūnistu verdzībā.

Sociālisti pret šiem līgumiem cej šādas ierunas: viņi domā, ka tie neatjaunošot pilnīgu Vācijas neatkarību un ka arī turpmāk paliksot „maskota okupācija, jo sabiedrotie savai armijai līgumos paredz nodrošinājumu. Bez tam vācu piedalīšanās Eiropas drošības un aizsardzības sistēmā neesot dibināta uz vienlīdzības pamatiem. Tas tā pēc būtības. No formālās puses sociālisti apgalvo, ka Bonnas satversme neparedz vācu armiju. Viss viņas gars esot antimilitārs. Tāpat šīs konstitūcijas avoti — norādījumi, kādus ševuši sabiedroto pilnvarnieki, runājot pretī vācu armijas atjaunošanai, jo to mērķis bijis radīt jaunu demilitārizētu Vāciju. Līdz šim sociālisti ar sekmēm ratificēšanu vilcinājuši. Tā tas velkas jau no vasaras. Bet nu jānāk trešam lasījumam — izšķirīgam balsojumam. Lai to izjauktu un vilcināšanu turpinātu līdz nākamām parlamenta vēlēšanām, sociālisti cenšas radīt satversmes krizi, protestējot pret Adenauera koaliciju, kas rīkojoties nekonstitūcionāli, neprasot pirms līguma ratificēšanas satversmes grozījumus.

Lielu satraukumu ap šiem jautājumiem radīja valsts prezidenta Heussa pēkšņā rīcība. Jau priekš laba laika viņš bija griezies pie Satversmes Tiesas Karlsruhē, pieprasot atsauksmi, vai šajos līgumos nav kaut kas, kas būtu pretrunā ar spēkā esošo satversmi. Šo atsauksmi prezidents pieprasīja tādēļ, ka viņam pēc ratificēšanas parlamentā būtu jādod savs paraksts uz līgumiem un tie likuma kārtībā jāizsludina. Prezidents gribējis būt drošs par savu parakstu, redzot, kāda cīņa norisinās ap līgumiem. Bet te nu visiem negaidot, Satversmes Tiesa sanāca plenārsēdē, t. i. piedaloties šīs tiesas abu nodaļu tiesnešiem, jeb, kā vācieši augstākās tiesas nodaļas sauc, senātiem, taisot iepriekšēju principiālu lēmumu:

1.) ka kopsapulce apspriedīs šo valsts prezidenta lūgumu un 2) ka kopsapulces lēmumam būšot likuma spēks.

Adenauers tūdaļ noprata, ko tas nozīmē, jo bija laikus informēts, ka tiesnešu vairākums sveras par sociālistu viedokli, t. i., ka līgumus nevar pieņemt parlamentā ar vienkāršu balsu vairākumu un ka pirms ratificēšanas jāgroza satversme, resp., tā jāpapildina ar attiecīgiem pantiem par vācu armiju. Bet satversmes grozīšanai vajadzīgs kvalificēts balsu vairākums (2/3) un šāda vairākuma Adenaueram nav. Nu Adenauers steidzīgi devies pie Heussa un to pārliecinājis ņemt savu iesniegumu minētai satversmes tiesai atpakaļ, jeb mūsu tiesu valodā runājot, lai lūdz tiesu atstāt viņa lūgumu bez caurskatīšanas. Prezidents to arī darījis. Ar to viņš novērsis satversmes krizi un visas jaunās sekas, kādas varēja līdz ar to rasties. Tādā ceļā viņš ņēma iespēju Satversmes Tiesai izteikties negātīvi. Ja tiesa būtu paspējusi taisīt negātīvo lēmumu, tad Adenaueram nekas cits neatliktos, ka būtu jāierosina jaunas parlamenta vēlēšanas. Bet tajās viņš uzvaru gūt nevarētu, un tā visi līgumi būtu čupā. Ko tas nozīmētu Rietumvācijai un Eiropai, jā, visai pasaulei, to zinām mēs, bet, diemžēl, tikai ne krizes taisītāji Vācijā un Francijā, kur sagaidāmas tādas pašas grūtības, ja vēl ne lielākas, kad parlaments Parīzē sāks apspriest ratificēšanu. Prezidenta Heussa gājiens sacēla vētru opozicijas aprindās. Atskanēja balsis, ka Adenauers esot Heussu ietekmējis, ka to pašu viņš mēģinot darīt ar tiesnešiem u. t. t. Pats Heuss savukārt izteicās pa radio, ka viņš no Satversmes Tiesas gribējis izprasīt atsauksmi, bet ne lēmumu, kam būtu likuma

(Nobeigums 8. lpp.)

VIŅA NĀK,
30. JANVĀRĪ
VIŅA BŪS KLĀT...

RIETUMVĀCIJAS UZPLAUKUMS

APGĀŽ MARKSISTU TEORIJAS

Rietumvācijas industriālā kapitālisma straujais uzplaukums kopš valūtas reformas 1948. g. nostādījis padomju teorētiķus nepatikamas problēmas priekšā. Šī parādība ir grūti saskaņojama ar dogmatisko ideju, ka kapitālisma laiks esot pāri un sociālistiskās iekārtas nodibināšanās vai nu ar karu vai bez tā esot nenovēršama. Dažādo nokrāsu marksisti — staļinisti, titoisti vai otrās internacionāles pie-

kritēji — vairs nevar ignorēt Rietumvācijas industriālā kapitālisma sasniegumus. Tas ir asā pretrunā ar marksistu ieskatiem, ka kapitālisms, „iekšējo pretrunu plosīts", jau paredzamā nākotnē noies no vēstures skatuves.

Sadarbojoties ar organizēto un neorganizēto darba spēku un valdību, Rietumvācijas kapitālisms 1952. g. sasniedzis augstāko pēckara produkcijas līmeni, tuvojoties pilnai nodarbinātībai, uzturējis cenu stabilitāti un kļuvis par spēku, ar ko jārēķinās pasaules tirgū. Mazumtirdzniecības apgrozījumu vērtība jau pārsniegusi pirmskara līmeni, kas liecina par dzīves standarta celšanos.

Valdība turpina celt dzīvojamās ēkas, kas neizmaksā dārgi un pieejamas arī mazturīgiem. Gadā uzceltas 400.000 vienības. Šeit nav ieskaitīta privātā celtniecība. Pēc amerikāņu novērotāju ziņām Rietumvācijas saimnieciskās izredzes esot daudzsološas.

Marksistu teorētiķi, droši vien, mēģinās izskaidrot Rietumvācijas kapitālisma atdzimšanu ar Amerikas atbalstu. Tomēr statistika rāda, ka ASV palīdzība devusi tikai 5 - 6 proc. no kopējā kapitāla ieguldījuma Vācijas jaunuzbūvē. ASV sekmējušas Vācijas uzplaukumu gan citādā ceļā: amerikāņu bruņotie spēki ir pasargājuši Rietumvāciju no Padomju iebrukuma draudiem un vāciešiem devuši iespēju netraucēti strādāt.

Rietumvācijas jaunuzbūve ir paveikta bez kādiem piecgades plāniem un bez centrālās plānošanas. Vācu rūpnieki, darba spēks un valdība saprāta, ka visiem viņiem ir viens mērķis — produkcijas celšana, un atrisināja šo problēmu bez lielām politiskām un sociālām cīņām. Vācijas uzplaukumu veicināja arī iedzīvotāju techniskās zināšanas, organizēšanas spējas, pētīšanas darbi, disciplinētais darba spēks, sociālais miers, kā arī ogļu un dzelzs bagātības.

Laikraksta LA izdotie
SIENAS KALENDĀRI
saņemami laikraksta redakcijā
123 HURON ST., TORONTO,
kā arī pie laikraksta pārstāvjiem

LATVIJA

Redakcija patur tiesības iesūtītos manuskriptus saīsināt.

Neizlietotos manuskriptus neuzglabās, bet uz vēlēšanos nosūtīs atpakaļ, ja būs pievienota pastmarka.

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītajos rakstos izteiktās domas var arī neatbilst redakcijas viedoklim.

ATBALSTĪSIM ALAs KULTŪRAS FONDU

AICINĀJUMS VISĀM LATVIEŠU ORGANIZĀCIJĀM, DRAUDZĒM UN VISIEM LATVIEŠIEM AMERIKĀ

Par latviešu tautas brīvību, par Latvijas neatkarību šodien jācīnās gara ieročiem, un Latvijas brīvības cīnītāju rindās ir stājies arī latviešu rakstnieks, komponists, gleznotājs, ikviens citas mūzas aukļētājs un latviešu zinātnieks. Tomēr latviešu gara darbinieks šai cīņā nevar iet viens, nevar pastāvēt bez atbalsta.

Lai runātu par kaut cik nopietnu latviešu mākslas un kultūras darbinieku, zinātnieku atbalstīšanu, tad Kultūras Fondam nepieciešama stabila un regulāra līdzekļu ieplūšana. Latvijas neatkarības laika līdzekļus kultūras fondam gādāja budžeta kārtībā, dažādo piemaksu veidā. Protams, tagad ir citi apstākļi. Mums nav savas valsts, savas neatkarības, bet tas vēl vairāk pasvītro un pastiprina nepieciešamību latviešu Kultūras Fondam līdzekļus gādāt noteiktā un regulārā veidā. Te savs vārds sakāms ikvienai latviešu iestādei, ikvienai latviešu organizācijai un draudzei trimdā, ikvienam latviešu trimdiniekam.

Kāpēc? — varētu jautāt. Runājot par latviešu emigrācijas uzdevumiem, vēsturnieks prof. Arvēds Švābe pirms dažiem gadiem teica:

„Mums trimdā vai pats galvenais uzdevums ir latviskās dvēseles saglabāšana svešumā."

Varētu, protams, atkal jautāt, — kāpēc? Atbildēts, šķiet, varētu būt ar pretjautājumu. Ja latviešu rakstnieks kopš trimdas sākuma nebūtu uzrakstījis nevienu grāmatu, ja latviešu komponists vairs neradītu mūziku, ja krāsās uz audekļa nebūtu redzama neviena latviska doma, ja nestrādātu latviešu znātnieks, vai tad latviešu trimdinieks vēl nestu tikpat karsti Latvijas brīvības ideju, vai tad cīņa par Latvijas brīvību vispār varētu turpināties? Ne jau Latvijas brīvības cīņai vien latviešu māksla, latviešu kultūra un zinātne vajadzīga. Tā vajadzīga arī tām dienām, kad stāvēsim pie tukšajiem piemēslotiem latviskās kultūras apcirkņiem.

Ko tad darīt, lai arī svešumā latviešu māksla, latviskā kultūra un zinātne ne tikai dzīvotu, bet arī augtu un veidotos? Ko darīt, lai latviešu Kultūras Fonds trimdā būtu spējīgs sniegt atbalstu ne tikai morāli, bet arī materiāli šī vārda kaut cik tiešā nozīmē? Pats svarīgākais, kā saglabāt to, kur ņemt līdzekļus? — Bez iespējām šis jautājums nav. Arvienu vairāk nostabilizējas arī latviešu emigrācijas dzīve. Latviešu biedrības, latviešu draudzes, citas latviešu organizācijas sāk saimniekot pēc noteiktiem un arvien nemainīgākiem un stabilākiem budžetiem. Vai būtu neiespējami, ja regulāri katrā šajā budžetā zināma summa, lielāka vai mazāka, būtu paredzēta Latviešu Kultūras Fondam trimdā? Dažas latviešu organizācijas jau to ar labiem panākumiem dara. Būtu sekots Latvijas neatkarības laika tradicijām, ja ikviens latviešu saimnieciskais uzņēmums, kuŗu skaits trimdā arvien aug un augs, savu gada peļņu saskaņotos ar zināmu procentu atvēlētu Kultūras Fondam, un, ja pie ikkatras ieejas biļetes sarīkojumos kāds cents tiktu pieskaitīts Latviešu Trimdas Kultūras Fondam, par līdzekļu sagādi nevarētu runāt bez izredzēm. Savu ārtavu Kultūras Fondam ziedojumu veidā ik gadu noteiktā laikā rīkojamās kulturas dienās varētu dot ikviens latviešu trimdinieks. Tā veidojot Latviešu Kultūras Fondu trimdā, mēs būtu izkalušī asāku zobenu Latvijas neatkarības cīņai, latviskās gara pasaules pastāvēšanai un augšanai, būtu izpildījuši uzdevumu par latviskās dvēseles saglabāšanu svešumā.

Tāpēc aicinu un lūdzu šos ierosinājumus pārdomāt un tiem sekot.

Ar Amerikas latviešu atsaucību pagājušā gadā ALA's gadskārtējam Kongresam sanākot, Kultūras Fonds varēja piešķirt gada balvas par 1951. gada labākiem sasniegumiem latviešu trimdas literatūrā, mūzikā un zinātnē. Balvas pa $400.— saņēma rakstnieks J. Jaunsudrabiņš, komponists Br. Skulte un vēsturnieks prof. A. Spekke. Pašreiz Kultūras Fonda kasē ir nedaudz virs $1000.—, bet no tiem pa $500.— ar Kultūras Fonda valdes lēmumu jau rezervēti Latviešu Teātrim Amerikā un latviešu gleznotājiem. Turpinot Kultūras Fonda tradicijas, mēs nedrīkstam negodināt arī 1952. g. labākos sasniegumus mākslās un zinātnēs. Tāpēc arī šogad lai Kultūras dienu sarīkojumu atlikumus nododam Kultūras Fondam un arī ikviens individuāli esam Kultūras Fonda talcinieks.

1953. gada janvārī.

Ev. Freivalds,
ALA's Kultūras Fonda valdes vicepriekšsēdis un Kultūras biroja vadītājs.

Fridrichs Freibergs, vecais strēlnieks

Strēlnieku cīņas vēstures skatījumā

VIŅU SLAVA ATMIRDZĒJA VISĀ PASAULĒ

Ass cīņu skarbums sejā tavā,
Un tavu pieri skumjas tin,
Bet piemiņā un varoņslavā
Nu tevi tava tauta min.

Zenta Liepa (Cīnītājam)

5. janvāris, pēc vecā stila 23. decembris, ir mūsu veco strēlnieku piemiņas diena, kad pirms 36 gadiem notika vēsturiskās Ziemassvētku kaujas Rīgas frontē, Tīreļu purvā un pie Ložmetēju kalna.

Vēstures skatījumā strēlnieku cīņas ir ļoti nozīmīgas. Nāk atmiņā Raiņa vārdi: „Ja šo (strēlnieku) laiku nogulēs, tad nebūs jāgul simtu gadu, tad būs jāgul tūkstoš gadu!"

J. Goldmanis un J. Zālītis, toreizējie Krievijas valsts domnieki, ar dedzīgām runām un neatlaidīgu

Veco strēlnieku virsnieki

ALAs LĒMUMS

Amerikas Latviešu Apvienības Centrālā valde savā 1952. gada 6. decembra sēdē, Ņujorkā, ir pieņēmusi sekojošu lēmumu:

„ALA's Centrālā valde, atzīstot atbalsta nepieciešamību kultūras vērtību jaunrades veicināšanai, nolemj 1953. gada janvārī un februārī — Kultūras dienu laikā izdarīt vispārēju ziedojumu vākšanu Kultūras Fondam visā Amerikā. Ziedojumi vācami ar speciālām listēm, kā arī latviešu biedrības, draudzes un citas organizācijas aicināmas atvēlēt Kultūras Fondam kultūras dienu sarīkojumu atlikumus.

Ziedojumu vākšana noorganizējama Centrālās valdes izraudzītai līdzekļu sgādes komisijai. Ziedojumu vākšanas akcija izdarāma ar tādu aprēķinu, lai līdzekļi būtu iemaksāti kasē līdz 15. martam un ALA's gadskārtējā Kongresa laikā Kultūras Fonds varētu atkal piešķirt balvas par 1952. gada sasniegumiem latviešu mākslās un zinātnēs."

Visi ziedojumi adresējami: American Latvian Association, Inc., 3220 17th Street, N. W., Washington 10, D. C.

Lūgums pavadrakstā atzīmēt, ka ziedojums domāts Kultūras Fondam.

---

apmeklēts un deva labu atlikumu, ko izlietos DV mērķiem.

4. janvārī DV Apvienība Ņujorkā rīkoja eglītes un Ziemassvētku kauju atceres vakaru Schuetzen Park telpās, Hudsonas Ņudžersijas krastā. Sarīkojumu ievadīja mācītājs D. Grauds, pieminot Ziemassvētku kauju upurus, kā arī visus tos upurus, kas latviešu tautai bija jānes vēlākos laikos. Par Ziemassvētku kaujām stāstīja plkv. E. Mednis. Ar priekšnesumiem uzstājās M. Grasmane-Millere. Arī jaunā paaudze uzstājās ar saviem priekšnesumiem, par ko saņēma dāvanas no Ziemassvētku vecīša. Pieaugušie apdāvinājās savstarpēji.

BALTIMORA, M.D.

DV Baltimoras apvienība rīko 10. janvārī, plkst. 6,30 Internacionalā Centra YWCA's telpās, 26. 5. Brodway, Strēlnieku atceres vakaru ar eglīti, pēc atceres akta operdizedona Borisa Piekalnīša koncerts, pie klavierēm komponists Bruno Skulte.

Pēc koncerta saviesīga dzīve.

Ieeja pret labprātīgiem ziedojumiem. Strēlniekjem ieeja brīva.

Tautieši lūgti apmeklēt šo vērtīgo koncertu. Baltimoras apv. Vanagi novēl visiem tautiešiem laimīgu un sekmīgu 1953. gadu.

-ds-

ričību panāca tiesības dibināt latviešu karapulkus, sākumā bataljonus. Neizsakāms prieks bija pulcēties ap savu karogu un savās vienībās, dzirdot komandu mātes valodā savu pašu instruktoru un virsnieku vadībā.

Atpakaļ plūstošie krievu karotāji, sakauti Austrumprūsijā, sirojot pa Kurzemē atstātām sētām, uz Vidzemi plūstošie bēgļi, rādīja, ka tēvuzemei grūti laiki — dēliem jāiet palīgā. Sākās strēlnieku slavas pilnās cīņas pie Misas, Ķemerēm, Slokas, Ķekavas, Nāves salas, Tīreļu purva un pie Ložmetēju kalna.

Savās varoņgaitās, tēvuzemes milestības stiprināti, vecie strēlnieki pierādīja, ka viņi ir spējīgi nostāties līdzās saviem senčiem — varoņiem Viesturim, Namejam u. c., ka latviešu varoņgars nav zudis, bet dzīvo no paudzes uz paaudzi vīrišķībā, tēvzemes mīlestībā, karavīra sīkstumā un gribā ziedoties savas dzimtās zemes labā, kas sākās ar senču cīņām pie Raktes, Sidrabenes, Tērvetes un Saules kaujā.

Tas pats varoņgars vadīja mūsu tēvus, brāļus, dēlus Atbrīvošanas cīņās gan pie Ventas, Rīgas tiltiem, Bolderājā un citur, gan Otrā Pasaules karā pie Volchovas, Ļeņingradas, Rietumvācijā un Kurzemes cīņās.

Mēs varam droši teikt, ka šo cīnītāju tēli un to varonīgais atspīdums iegājis un ies tautas atmiņā un mūžībā.

Mūžīgās vērtības ir — dzimtā zeme, tauta un brīvība un kas cīnījies un cīnās par mūžīgām vērtībām, pašam nemanot, ieiet mūžībā. Un caur mūžības vārtiem iesolojuši ir vecie strēlnieki, atbrīvotāji un leģionāri.

Dzejnieka Akurātera vārdiem runājot, strēlnieku varoņtēli kā ugunīgi ziedi parādījās mūsu dzimtenes cīņu vietās. I Pasaules kara laikā, un viņu slava atmirdzēja visā pasaulē, pat pretinieka nometnē,jo arī Hindenburgs, lielais vāciešu stratēģis, bija spiests atzīt, ka kamēr Rīgas vārtus sarga astoņas zvaigznes — astoņi latviešu pulki — Pēterpili neiegemt un tāpēc šīs zvaigznes jāizdzēš.

Strēlnieki Rīgas fronti sargāja vairāk kā 2 gadi pret ievērojami lielāku vācu karaspēku. Strēlnieku cīņas, piešaistot pretinieka spēkus, nelāva vāciešiem attīstīt plašāku uzbrukumu pie Verdēnas un Izēras un Vo forta Francijā. Tāpēc arī sabiedrotie jūsmoja par strēlnieku cīņām Rīgas frontē, un savas vēstures lapās ierakstīja latvju strēlnieku pulkus kā cīnītājus par Rietumu demokratiju. Tā redās jauns, vēl nepazīts sabiedrotais angļu, amerikāņu un franču armijām, jo Ziemassvētku — janvāra strēlnieku cīņu dienās vāciešiem bija spiesti pārsviest 2 divīzijas no rietumiem uz austrumiem.

Tādējādi sabiedroto presē strēlnieki izcēla mūsu tautu pasaules priekšā, kā tautu, kas cīnās par savu brīvību un patstāvību.

Un vēlāk sabiedrotie, pat vāmi latviešu karavīra centienus un spējas, viņus spēcīgi atbalstīja atbrīvošanas cīņās ar karaflotes artilerijas uguni no Daugavas un jūras, palīdzot sakaut Bermonta pulkus.

Taisnības vārdā mēs šodien drīkstam un varam prasīt Rietumu valstu atbalstu mūsu cīņai par mūsu valsts atjaunošanu, par asinīm un dzīvībām, kas ziedotas cīņās pie Daugavas, Rīgas un citur.

Izprotot strēlnieku cīņas, sabiedrotiem ir jāatzīst arī leģionāru cīņas, kas tāpat ir cīnījušies par savas tautas svētu lietu — tēvzemi un brīvību. Strēlnieki, atbrīvotāji un leģionāri pasaulei pierādījuši, ka pie Baltijas jūras dzīvojoša latvju tauta mīl brīvību, var būt patstāvīga un necietīs nekāda veida tirannīju.

Zvaigžņu dienas naktī, kad Daugavai pāri joņo asi svilinošs vējš, lai atceramies tos cīnītājus, kas sevi ziedoja tautas brīvībai. Ja šodien Brāļu kapos pie Svētās uguns vairs nestāv baltos kaujas tērpos strēlnieki un neskan baznīcās Dievs, Kungs, ir mūsu stiprā pils, tad gara acu priekšā mums tomēr ir mūsu mātes — Latvijas tēls, kas Brāļu kapos svētī un vainago krituošos dēlus — strēlrus.

Pienāks laiks, kad viņu gars atkal celsies. Dziļā vienprātībā būsim cienīgi šo laiku sagaidīt, šķiet — tas nevar būt vairs tālu.

„Mans krusts bija par smagu..."

„Mans krusts bija par smagu, to tālāk nest nespēju," ar tādiem vārdiem atstātā vēstulē šīs zemes gaitas naktī uz jauno gadu, izdarot pašnāvību, izmeidzis Villimantikas latviešu kolonijas loceklis Voldemars Puriņš.

Dzīvojot zem viena jumta ar nelaikiem, bija izdevība ieskatīties viņa garīgajā pasaulē, vērot viņa ikdienas gaitas. Bezgalīgas ilgas pēc dzimtenes, bezgalīgas ciešanas par šo ilgu bezcerību, un liela neapmierinātība ar jauno vidi, jauniem apstākļiem, bija tas krusts, zem kura smaguma tā nesējs saļima. „Es jūtos labi tikai darbā un miegā," bieži sacīja aizgājējs, „vientulība un tukšums vajā mani."

Vairākkārt viņš sūrojās, ka atstājis Eiropu un pag. vasarā solījās rakstīt savam bij. rotas komandierim vai atgriešanās gadījumā viņš varētu iekļūt atpakaļ darba rotā, kurā dienēja līdz emigrācijai. Nelaikis dzīvi sekoja presē latviešu trimdas dzīvei, priecājās par katru pozitīvu panākumu un skuma par kļidām un neveiksmēm. Villimantikas latviešu kolonijā viņš aktīvi dzīvoja līdzi katram sabiedriskam darbam un pasākumam, un bija viens no tiem nedaudzajiem, kas apmeklēja katru teātra izrādi, katru koncertu un citus sarīkojumus un aktus. Viņš bija arī draudzes koŗa dalībnieks no pirmās dienas.

Palikušo laicīgo mantu un naudu ap $3.700.—, atskaitot bēru izdevumus, aizgājējs ir novēlējis trūcīgiem tautiešiem, jo piederīgo viņam nekādu nav.

Voldemāra Puriņa nāve ir traģisks dzīļas dzimtenes mīlestības apliecinājums, un nicinājums, brīdinājums un izaicinājums tām varām, kuŗas viņam šo vienīgo dzīvības avoti ir atrāvušas.

Vieglas smiltis Tev, smagā krusta nesēj!

J. Saliņš

KANADĀ

TORONTO

Toronto Latviešu Biedrības kārtējais bērnu rīts notiks 11. janvārī, pl. 11, TLB namā, 198 Osler ielā, Toronto.

LONDONA, ONT.

Arturs Priednieks Kavara un Knuts Lesiņš devušies ar komponista Emila Dārziņa dziesmām turnejā pa Kanadu. Londonā viņu priekšnesumus tautiešiem bija izdevība noklausīties pašā Jaunajā gadā, koncertu zālē, Aeolian Hallē, kas izbūvēta no kādas baznīcas. Lai gan Jaunā gada dienas vidus (plkst. 2) nav sevišķi piemērota koncertam, tomēr Londonas tautieši bija pulcējušies diezgan kuplā skaitā. Sarīkojumu ievadīja Knuts Lesiņš ar referātu „Emils Dārziņš un latviešu mūzika". Tam sekoja koncerta daļa ar 14 Emīļa Dārziņa komponētām dziesmām, kuŗas dziedāja Arturs Priednieks Kavara, Knuta Lesiņa klavieŗu pavadījumā. Klausītāji patelcās dziedoņim ar skaļiem aplausiem un ziediem. Referātu—koncertu rīkoja Londonas latviešu kopa un DV Londonas nodaļa. Ps.

LNAK kartotēkā tiek meklētas sekojošas personas: Broks Biruta un Pēteris; Goloveckis Valdis; Korts (Ziemelis) Elizabete; Kalniņš Teodors, Lapiņš Kārlis, Ļavs Jānis;Magdeburgers Arnolds;Pauzulis Emilija; Pinka Irma; Rodums Edgars un Hilda; Saksons Hildegarde un Silvija; Salnājs Aleksandrs; Šteinbergs Krišjānis; Tiltiņš Mirdza; Valka Pēteris; Vilcāns Aina; Varbūts Kitija; Viļumsons Alma un Augusts; Zeļģis Arturs; Zunde Hugo un Marta.

Minētās personas lūgtas paziņot savas adreses kartotēkai „Latvian National Federation, St. Andrevs Church, Corner Carlton and Jarvis Sts., Toronto, Ont."

DARBS un BEZDARBS

Vajadzīga mājsaimniecības darbam sievietē — vieniniece, kas mīl bērnus. Bendix veļas mašīna tikai bērnu veļai. Pārējā veļa nav jāmazgā, grīdas nav jātīra. Brīvs dzīvoklis, uzturs, — alga no $60 līdz $80 mēnesī. Zvanīt A. Bērziņam Toronto, 227 Lauder Ave, tel. PR 3324 vai arī LA 6569.

LATVIJAS KONSULĀRIE PĀRSTĀVJI KANADĀ:

GENERĀLKONSULS

Mr R. N. BRYSON

Toronto. Tel. WA 1688
320 BAY ST., ROOM 1304

KONSULS

VILIS TOMSONS

MONTREĀLĀ, P. Q.
5210 VICTORIA AVE, APT. 16
Tel. AT 7798

LASĪTĀJU VĒSTULES

PAŠKAIDROJUMS

Septiņus gadus esmu klusējusi, negribēdama iejaukties lietās, kuŗas kārtoja gudri vīri, un kuŗu nopelnus mūsu tautas labā vēsture reiz pieminēs. Bet redzot, cik maldīgās domās ir liela daļa latviešu sabiedrības, tad man patiesības labad beidzot tomēr ir jārunā.

Tas bija 1945. gada septembra beigās. Es strādāju par tulku UNRRAs 22. nodaļā Mellē pie Osnabrikas, angļu joslā, Vācijā. Pie manis ieradās Latviešu Sarkanā Krusta darbinieks Eglīša kungs no Halles nometnes, ar lūgumu rast kaut kādu iespēju ar militāro pastu nosūtīt Dr. A. Valdmaņa kunga vēstuli mūsu sūtniecībai Londonā, jo civilais pasts uz ārzemēm tad vēl nedarbojās. Vēstulē Dr. A. Valdmaņa kungs lūdza sūtni komandēt kādu sūtniecības pārstāvi uz Beļģiju, lai uz vietas iepazītos ar tur novietoto latviešu kara gūstekņu stāvokli un sniegtu iespējamo palīdzību.

Es lūdzu savu toreizējo priekšnieku McQui kungu vēstuli nosūtīt, ko viņš apsolīja, ar noteikumu, ja es vēstuli pārtulkotu angļu valodā un kā nosūtītāju uzdotu pati sevi, jo visas vēstules toreiz gāja caur stingru militāro cenzūru. Es to izdarīju, un vēstule tanī pat dienā tika nosūtīta uz Londonu.

Oktobra sākumā es saņēmu man personīgi adresētu atbildi. Tā bija pavisam īsa: sūtniecība nevarot sūtīt neviena no saviem sekretāriem uz Beļģiju.

Lielā steigā bijušais leģionārs Gulbja kungs vēstuli aizveda uz Detmoldu, kur Dr. A. Valdmaņa kungs to gaidīja. Kad Valdmaņa kunga cerības uz palīdzību no Londonas bija zudušas, viņš oktobra vidū uz Beļģiju devās viens pats.

Gūstekņu liktenis drūmi nomāca latviešu bēgļu prātus, jo gandrīz katrai ģimenei kāds tuvinieks atradās aiz Cēdelghēmas dzeloņdzogiem salā un badā.

Es sāku meklēt atļauju iekļūšanai Ostenvaldes pilī, angļu virspavēlnieka feldmaršāla Montgomerija galvenajā mītnē. Beidzot pēc milzīgām grūtībām 25. novembra rītā atļauju saņēmu un tanī pat dienā devos ceļā. Man laimējās dabūt audienci pie kara gūstekņu lietu kārtotāja. Viņš man pateica, ka latviešu pārstāvim Dr. A. Valdmaņa kungam, kas ar saviem lūgumiem un iesniegumiem pie viņa vairākkārt bijis, jau paziņots lēmums par latviešu gūstekņu atbrīvošanu, bet tehniskās puses izkārtošana gan prasīšot vēl zināmu laiku.

Nākošā gada pavasarī viņi sāka atgriezties; bet pirms tas notika, man klusi vajadzēja pazust no Melles. Cenzūra bija uztvērusi manus sakarus ar Londonas sūtniecību un ziņojusi attiecīgām iestādēm. UNRRAs galvenajām direktoram Silento kungam bija pieprasīta izziņa par mani. Es biju izmantojusi UNRRAs tulka amatu sakaru uzturēšanai ar „Not recognized Baltic diplomats." Tādi apstākļi bija pirms septiņiem gadiem, kad krievi skaitījās Rietumu sabiedroto kara draugi, kas kopīgi meklēja un tiesāja kara noziedzniekus Nirnbergā, kad krieviem izdeva ne tikai Vlasova armiju, bet arī politiskos bēglus un, kā zināms, arī ap Cēdelghēmu ilgu laiku bija taustījušās krievu rokas. Pat neitrālās un humānās Zviedrijas policisti palīdzēja nogādāt uz krievu kuģa mūsu nelaimīgos internētos leģionārus.

Nekad neesmu personīgi pazinusi Dr. A. Valdmaņa kungu, kaut gan Latvijā atrados viņam padotās Finanču ministrijas dienestā. Toreiz viņš kā mans augstākais priekšnieks man liedza atļauju, turpinot darbu valsts iestādē, studēt Latvijas universitātē, kāpēc savā sirdī ilgi nēsāju aizvainojuma smeldzi. Bet kopš tām drūmajām dienām Vācijā, kad redzēju, ar kādu varenu dvēseles spēku Dr. A. Valdmaņa kungs cīnījās par latviešu lietu tik drāmatiskos apstākļos, kas, varbūt vienīgi par mata attālumu viņu pašu glāba no izdošanas krieviem, es varu viņu tikai apbrīnot un cienīt.

Tagad, pēc septiņiem gadiem, pārsteigta klausos, kā tanī pašā Cēdelghēmā dzimušās Daugavas Vanagu organizācijas locekļi atklāti deklarē, ka Dr. A. Valdmaņa kungam neesot gluži nekādu nopelnu gūstekņu atbrīvošanas lietā. To nesen Daugavas Vanagu Palīdzības Fonda valdes sēdē, Londonā pat apgalvoja Žilinska kungs — pats Beļģijas purvu izbridis un tagad Londonas sūtniecībā strādādams. Un parasti jau ir tā, ja kāds sūtniecības darbinieks ko apgalvo, tad arī pārējie sāk tam ticēt. Es turpretim gribētu Žilinska kungam un viņu domu biedriem ieteikt pašķirstīt sūtniecības archīvu par 1945. g. septembra un oktobra mēnešiem, un izlasīt rakstus, kas viņiem kaunā liks nosarkt.

Ak nepateicība, tu pasaules alga!

Anna Bērziņa-Tašiņa,

4490 Ridgevale Ave, Apa. 10, Montreal, Canada, Tel. RE 3-2039.

DAUGAVAS VANAGI

DV KANADAS VALDES LĒMUMI

DV Kanādas valdes sēde notika š. g. 4. janvārī Toronto, nodaļas namā, 123 Huron ielā.

Sēdē piedalījās DV CV loc. K. Purmalis, KV priekšsēdis P. Balodis, priekšsēža v. O. Kļavenieks no Montreālas, valdes locekļi E. Krūka, V. Mukts, A. Putniņš, I. Jankovskis. Rev. kom. priekšsēdis R. Grava.

Pārrunājot delegātu pilnsapulces dienas kārtību pieņēma lēmumu, **ka 8a. punkts uzskatāms kā ierosinājums statūtu grozīšanai.**

Valdes priekšsēdis P. Balodis ziņo, ka š. g. 17. janvārī Montreālā paredzēta Goda diploma pasniegšana Dr. A. Valdmanim, kuŗa uzaicināti piedalīties Kanadas valdes locekļi, nodaļu pārstāvji un DV organizācijas biedri.

Kultūras nozares vadītājs ziņo, ka februāŗa beigās paredzēta māsu Gūtbergu klavierkoncertu turneja Kanadā.

Aprūpes nozares vadītājs ziņo, ka Invalidu Namam savākts un nosūtīts pāri par 5000 dol.

Apstiprināja par LA juridiskajiem atbildētājiem V. Muktu un E. Krūku.

Apsveikumus Kanadas Daugavas Vanagiem piesūtījuši: Zviedrijas DV, DV CV sekretārs V. Hāzners, DV biļetena redaktors Rubess, DV Vankuveras nod. Valde apstiprināja sekošiem DV piešķirtos atzinības rakstus par labu un sekmīgu darbu DV mērķu sekmēšanā: P. Imuram, Ž. Jurševskim, Z. Kalve Hamiltonā; L. Līdumam, E. Saksam, A. Andersonei St. Katerinā; K. Tirzītim, R. Virkavam, R. Vītiņam Montreālā; DV Kanadas teātrim; Grāmatu balvas I. Jankovskim, M. Grūzītei, U. Maksiņam un P. Brokam no Toronto nodaļas.

DV Kanadas valde

DV ZIEMASSVĒTKU DĀVANA TRŪKUMCIETĒJIEM

Daugavas Vanagu organizācija ASV nosūtījusi 20. decembrī uz Vāciju ziedojumu vākšanas akcijā ienākušos 2000 dolarus, kas domāti kā Ziemassvētku dāvana tiem latviešiem Vācijā, kuŗiem vajadzīgs atbalsts. Ziedojumi Invalidu Namam vēl turpina ienākt. Līdz šim jau uzkrājies tuvu pie 3000 dol. Ienākušos līdzekļus pēc vajadzības pārvedīs uz Vāciju atkal pēc bolķēto marku kursa.

DV Apvienība Ņujorkā rīkoja Jaungada sagaidīšanas balli Bēthovena zālē. Sapulcējušos uzrunāja DV ASV priekšnieks A. Līdacis, pēc kam visi nodziedāja Dievs, svētī Latviju. Sarīkojums bija kupli

MONTREĀLAS TEĀTRA VIESIZRĀDE

JULIJA PĒTERSONA

PIEKLĪDUŠAIS KAĶĒNS

3 cēlienu salonkomēdija

TORONTO, 62 CLAREMOUNT ST. (POĻU ZĀLĒ)

DIVAS IZRĀDES

Sestdien, 10. janvārī, sākums pl. 14.30; svētdien, 11. janv., sākums pl. 14.00

Ieejas maksa: $2.00; $1.50; $1.00. Vietas numurētas. Biļetes dabūjamas sākot ar 27. decembri — DV namā un nuķu veikalā Lotus «1054»

DV TORONTO NODAĻA

Ž. Bukovskis

Kaŗazēnu traģēdija

Latviešu zēni armijas un gaisa spēku izpalīgu gaitās

Iznīcinātas valstis, sagrautas pilsētas, izpostītas ģimenes, kritušo, ievainoto un vērdzināto miljonus aiz sevis atstājis II Pasaules kaŗš. Runājot par šo lielo tautu un cilvēku traģēdiju, nevaram nepieminēt no skolas sola un vecākiem atrautos latviešu kaŗazēnus — gaisa izpalīgus.

Ar laikrakstos publicēto rīkojumu vācu ģenerālkomisārs 1943. g. februārī iesauca frontes darbos 1919.–1924. g. dzimušos. Uz šā rīkojuma iesauktos latviešu jaunekļus nelielās grupiņās piedalīja vācu vienībām austrumu frontē. Vienībām pārvietojoties, izpalīgus svaidīja tām līdzi, un tādā ceļā daļa izpalīgu vēlāk nokļuva pat rietumu frontē.

1944. g. vasarā vācieši iesauca 1925.–1926. g. dzimušos, bet tā paša gada rudenī gaisa spēku izpalīgos arī 1927.–1928. g. dzimušos un atsevišķās vietās pat vēl jaunākus. Daļu no šiem jaunākajiem zēniem novietoja Rīgā, L. Nometņu ielas kazarmās. Septembra beigās kazarmas piedzīvoja gaisa uzbrukumu, kas prasīja vairāk kā 30 zēnu dzīvības. Oktobra vidū šos latviešu zēnus aizveda uz Liepāju un no turienes uz Egeri Čechoslovakijā, kur jau lielā skaitā bija sapulcināti tādi paši igauņu, ukraiņu, krievu un citu tautību kaŗazēni. Grūtos dzīves apstākļos sākās ierindas apmācības un arī apmācības ar pretaviācijas baloniem. Latviešu vadība bija gan gādājusi par attiecīgu audzinātāju piesaistīšanu, bet minētajos apstākļos tiem bija pavisam maza nozīme. Vienīgi latviskā gara uzturēšanai ar panākumiem darbojās komponista Norvila vadītais koris.

Pēc viena mēneša apmācības sākās jauniešu izvietošana. Daļu no viņiem nosūtīja pie Vezeres tiltiem Vestfālē, kur sākās bīstamais darbs ar pretaviācijas baloniem. Sabiedroto aviācija tiltus vairākkārt bombardēja, kas kaŗazēnu rindās prasīja jaunus upurus.

DAĻA PADODAS AMERIKĀŅIEM

Tuvojoties amerikāņiem, šī zēnu grupa padevās amerikāņu gūstā.

Bet tie jaunieši, kurus piekomandēja armijas vienībām, bija spiesti izbaudīt visus kaŗa beigu posma notikumus.

Lai labāk varētu izprast, kāpēc vēl tagad tik daudzi mūsu jaunieši atrodas sanatorijās vai guldīti svešu zemju kapsētās, mums jāzina apstākļi un notikumi, kas ārdījuši viņu fiziskos un garīgos spēkus.

1945. g. marta sākumā krievi ielenca Dancigu un Gotenhafenu. Šai ielenkumā bija daudz 1. latviešu divīzijas kaŗavīru, gaisa izpalīgu un bēgļu. Ja Kurzemes cīnītāji sīksti aizstāvēja katru savas zemes pēdu, tad šeit bija jācīnās, lai uz dienu vai stundu aizkavētu sarkanarmijas iebrukumu, kamēr kāds kuģis varēja aizvest drošībā daļu latviešu bēgļu.

Līdz marta beigām no ielenkuma izbrauca latviešu sanitārais transports, daļa neapbruņotu gaisa izpalīgu un daudzi latviešu bēgļi.

29. martā Gotenhafenu atstāja pēdējais vācu kuģis. Uz tā atradās arī arī latviešu bēgļi, ievainotie, gaisa izpalīgi un daži laimīgie cīnītāji. Nelielas latviešu vienības vēl izgāja 2. aprīlī gar jūrmalu, bet pārējie piedzīvoja Kurzemes cinītāju likteni.

Neubrandenburgas rajonā sapulcinātie latvieši 1945. g. 25. aprīlī sāka gājienu pretim rietumu sabiedrotiem. Šis gājiens ilga 7 dienas un prasīja ārkārtīgu piepūli. Kad 2. maijā šī gājiena dalībnieki sasniedza amerikāņus un padevās gūstā, varēja domāt, ka visām grūtībām pienācis gals, bet notikumi rādīja, ka daudziem sācies grūtākais posms viņu dzīvē.

Pēc īsas apmešanās Šverinas tuvumā, latviešu vienības pārvietoja uz Putlosu, kur lielākā daļa novietojās pašu izgatavotos „bunkuros". Uzturu saņēma no vācu vienībām un tas bija nepietiekošā daudzumā un sliktas kvalitātes. Lai uzturētu dzīvību, tika darīts viss iespējamais — nolasīta pēdējā skābene, tīrumā atrastā vārpa un beidzot arī gliemeži.

Civilie bēgļi gan vāca un sūtīja pārtiku, bet tam vairāk bija morāla nozīme, jo gūstekņu skaits bija ļoti liels.

Lai jaunāko mazinātu šīs gūsta grūtības, vadība nolēma zēnus līdz 20 gadiem novietot atsevišķi, izraudzīt piemērotus audzinātājus un gādāt par labākiem dzīves apstākļiem. Pa daļai arī šo nodomu izdevās reālizēt, bet drīz vien atklājies, ka inženieris Kļaviņš, kuram minētais darbs tika uzticēts, bija komūnistu aģents. Pēc šī atklājuma Kļaviņš pieteicās repatriācijai un aizbrauca. Vēlāk no Latvijas saņemtas ziņas, ka dažu jaunieša un audzinātāju piederīgie pēc inž. Kļaviņa ierašanās izsūtīti uz Sibiriju.

JĀGUĻ SLAPJĀS GULTĀS

Septembra sākumā sākās latviešu gūstekņu pārvietošana uz Cedelghemu Beļģijā. Šeit angļu padotībā līdzās citiem kaŗa gūstekņiem atradās 11.887 latvieši. Šai skaitā 4122 gaisa izpalīgi, no kuriem jaunākajam bija tikai 13 gadu.

Latviešu gūstekņus novietoja agrākās municijas noliktavās. Tās bija kieģeļu ēkas ar skārda jumtiem. Naktīs tie nosarmoja, bet dienās no tiem uz gultiņām pilēja ūdens. Sākumā neviens neticēja, ka tur būs jāpavada arī ziema, bet dienas nāca un gāja, un cerētās atbrīvošanas vietā nāca jauni draudi no mūsu vajātāju puses.

Neatlaidīgi nometni apciemoja krievu repatriācijas virsnieki un aicināja braukt mājās. „Nejaujiet sevi nomērdēt badā, brauciet mājās, kur jūs gaida piederīgie," bija aģitātoru galvenie saukļi. Ja tam visam nebija redzamu panākumu, tad daudzi tika izsaukti uz komendantūru, kur repatriācijas virsnieki mēģināja tos pārliecināt par mājās braukšanu.

28. novembrī krievi atbrauc pēc plkv. Kripēna, kuŗš pēdējā brīdī mēģināja izdarīt pašnāvību, bet laimīgā kārtā izglābās. Pienāk ziņas par latviešu kaŗavīru traģisko stāvokli Zviedrijā un kādas bēgļu grupas paziņojums, ka tā norobežojas no latviešu kaŗavīriem kā kaŗa vaininiekiem. Laiks paliek aukstāks un uzturs pasliktinās. Beļģu sargiem par maizi tiek atdoti pulksteņi, laulības gredzeni un vēl citas vērtslietas. Daudziem nav mēteļu, nemaz nerunājot par cimdiem un zeķēm. Nav viegli izturēt šo kluso cīņu, kuŗa dažkārt grūtāka kā kaujas laukā. Sākas arī pirmie nāves gadījumi un pieteikšanās braukšanai uz mājām. Tie nebūt nav komūnistu piekritēji, bet salauzti cilvēki, kuŗiem pietrūcis spēka izturēt. Un tieši šais grūtākajās dienās, kad esam saldēti, izbadināti un savu tautiešu atstāti, plkv. V. Janumā vadībā rodas un izaug Daugavas Vanagi. Rosīgu darbību sāka informācijas nozare, Dziedoņa koris, dažādi kursi, skola un Dzintarzemes skautu novads. Februāŗa beigās pienāk arī sen gaidītā ziņa par atbrīvošanu.

VIŅUS APBRĪNO ARĪ EIZENHAUERS

1946. g. 10. martā pirmais latviešu ešelons atstāj Cedelghemu, bet 21. maijā pēdējais, ar kuru aizbrauc brīvībā arī latviešu kaŗazēni. Aiz mums paliek dzelondrāšu žogi, garu mēnešu grūta cīņa un 14 draugu kapu kopas.

Domājot par pārvarētām grūtībām, ar gandarījumu gribas atcerēties jaunievēlētā ASV prezidenta ģen. Eizenhauera mūsu pārstāviem teiktos vārdus:

„Kaut gan man nav bijusi izdevība apmeklēt jūsu zemi, esmu saticis daudz latviešu, sevišķi tādu, kas bija Otrā Pasaules kaŗa gūstekņi. Es jums apliecinu, ka mana līdzjūtība viņu liktenim bija tikpat liela kā apbrīnošana viņu morālei un stājai, kādā tie bija pārvarējuši gūstniecības bargumu. Esmu pārliecināts, ka jums kā katrai citai tautai ir tiesības uz brīvību."

Ir patīkami tagad dzirdēt par Amerikas latviešu jaunatnes rosību, un gribas viņiem vēlēt tādu pašu izturību kā latviešu kaŗazēniem grūtajās pārbaudījumu dienās, un arī to appēmību, ko vislabāk var izteikt šādos vārdos:

„Par zemi, ko mīlam vissvētākām jūtām, Mēs gribam vislielākos upurus nest, Lai Latviju dārgo pēc ciešanām grūtām, Varam uz saulainu nākotni vest."

TRIMDAS

SAULAINĀS UN ĒNAS PUSES

JAUNS VĒJŠ

Tā nav tikai tiesību filosofijā, bet arī Latvijas tiesību pamatprincips, ko mācīja brīvā Latvijā, — kamēr nav pierādījies pretējais, katrs cilvēks un cilvēku sabiedrība ir laba un cienījama. Tas nozīmē, par katru vispirms domāt un runāt labo un sodīt to tikai par tā sliktajiem darbiem.

Šķiet, ka trimdinieku dzīve norit pēc citādas likumības, kas ir visu tautu emigrantiem vienāda. Un tādēļ arī latviešu trimdas sabiedrībā var notikt lietas, kad cilvēkus un cilvēku sabiedrības jau tiesā pirms tam, kad viņi vēl nemaz nav sākuši runāt un darboties.

Kad prāvs pulciņš latviešu sabiedrisko darbinieku sanāca kopā Ņujorkā un atzina vajadzību apvienoties Latviešu Nacionālā Centrā, lai labāki varētu strādāt nacionāli valstiskām idejām, un paziņoja, ka pēc viena mēneša notiks Latviešu Nacionālā Centra darbības atklāšana, tad atradās latviešu trimdinieki un pat komitejas, kas steidzās asi nosodīt un nonicināt Latviešu Nacionālo Centru un tā dibinātājus.

Ir tomēr bezgala viegli strādāt sabiedrisku darbu, ja negaida pateicību un ja visi uzbrukumi nespēj aizkārt sirdsmieru, bet tie kā putekļi nokrīt pie kājām. Tautas dzīve tikai zaudē, ja tie, kas izjūt aicinājumu sabiedriskam darbam, uzbrukumu dēļ aiziet no sabiedriskā darba. Te varam mācīties no Niksona, kas vēlēšanu laikā uz smagiem demokratu partijas uzbrukumiem atbildēja: „Es neesmu nekāds uzdevējs (I am not a quitter!)!"

Tā arī Latviešu Nacionālā Centra dibinātāji netraucēti ir pieņēmuši savus statūtus un svinīgi parakstījuši darbības principu deklarāciju. Šīs deklarācijas kulminācijas punkts ir apliecinājums visus strīdus latviešu starpā pārvērst par cīņu Latvijas atbrīvošanai. Tā ir antiteze Staļina tezei „viņu cīņu pret mums (komūnismu) pārvērst cīņā viņu pašu (trimdinieku) starpā." Šo Staļina tezi tik bieži paši trimdinieki lieto viens otra apvainošanai, ka patiesi tas ir jauns vējš, kas pūš no Latviešu Nacionālā Centra.

Un tagad lai runā darbi.

Saturns

CEĻA VĀRDI

EPIKTETS

Nesaki nekad: „Es esmu to pazaudējis," bet — „Es esmu to atdevis atpakaļ."

*

Apdomā, ka nevis tas tevi spēj pazemot, kuŗš tev sit un apmētā dubļiem, bet gan vienīgi tavas domas, ka šāda rīcība spēžu tevi pazemot.

o

Neviens tevi nevar aizvainot, ja tu pats to negribi; tikai tad tu vari tapt aizvainots, ja atzīsti, ka kāds to spēj.

o

Ja tu dari kaut ko pārliecībā, ka tas ir jādara, tad nebīsties, ka tevi redz pie šī darba, kaut arī lielais vairums domātu citādi. Jo, ja tu darītu nepareizi, tu vispār nedrīkstētu to darīt, bet ja tava rīcība ir pareiza, kādēļ tev būtu jābīstas no tiem, kas tevi nosoda?

LATVIEŠI ČIKAGĀ

Redaktors A. Raidonis, 2500 So, Spaulding Ave, Chicago 23, Ill., tel. LA 3-9753;

LATVIEŠU KULTŪRAS CENTRS ČIKAGĀ

Hull House ir pirmais sabiedrības nams Čikagā. To dibinājusi angliete Džena Adama 1889. g., pēc tā paša parauga, kāds celtnei bijis Londonā. Hull House nosaukta architekta Hulla vārdā. Lielā filantrope un rakstniece un Nobeļa prēmijas laureāte Džena Adama šai namā ieguldījusi visus savus līdzekļus un to nemitīgi paplašinājusi. Tagad Hull House veido jau veselu ēku kvartalu ar 13 celtnēm.

Džena Adama Hull Housi vadījusi veselus 47.g., pēc kam to novēlējusi sabiedrības pārvaldīšanai un lietošanai, bez tautību un ticību izšķirības.

Tumšā iegrimis namu bloks. Iekšā spīd gaisma. Virs durvīm uzraksts: „Hull House". Tik bieži dzirdēts vārds čikagiešiem. Ne tikai latviešiem vien. Katrā Čikagas ievērojamo ekskursiju sarakstā ir minēta arī Hull House. Gandrīz katru dienu ierodas arī ekskursantu grupas apskatīt enerģiskās dāmas Džēnas Adams mūža darbu — namu iedzīvotāju sabiedriski kultūrālām vajadzībām.

Gārām mākslas izstādes telpai, senlaicīgās čīkstošās koka kāpnes ved uz „kungu galu", kur dāmām pēc plkst. 10 vakarā nav atļauts uzturēties. Šeit apmešanās vietu atradis Čikagas latviešu teātŗa režisors Valdis Hermanis, kaimiņos sev atrazdams vienmēr laipno meksikāni Francisko, kas labprāt mācās vācu valodu, un kluso korejieti, kam studijas jāpārtrauc un jāatstāj šie krasti, jo... dzimtene sauc.

No Hermaņa klusās, grāmatu pilnās istabas, vēl reiz gaŗām mākslas galerijai, kur pašreiz pulcējas latviešu jaunatne kārtējam Dzelmes tautu deju mēģinājumam, izeju augstu mūru ieslēgtā dārzā, un nezinu kāpēc, prātā ienāk klostŗa dārza tēls. Tumsa un klusums. Atskan kāda dziesma. Kora mēģinājums „Ansīša un Grietiņas" operas izrādei Ziemassvētkos — Hull House mūzikas skolas uzvedums.

Sarkanas kāpnes. Pie sienām izciļņi, grupu veidojumi. Mūzikas studijā vientuļi klavierēm pāri lejas gammas, bet pusstāvu augstāk durvis. Bez zvana, tik paceļams rokturītis uņ, strauji nolaižot, tas rada mazu troksnīti. Pietiek, lai iedzerts pa alus kausam. Turpat arī fotografa Mellupa istaba un darbnīca.

No dzīvokļa izeja uz jumtu. Skats uz Čikagas debesskrāpjiem. Tur operas nams mirkšķina savas sārtās brīdinājuma ugunis lidotājiem, tur lielā Palmolive celtnē, kam gaisma griežas kā bākai, un daudzi citi, kuŗus tumsā nevar uzzīmēt.

Un nu pa dzelzs uguns nelaimes kāpnēm, gar mājas sienu kāpju augstāk. Pūš ziemas vējš, bet skats ir vēl labāks. Vienā pusē centra mirdzošās ugunis, otrā — tumsa ar mazām īres mājiņām, tikai šur tur pa lielākam fabrikas dūmenim. Eju pāri jumtam, gribētos teikt — jumta dārzam. No vasaras atlikušas kastes ar apsalušiem puķu stiebriem un kāda balta vanna, kur vasaras laikā ir gūta veldze. Nāk prātā „Bohēma"

XX — ieejas Čikagas latviešu teātrī. X — dekorāciju darbinca

SAVIENOTĀS VALSTĪS

ALAs ZIŅOJUMS

Amerikas Latviešu Apvienība gatavojas savam 1953. gada Kongresam.

Kongresa laiku un vietu Centrālā valde izziņos janvāŗa mēnesī. Tuvāka informācija, ALA's statūti, 1952. gada Kongresa protokols un 1952./53. darbības gada biedru kartes pieprasāmas, rakstot uz adresi: American Latvian Association, Inc. 3220 17th Street, N.W., Washington 10, D.C.

Amerikas Latviešu Apvienības Stipendiju Fonds sāks darbību. ALA's Kultūras birojs aicina studentus, kas pretendētu uz stipendijām, iesniegt savus lūgumus līdz 15. janvārim uz sekojošu adresi: Mr. E. Freivalds, c/o Committee for a free Latvia, 4 W. 57th Street, Room 907., New York 19, N. Y. Tur pieprasāma un saņemama arī tuvāka informācija. Lūgumiem pievienojams dzīves un studiju gaitas apraksts, apliecība par sekmēm, kā arī ziņas par savu līdzdarbību latviešu sabiedriskā dzīvē. ALA's Kultūras birojs aicina visus latviešus, visas latviešu organizācijas, draudzes un kopas atbalstīt Studentu Stipendiju Fondu ar ziedojumiem, lai latviešu jaunatnei varētu sagādāt līdzekļus cīņā pēc izglītības.

ASV latviešu organizācijas, draudzes un kopas aicinātas un lūgtas Latviešu Apvienībai sūtīt regulāri ziņas, apkārtrakstus, informācijas biļetenus par savu darbību, kā arī paziņot, ja tas vēl nebūtu darīts, valdes sastāvu, adresi un notikušās pārmaiņas, lai varētu uzturēt ar visiem latviešiem un visām latviešu organizācijām un draudzēm ciešu kontaktu. Bez tam latviešu organizācijas, draudzes un kopas ASV lūgtas ar piesūtīto un saņemto ALA's informāciju iepazīstināt vietējo iespējamību robežās visus attiecīgas organizācijas vai draudzes darbības robežās dzīvojošus latviešus.

Latviešu Informācijas Centrs lūdzis darīt zināmu, ka iznācis un dabūjams „Latvian Bulletin" angļu valodā 5. numurs (janvāris—marts 1953. g.). Saturā: ASV Kongresa locekļa un ALA's goda biedra O. Armstronga, ALA's Centrālās valdes pr-ža prof. P. Lejiņa, „American Liberation" centra prezidenta R. A. Vogelera, ALA's Centrālās valdes loc. R. Šillera u. c. raksti, kā arī 5 no okupētās Latvijas izbēgušo latviešu zvejnieku stāsts par apstākļiem padomju okupācijā. Pieprasīt uz sekojošu adresi: Latvian Bulletin — 21 West 76th Street, New York 23, N. Y. Numurs maksā 50 c. Abonēšanas maksa $2.— gadā.

LATVIEŠU STRĒLNIEKU VAKARS BOSTONĀ

3. janvārī DV rīkoja Bostonā Latviešu strēlnieku atceres vakaru. Sarīkojumu atklāja DV valdes loc. R. Vītols. Garīgā aktā runāja prāv. Kr. Valters par ticības nozīmi, kas kā sinepju graudiņš spēj pārcelt kalnus. Tāda ticība uzvarēt pavadījusi kaujā arī strēlniekus. Kā viesis no Ņujorkas piedalījās rakstnieks plkv. Edvins Mednis, kas referēja par strēlniekiem, Ziemassvētku kauju apstākļiem un nākotnes izredzēm. Pēc referenta spriduma Ziemassvētku kaujas notikušas tālu no ceļiem, dziļos sniegos, ārkārtīgi neizdevīgos apstākļos. Nav ko pārāk nosodīt tos latviešu strēlniekus, kas aizgājuši uz Krieviju pēc revolūcijas. Tagad komūnisms savos viesuļos jau aprijis 600 miljonus un tomēr vēl visu laiku valdībās pastāvēja doma — krievus nekaitināt. Kas gan šajā vēstures brāzmā ir daži tūkstoši latviešu strēlnieku?

Mākslinieciskajā daļā piedalījās pianiste Māra Eferte un aktieris Valfr. Streips. Pēdējais nolasīja kādu Edv. Medņa eseju un K. Skalbes dzejoļus par strēlniekiem.

Sarīkojumā iztrūka jaunatnes, bija ieradušies tikai nedaudzi strēlnieki un sabiedriski darbinieki. Publikas iztrūkums liekams uz Jaungada sarīkojuma lēses, kas bija daudzus nogurdinājis.

-ipš

CHRONIKA

SARKANĀ KRUSTA SANĀKSME

Sarkanā krusta draugu biedrības valdes sēde notiks 14. janvārī, pl. 8 vakarā, Hull House telpās. Uz to aicināti visi Čikagas ārsti, lai sadalītu darbus un lekcijas veselības kopšanas punktā.

Līdz šim pieteiktas lekcijas:

Dr. Kiršteins — par jaundabīgiem audzējiem un Dr. Vilipa — par bērnu slimībām.

SKAŅU PLATES

Latvju biedrības Lielbritanijā skaņu plates iznākušas un pasūtināmas pie pārstāvja Otto Krolla, 800 S. Halsted St. Hull House:

M. Vinters iedz. 1. Glāsts un Svētā mīla — Jāņa Mediņa, 2. Svētā mīla — L. Garūtas un Berenikas dziesma — J. Mediņa. 3. Ks. Bidiņa iedz. Svešumā klīstot — Alfr. Kalniņa un Precēj' mani trejas tautas — J. Vītola, 4. Gaida Trēziņa iedz. Iesēju liniņus — t. dz. un Ai zaļāji bērzu birze — t. dz., 5. Ed. Krūmiņš iedz. Bakchantes dziesma — J. Vītola un Kalnā kāpējs — H. Berino, 6. M. Vintere iedz. Laipnā liesma — A. Kalniņa un Edv. Krūmiņš iedz. Spēju spītes — J. Vītola.

Visa serija maksā $10.— plus $2.— pārsūtīšanai. Viena plate maksā $1.50 plus $0.30 pārsūtīšanai. Plates piesūtīs tieši no Londonas, bet pasūtinājumi izdarāmi pie pārstāvja.

ČIKAGA

Čikagas gadskārtējā volejbola sezonas atklāšanas turnīrā, kuŗā piedalījās visas spēcīgākās vienības, finālā iekļuva Čikagas latvieši, nācās atzīt North YMCA's 15:9, 11:15, 15:5 pārākumu.

Čikagas latviešu galda tenisa kvalifikācijas turnīrā, kas notika pēc divminusu sistēmas, pārliecinoši uzvarēja Velkme, finālā gūstot 21:9, 12:21 un 21:16 uzvaru pār Pārupu. Trešā vietā palika Kizāns.

ČIKAGIEŠI!
Abonējiet laikrakstu
Latvija Amerikā
Ievietojiet sludinājumus
Stājieties sakaros ar Čikagas nodaļas redaktoru A. Raidoni, adr.
2500 So Spaulding Ave,
Chicago 23, Ill.,
tel LA 3-9753
Pieteiciet un pagariniet laikraksta abonementu mūsu pārstāves Austras Ozoliņas grāmatnīcā
1635 N Orchard St.,
Chicago, Ill., MI 2-6119
LATVIJA AMERIKĀ

VAI NAV PAR DAUDZ?

Apmēram 5.000 latviešiem Čikagā ir 32 dažādas organizācijas, bazūnīcas un biedrības. Uz katriem 150 latviešiem iznāk viena organizācija. Šķiet, nebūtu nekas briesmīgs, ja nem vērā latviešiem pazīstamo teicienu: kur trīs latvieši, tur piecas biedrības. Tik tālu tomēr čikagieši vēl nav tikuši.

Bez šaubām, organizāciju dibināšana pieskaitāma latviešu raksturīgām īpašībām. No vienas puses šī parādība raksturo latviešu kā ļoti aktīvus sabiedriskā dzīvē, par cik šī rīcība izriet no tiriem centieniem darboties sabiedrībā. Bet, bieži vien, dažu organizāciju dibināšanas iemesli meklējami pavisam citur: dažu personu godkāres apmierināšanai, valdīšanas kārei, tieksmei nepakļauties citu vadībai u. c.

Apskatot tuvāk Čikagas latviešu organizācijas, redzam, ka daudzām ir vienādi mērķi un uzdevumi, gandrīz visas veic vienu un to pašu darbu.

Šāda sadrumstalošanās vājina sabiedriskā darba intensitāti, ārda vienību, mazina darba sasniegumus un bieži vien rada savstarpēju apkaŗošanos.

Daudzo un dažādo organizāciju dēļ sarīkojumu sanāk par daudz, programma bieži vien atkārtojas un sarīkojumu vērtība mazinās. Dabiski līdz ar to arī publikas atsaucība mazinās un daudzi sarīkojumi ir vāji apmeklēti. Ja mēs dzimtenē atļāvāmies dibināt biedrības pēc patikas, tad šinīs apstākļos mums vairāk jāturas vienkopus.

Čikagas organizāciju apvienība, ļoti rosīgā priekšnieka K. Dzirkaļa vadībā cenšas organizāciju darbu koordinēt un skaldīšanās jaunuma sekas mazināt. Tas prasa daudz veiklības, lai tik raibu orķestri saskaņotu kopīgai spēlei. Kā panākumi rāda, Čikagas organizāciju apvienības priekšniekam šīs veiklības līdz šim nav trūcis. Čikagā šodien vēl nav atjaunota neviena politiskā partija, ko nevar teikt par citiem lielākiem latviešu centriem.

Mēs visi nesam sevī vienas domas un lolojam vienas cerības par atgriešanos dzimtenē. Iekāms šīs domas mūs vadīs, katra mūsu rīcība un darbi mūs arvienu stiprāk vienos kopējai cīņai un izturībai.

Tad nenāks klāt jaunas organizācijas, bet jau pastāvošās saslēgsies ciešāk kopīgā darbā par sevi saglabāšanu un sagatavošanu atgriešanās dienai.

J. Š

ČIKAGAS LATV. EV.-LUT. CIĀNAS DRAUDZES
447 N. LAWLER AVE and 5015 W. FERDINAND ST.,
CHICAGO 44, ILLINOIS
GRĀMATU GALDS
darbojas katru svētdienu no plkst. 10 līdz 2. Var iegādāties jaunākos izdevumus un mākslas izstrādājumus
Periodisko izdevumu pieteikšana un pagarināšana (1067)

JAUNĀKĀS GRĀMATAS
Z. Mauriņa — DANTE ..... ies. 2.60
Tagore — GĀJU PUTNI ..... ies. 2.10
J. Širmanis — PĪKSTĪTE ....
J. Širmanis — KRIKSIS (ar krāsainām illustr.) 2.60
B. Bjernsons — PA DIEVA CEĻIEM, romāns 2.50
K. Raudīve — DER CHAOSMENSCH 4.25
Dr. Z. Mauriņa — DIE WEITE FAHRT 2.45
Sagatavošanā:
P. Dāle — VĒROJUMI UN PĀRDOMAS
Prof. T. Celms — TAGADNES PROBLĒMAS
(951) Pastāvīgi krājumā jaunākās grāmatas un notis
A. KALNĀJA apgāds, 1521 N Clybourn Ave, Chicago 10, Ill.

MELNĀ AFRIKA UN TĀS NOSLĒPUMI

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI AMERIKĀ

Sniedzam mūsu lasītājiem interesantu un piedzīvojumiem bagātu rakstu sēriju par franču ekvatoriālo Āfriku, kur latviešu bēglis iepazinies ar melno iezemiešu tikumiem un eksotiskās dabas noslēpumiem.

LEBULU KRASTOS

SKUDRU INVĀZIJA NAKTĪ. — CE-CE MUSAS RIŅĶO VIRS GALVAS. — GREIZSIRDĪGĀ LILĪ

Pārbraucam pēdējai pārceltuvei. Vēl tikai pusstunda, un sasniegta būs pirmā apmešanās vieta — Munembe ciems.

Gar abām ceļa malām kilometriem un kilometriem stiepjas nēģeru ciemi. Aina vienmuļa. Tās pašas mālu būdas, aiz būdām krūmi un zāļu biezokņi. Šur tur zem palieņiem redzami melnie vīri,

Īsi pirms Munembe ceļš iet cauri majestātiskai palmu alejai, kas izveidota uz zemes pārvaldes pavēli, jo šajā apgabalā palmu koki jāstāda kā pie mums augļu koki. Aiz palmu alejas, ielejā, izbraucam cauri skaistam banānu koku mežiņam.

KROKODĪLS AIZRĀVIS BĒRNU

Tuvojas vakars. Sasnieguši savu ceļa mērķi, steidzīgi izraugām saval nometnei piemērotu vietu.

Esam četri baltie un seši melnie — divi šoferi, trīs boji un viens pavārs. Jāsaslej četras teltis.

Savu nometni ceļam sādžas nomalē, pakalnā, no kura atklājas plašs skats uz Lebulū upes ieleju.

Pēc gara ceļojuma pa Viduskongo līkumainajiem un arī bīstamajiem ceļiem, patīkami atkal izstiepties tīrā, baltā gultā un justies kā mājās.

Vēl ilgi ausīs rūc automobiļa motors, gar acīm skrien neredzēto mežu, upju un ceļmalu raibās ainas... Bet tad trokšņi rimst, un dziļš miegs pārņem ceļinieku.

Neesmu ilgi gulējis, kad pēkšņi dzirdu sava kolēģas Pola izbaiļu kliedzienu: Fourmis... fourmis!"

Dažos acumirkļos esam visi atkal kājās un skrienam uz Pola telti. Mūsu acīm atklājas pavisam neparasts skats. Pa telts sienām, grīdu, odu aizsargu tīklu un gultas drēbēm čum un mudž miljoniem skudru un nāk arvien bariem klāt. Vienā telts stūrī ar šausmām ieraugām pusmetru platu un tikpat biezu skudru straumi, kas, viena uz otras, simtām kārtu, kustas pa zemi kā milzu čūska. Uzlejam skudrām benzīnu un pielaižam uguni... Bet tas maz ko palīdz. Sadegušo skudru vietā rodas citas. Melnie ieteic telti pārcelt — skudras savu ierasto vietu nepametot. Uzvara beidzot tomēr mūsu pusē — izlejam kādus piecdesmit litrus benzina visapkārt teltij un skudras aizbaidām.

Nēģeri domā, ka tuvumā vajadzētu atrasties skudru ķēniņam. Katra cilts pulcējas ap savu galvu — arī skudras.

Nākamo rītu, pabrokastojuši palievenī, ko boji uzcēluši no palmu lapām, dodamies uz savu darba vietu Lebulū krastos. Aizejot piekodinām bojus uzskatīt mūsu mājkustoņus — suņus Džipu un Biduļu un abus pērtiķus Lilī un Kikī.

Lebulū upe līkumo starp divām kalnu grēdām, kas apaugušas lieliem kokiem. Pašu straumi ietver tuksnešainais tropu mudžeklis, liānu biezoknis. Pa ūdens virsu, pāri satrunējušiem mūža meža kokiem un akmens kaudzēm, trīsuļo sīki vilnīši. Šī upe krāčaina. Nevienmērīgajā un spēcīgajā straumē mitinās arī krokodīl, kamdēļ peldēties bīstami. Vēl nesen, stāsa melnie, krokodils aizrāvis no krasta mazu nēģerēnu, kas iebridis līdz ceļgaliem ūdenī.

Mēs novietojamies dīvās pirogās un, lai neapgāztos, sēžam mierīgi, turēdami līdzsvaru. Mēs cīnāmies ar straumi, kas rauj uz krāču akmeņiem...

Šai apgabalā sastopamies arī ar slaveno „ce—ce" mušu, kas griežas virs galvām un pavada mūs ik soli.

Ce—ce muša gaiši pelēkā krāsā, gariem sakrustotiem spārniem. Nodibinājies uzskats, ka starp četri simt ce—ce ir viena tāda, kas aplaiž ar miega slimību. Jābūt tiešām nelaimes putnam, lai tiktu sakosts!

Taču no ce—ce briesmām pilnīgi pasargāt neesam. Miega slimnieku novārgušās miesas un apātiskās sejas iedzen mums bailes un spiež domāt par aizsargu poti.

VEIKLI KĀPELĒ PĒRTIĶI

Nēģeru veselības kontrole un miega slimības ārstēšana nodota ceļojošai ambulancei. Kad ambulance ierodas sādžā, kļūstam domīgi arī mēs — baltie. Pirmā sanāksme pie ārsta piesakāmies visi. Bet tad sāk izplatīties baumas par jaunās aizsargu potes īpašībām, un mani kollēgas viens pēc otra atkrīt. Viens Indoķīnā no potes slimojis ar drudzi, otram slikta sirds darbība, trešais pieiet pie ārsta durvīm un cērtas atpakaļ... Palieku viens un goda pēc laujos ārsta dūrienam. Tā arī pats pret savu gribu kļūstu par izmēģinājuma trusīti un dažas stundas nokratos niknā drudzī...

Kādu rītu dodos ar pirogas dzinēju, papētīt upi citā, attālākā novadā. Iekļūstam upes paplašinājumā, kur straume lēna un klusa. No krasta ūdenī glezni nokarājas liānas. Atsevišķās vietās cietzemi rotā banānu koki un cukurniedru puduri. Šur tur braucam garām mazām palmu saliņām un redzam meža pīles, kas pielaiž mūs pavisam tuvu, tad uzspurkšķ gaisā un krīt atkal atpakaļ. Pa liānu stīgām veikli kāpelē pērtiķi. Arī melnbaltos kovārņus dabūjam redzēt. Virs mūsu galvām spārnus lepni cilā lielie, zilie putni. Augstu gaisā lidinās sārtie papagaiļi. No akmeņiem ūdenī ātri ieslīd krokodīls. Šais laimīgajos krastos valda draudzība un miers.

Ēnainā upes līkumā sastopam dažus melnos zvejniekus un mediniekus, kas žāvē savus lomus un pārdod medījumus.

Mans pavadonis aptur pirogu, lai iepirktos. Viņš izvēlas gabalu bojātas bifeļa gaļas, ar stipru un nelabu smaku. Katēgoriski aizliedzu to ņemt mūsu pirogā. Mana stingrība viņam gluži nesaprotama...

Gar abiem upes krastiem mūsu strādnieki jau izcirtuši, ar saviem „coupe—coupe", krietnas takas. „Coupe—coupe" līdzinās pamatīgam virtuves duncim, un melnie griež ar tiem lielus kokus, metru — un vēl resnākus — apjomā...

Kādu dienu pie mūsu pārceltuves sastopas divi eiropieši. Tie katrs savā krastā. Viens vecs koloniju vilks, otrs tikko ieradies no civilizētās pasaules. Šis pēdējais neganti lamājas un skubina nēģerus viņu ātrāk pārcelt otrā krastā. Koloniju vilks, kas uzbudināto ātrinātāju novērojis, nenoticēšas un kliedz: Hallo, jūs tur otrā krastā... ja jums nav laika, tad nevajag dzīties šurp uz Āfriku!

SUŅA KODIENS JĀSAMAKSĀ

Mūsu pērtiķis Lilī, kā jau sieviešu kārtas, maigās dabas. Katru nakti tā ieņem klēpī mazo Kikī un gul abi apkampušies. Lilī nemīl sievietes, tā ļoti greizsirdīga uz savu saimnieku Bobu. Vakaros tai ieradums uzrāpties augsti kokā un ķircināties ar Bobu. Lai dabūtu Lilī no koka zemē, saimnieks spiests ataicināt melno sjevieti un to apglaudīt. Tā kaut ko Lilī necieš. Vienā mirklī tā noskrien no koka un pati apkrīt Bobam ap kaklu...

Manam sunim Džipam arī sava vaina — tas neierauga melnos, izņemot savu barotāju, manu melno boju. Jau vairākreiz esmu maksājis sāpju naudu par viņa uzbrukumiem un plosījumiem. Tāpēc mans bojs Eduards vadāja pa sādžu Džipu, piesietu auklā. Reiz ieradās pie manis ņipra skaistule, pacēla brunčus un lika samaksāt suņa kodienu pikantajā vietā, kuru bija dabūjusi, tērzējot ar manu sapņaino Eduardu...

Turpinājumā sekos: MELNAIS CILVĒKS TEIKSMAINAJĀ DABĀ

ZEM DIENVIDU ZVAIGŽŅĀJA

„PELĒKIE BARONI" JAUNZĒLANDĒ

Šoreiz vispirms metīsim skatu uz senseniem tālākiem notikumiem Latvijā.

Tas bija toreiz, pēc „piektā gada," kad uz katorgu notiesāti latvji skatīja verstsstabus uz „cibuku zemi" (Sibīriju) cariskās Krievijas arestantu vagonos vai laimes gadījumā siena vezumā lavījās pāri leišu robežai uz brīvo pasauli meklēt darbu un maizi. Toreiz Jaunā Paasaule — Amerika — vilināja ne vien dēkaiņus, kam mājās lāga neveicās, bet arī politiskā arēnā cietušos.

Tad kāds turīgs lauku māju īpašnieks Jānis Smerlis no Grobiņas, vīrs spēka gados, kas bija nogrēkojis vēlēdams sociāldemokratu Ozolu par deputātu Valsts Domē, kāpēc viņam vajadzēja nozūst no cara policijas vērīgās acs, — par matu izglābās no vajātāju nagiem un aizlaidās uz Savienotām Valstīm, tad uz spāņu Dienvidameriku, no kurienes, ar spāniešu valodas Langenšeitu ceļasomā, beidzot nonāca Jaunzēlandē, kur meta enkuru vienai no pirmām latviešu ģimenēm šai pusē. Savā laikā viņš bija censonis savvaļā augošo linu apstrādāšanas nozarē (par ko minēts ap 1938. g. izdotā Krasnaja grāmatā par latviešiem plašā pasaulē). Kauču pasākums neatmaksājās, taču šīs rūpniecības pētīšanai viņš deva jaunu impulsu.

Interesanti bija klausīties nostāstus par grūto sākumu, tāpat dažas itin negaidītas ziņas, proti, ka ilgi pirms Otrā Pasaules kara, tātad posmā, kad rets latvietis šurp atmaldījās, lords Freibergs (nule atsauktais Jaunzēlandes gubernātors, kas tagad iecelts goda amatā Londonā), toreiz vēl sarunājies ar veco Smerli un veco Mālnieku (tagad abi divi jau Dieva priekšā) latviešu valodā!

Smerlis sāka rūķēt zemi Ngateā, ap 30 kilometru no zeltraču pilsētiņas Temzas, kur 19. gs. sešdesmitos gados notika skriešanās pēc zelta, līdzīgi amerikāņu „gold rush", par ko vēl šobaltdien liecina slēgtie krogi, kur zelta mednieki pameta labu tiesu sava laupījuma.

500 HA FARMA

Drīz vecais atsauca šurp savu cēlēnu, paskoloja un iejūdza darbā, kas viņu joprojām tur nerimtīgā gaitā. Latvijas brīvvalsts sākumā juniors devās mājup līgavas lūkoties un atveda līdz Liepājas namsaimnieka meitu Elvīru Maulicu, jauniņu skolotāju, franču valodas un klavieru spēles pratēju. Taču visas smalkās zintēs un vieglās dienas tika noliktas plauktā, kur tās apputējušas aizmirstas, kā nebijušas... Nu visu mūžu jālīkā smagā darbā, no rīta blāzmas līdz melnai naktij. Kad saime jau dus cietā miegā, mājasmāte vēl cep rūdzu maizes karašas, lai plkst. piecos, kad atkal jāslejas augšā govju slaukšanai (pēdējā laikā jau ar uzlabotām mašīnām), azaids būtu gatavs.

Savu 500 ha piensaimniecības farmu Smerļi apsaimnieko paši. Ir gandrīz neiespējami dabūt palīgus. Urbanizācija skārusi arī šo tautsaimniecību. Darbaspēka trūkums, strādnieku izvēlība, lielas algas un mazs darbs, — šie un vēl citi apstākļi spiež pašus īpašniekus iet kamēr „nolūst no kātiem." Tāpēc arī abas meitenes, sākot ar sesto dzīvības gadu radinātas strādāt kopsolī ar vecākiem. Jaunākā Alise ar stiprāku pretestības garu un ambicijām, veido pati savu likteni; ir jau izmācījusies par žēlsirdīgo māsu un nupat sāk papildināt savu bankas kontu, kurā tikusi iemaksāta visa ģimenes pabalsta nauda (tā sauktais „family benefit," ko strādnieku partija noteica ar likumu, tāpat kā 40 stundu un 5 dienu darba nedēļu, kad tā nāca pie stūres pirms 17 gadiem), — 10 šiliņi nedēļā līdz pilniem 18 gadiem, ja bērns iet skolā. Zeltmatainā zilace Hilda, pāri divdesmitam gadam, ir šīs pagātnes upuris un nespēj saraut saites ar tēva sētu. Kaut arī šeit dzimusi, viņa tomēr runā latviski un lieto pat tādus stila ziedus, kā „paunu žīds" attiecībā uz ceļotāju tirgotāju, kādu uzņēmīgu latvieti, kas piedāvā visdažādākās preces lauku iedzīvotājiem; starpība tikai tā, ka Blaumaņa paunu žīdiņš nesa savu pindeli uz muguras, kamēr Jaunzēlandē veiklais latvietis brauc sava paša spīdošā mašīnā.

Smerļiem ir ap 70 govju, kas nav liels skaits, Lopi netiek ganīti un pavada cauru gadu zem brīvas debess, bez kūtīm un pakaišiem. Augstā sezonā divreiz dienā slinki suņi Puika un Joks sadzen brūnaļas „bail," t. i. norobežojumā ar mazu nojumi, kur trīs slaucēji tās trijās stundās izslauc, kamēr ceturtais izšķūrē laukumu, nomazgā separātoru un traukus; tad saimnieks iejūdz veco zirgu — pensionāru, kam tik tā darba, kā aizvest krējuma kannas uz simts metru attstato ceļmalu, kur pienotavas smagās mašīnas tās savāc.

Tā farmeris ar piederīgiem saistīts pie mājas, kā suns pie važas. Pat ik nedēļas kārtējā tirgus dienā, braucot uz Temzu iepirkties, izbrauc plkst. 10 rīta cēlienā un atpakaļ traucas jau plkst. 3 pēc pusdienas, lai paveiktu vakara slaukšanu. Tā tas iet gadu no gada. Ja var kādu apbrīnot par izturību, pacietību, pietiekību un mērķtiecību, tad tā ir Smerļu Elvīra, kas upurējusi visu savu sievietes mūžu darbam, neatļaujot sev izpriecāt vai atpūtai ne mirkļa. Istabā stāv pūrā līdzatvestā Singera kājminamā šujammašīna, uz ras darinātas un pārtaisītas meiteņu drēbes; kaktā slēpjas ratiņš, kur daža laba mīkstas vilnas kodaļa izvērpta dzīparos, kas izadīti cimdos un zeķēs. Nekur pasaulē gan neesmu redzējusi sievieti saļimstam zem tik smagas nastas, kā šai zemē. Arī pilsētnieces kust augu dienu kā ūdenszāle: šuj, ada, tamborē, konservē auglus, ravē dārzu, rīko bazārus utt.

ČAKLĀ SMERĻU ELVĪRA

Saknes Smerļiem neatmaksājas audzēt. Tās viņi kopš 20 gadiem pērk no viena un tā paša „činka" (ķīniešu dārzāju un sakņu tirgotāja) Temzā, tam vēl ne reizes nav ienācis prātā kauču vai augstos svētkos piemest kādu augli pa virsu; tāpēc nav jābrīnās, ka ķīniešu izceļotājus muitas ierēdņi izkrata jo rūpīgi un ar labiem panākumiem; nesen kādam bijušam dārzniekam ķīnietim, kas bija noilgojies vecuma dienas pavadīt dzimtenē, izbraucot atņemtī vairāki smagi zelta stieņi un vēl piespriests sods. Tā viss mūža krājums vējā un sirdī rūgtums. Smerļa kundze gan sev šādas karstas ogles uz galvas nekrāj un ik Ziemassvētkos saviem olu nopēmējiem aiznes svetku kukuli pēc solidu komersanta tradicijas.

Dārzā ap māju aug dažādi augļu koki: ābeles, bumbieres, valrieksti; ziemassvētku plūmes, kas no briest tik sulīgas, ka krītot uz zemi izšķīst; ķīniešu ērkšķenes; ieaudzo „tree tomatoes" — sulīgs garens iesarkans auglis; saldais apelsīns, kas tomēr labāk padodas Austrālijā; pampelmūzis. (Ievārījumu fabrikas mēdz no tā gatavot marmelādi, laižot to tirgū ar uzrakstu „sweet oranges"!) Nav darba roš

(Nobeigums 8. lpp.).

APKĀRT ZEMES LODEI

Serbs Milorads Raitvics nostaigājis, nokuģojis un nolidojis 80.000 kilometrus un savācis 3.000 pasaules slavenu personu autografus. Viņa lūgums ieceļot ASV un apmeklēt Holivudu, noraidīts, un viņš pašlaik Hamburgas pievārtē gudro kā piepildīt savu iecerēto krājumu.

Raitvics apgalvo, ka labāk mirtu nekā pārdotu savu autografu krājumu, un ka viņš varētu viegli uzrakstīt veselu grāmatu par tiem trikiem, ņikiem un nelaimēm, kas viņam bijis jāpiedzīvo, lai savāktu vērtīgos parakstus. Starp retumiem viņa krājumā minami Gretas Garbo, Musolīni, pāvesta Pija XII un Adenauera paraksti.

Japānas lielais iedzīvotāju skaits dara daudz rūpes valdībai. Visas valstis pēc iespējas mēģina atvairīt „dzelteno rasu invāziju", un Austrālijā pat pastāv sevišķi ierobežojumi ķīniešiem un japāņiem. Japānas ārlietu ministrs Katsuo Okazaki paskaidro, ka valdība jau noslēgusi līgumus ar Brazilijas un Paragvajas valdībām par 9000 ģimeņu izceļošanu uz minētām zemēm. 5.000 ģimenes paredzēts izvietot Amazonas upes apgabalā, bet 120 — Paragvajā. Sarunas ar Arģentīnu turpinās.

Romantikas plīvurs sedz stalto Monako princi Raineru III, kurš pārņēma valsts vadību 1949. g. 19. nov. pēc sava vectēva Kārla II nāves. Grimaldi dzimtas senās tradicijas prasa, lai valdnieks apprecētos trīs gadu laikā pēc uzkāpšanas tronī. Jaunais princis, protams, arī cenšas šinī punktā sekot dzimtas paražām.

Pašreiz joprojām negrib rimties baumas par prinča mīlestību pret franču aktrisi Gizeli Paskal, kurai pieder villa Kap Farrāti, kas atrodas tuvu prinča rezidencei. Prinča interese pret skaisto aktrisi radās jau 1950. gadā, un cerams, ka noslēgumā prinča sirds kļūs laimīga un slavenās Grimaldi dzimtas, kuŗa valda Monako kopš 12. gadu simteņa, tradicijas tiks turpinātas.

Policija, pārmeklējot Montrealā pēkšņā nāvē mirušā Konstantīna Staţhaulosa dzīvokli, atradusi komūnistiska satura literātūru. Pēdējā tikusi piesūtīta no Padomju Savienības, komūnistiskās Ķīnas, Korejas un Grieķijas. Nelaikis, kurš acīmredzot bijis arī kāda Savienoto Valstu komūnistiskā žurnāla aģents, dzīvojis mājā, kuŗas īpašnieks pelnījies izdodams mēbelētas istabas. Zīmīgi, ka miermīlīgā „literāta" istabā atrasta arī rūpīgi ieejļota un ievīstīta mašīnšautene.

Ēģiptes karaļa Faruka māsas Fatimas vīra tēvs Gāli sanācis strīdū ar savu kaimiņu Abdel Ahman par 2 akriem kultivētas zemes. Gāli, kurš jau sasniedzis 70 g. vecumu un kuŗa dēļs ir pazīstamais diplomāts Riads Gāli, negribējis atkāpties no savas taisnības. Viņa pretinieku tas ļoti nokaitinājis. Otrā dienā vecais Gāli, atrasts noslepkavots Alnikheila ciemā, kur viņš pavadījis savas vecuma dienas. Viņa kaimiņš uz aizdomu pamata apcietināts.

Flintā, Mič., ļoti nelaimīgi kritis 14 gadus vecs zēns Delos. Viņš uzkrities savam Ziemassvētkos uzdāvinātajam somu duncim un pēdējais iedūries tam vēderā. Zēns gan bija ap dunci aplicis koka maksti, bet pēdējā izrādījās par vāju, un 3 collas garais asmenis visā garumā iedūries zēna ķermenī. Un tā skaistā Ziemassvētku dāvana, uz kuŗu zēns bija tik lepns, papēma ne tik vien viņa sirdi, bet arī dzīvību.

Japānas imperātora Hirohito vecākais brālis, 50 g. vecais princis Čičibū, miris 4. janvārī pēc īsas slimības. Karaliskais valdnieku pāris Hirohito un Nagako jau atstājuši pili un devušies uz Kugenumu, kuŗa atrodas 25 jūdzes uz dienvidvakariem no Tokio, un kur kopš pag. pavasara dzīvoja nelaika princis.

Princis Japānā bija ļoti iemīļots un viņa pavārds bija Sporta princis, jo viņš bija ļoti labs slēpētājs, golfa spēlētājs un zirgu sporta cienītājs. Viņš savā laikā apmeklējis Oksfordas universitāti un atļāvies lauzt karaliskā nama tradicijas un apprecēt vienkāršo „mirstīgo," Japānas sūtņa ASV Tseuno Matsudaira meitu. Pēc kāzām princis ar princesi apmeklēja arī Kanadu un piedalījās karaļa Georga VI kronēšanas ceremonijā.

1940. g. princis saslima ar tuberkulozi un bija spiests atteikties no visiem saviem pienākumiem.

Dzintars Freimanis

ANITA

STĀSTS

Ārā vizuļo vasara. Bet iekšā ir krēslains. Tikai spožs saules staru tīkls šūpo uz sienas sagūstītās zelta zivis — gaismas laukumus starp lapu ēnām. Pamazām tie atkāpjas, kā viļņi bēguma laikā, kad pelēkā plūdmale top jo mirkli platāka. Arī Anitas gulta jau kopš pusdienas ir šajā pelēkajā joslā. Drīz ta būs viena ar ēnām. Savējie pārnāks tikai vakarā, jo šo svētdien nometnē viesojas Latviešu teātris.

Kāpēc taisni šo svētdien? Nevarējis atbraukt jau priekš divi nedēļām, kā sākumā taisījies, kad Anita vēl bija vesela? Bet ne: tam tīši jānokavējas, un nu... Zināms, kas gan liels ir tāds teātris, un var jau reiz iztikt arī bez tajā aiziešanas, — bet taisni šoreiz!.. k. šoreiz? Ak, nav taču šī reize neko svarīgāka par jebkuru citu — tikai tās mazās norunas dēļ. Patiešām ne. Bez tam, varbūt, viņš nemaz neatbrauks. Ir taču vairs tikai minūtes desmit līdz izrādei. Droši vien, viņš nebūs. Labāk arī ir!

Un tomēr — vai tur kāds nenāk? Soļi noklabina barakas kāpnes, paberžas gar kājslauķi, iedimd gaitenī. Klauvē.

„Varbūt, tikai kaimiņš nāk atdot aizņemto avīzi," Anita domā. Tomēr roka steigšus izšaujas no segas apakšas pēc mazā spoguļīša, un nākošajā mirklī no tā pretī lūkojas viņas smalkā, karstumā drusku piesarkusī seja, un zīlās acis satrauktas raugās, vai otra roka laikus pagūs sakārtot gulot atrisušos matu gredzenus.

Klauvē vēlreiz. Spoguļītis atkrīt atpakaļ uz galda. „Lūdzu!" Anita aicina.

Ienācējs tomēr ir Ivars. Straujais solis pār slieksni pēkšņi saplok, un durvis aiz Ivara aizveras gluži lēnām.

„Labvakar," viņš saka apjucis.

„Labvakar," Anita atņem un rauga smaidīt. „Nāciet, lūdzu, tuvāk. Esmu drusku saaukstējusies, bet tas nekas."

Ivars pienāk, un viņi sarokojas.

„Cik žēl, ka taisni šovakar," Ivars saka, meklēdams vārdus, „un es domāju — mēs taču domājām — —"

„Protams, uz teātri es nevarēšu iet. Aiziesit jūs, un pēc tam pastāstīsit man, kā bija."

„Cik nu tā var pastāstīt."

„Ja jūs labi pacentīsities —"

„Es tikai domāju, ka pēc izrādes tūlīt būs jābrauc prom. Es jau te traucētu, vēlāk palikdams. Bet — ja jums nav iebildumu — vai es nevarētu atbraukt nākošu svētdien? Piedodiet, ka tā piedāvājos, bet — pēc nedēļas studijām es pilsētā tā kā labprāt nepalieku, un — es jau nedomāju tieši jūs apgrūtināt, man te ir arī citi pazīstami — — jūs jau, cerams, jaunnedēļ būsit atkal vesela?"

„Cerams. Bet jums jāsteidzas, ka nenokavējat izrādi."

„Tūlīt. Tātad — drīkstu?"

„Pagaidait... Labāk tomēr šoreiz ne."

„Protams, ja jums tas nav izdevīgi —"

Anita brīdi neatbild. Liekas, viņa ir nogurusi, un valodu viņa atsāk gluži klusu.

„Pēc nedēļas es vairs nebūšu šeit. Mani vedīs uz dienvidiem... Uz sanatoriju."

„Uz — sanatoriju?" Ivars pārsteigts atkārto. „ Kā tad — — Kāpēc tad?"

Anita atkal brīdi klusē, tad atbild īsi un ar tīšu lietišķumu, it kā runa būtu par pavisam svešu lietu:

„Man ir process plaušās."

Nu ir Ivara reize klusēt. Anita pacel acis un ierauga viņa saknieb tos vaibstus.

„Nē, nē!" viņa kā jokojot iesaucas. „Tas nav nekas!" Tikai dažu mēnešu atpūta līdz rudenim. Nu, varbūt, līdz Ziemassvētkiem. Es šīs lietas pazīstu."

„Tomēr," Ivars saka, „tā ir nopietna slimība — —" Viņš apraujas, atsākdams citādā balsī: „Bet jā, zināms, šinī gadījumā tas noteikti būs kārtībā līdz rudenim!"

Viņš smaida, un arī Anita smaida, un tikai katrs pats no viņiem zina, cik šis smaids ir īsts.

„Jums jāiet," Anita norāda uz pulksteni. „Un uz mirkli jau jūs vēl pienāksit vēlāk. Es gaidīšu."

„Uz redzēšanos," Ivars saka un pagriežas uz iešanu. Istabas vidū viņš apstājas.

„Kā nu es —" viņš klusu bilst, „kā nu es tā iešu un jūs atstāšu."

„Ejiet vien, Ivar."

Un Ivars iziet.

o

Dzeltens lapu paklājs ir izaudies zem liepām. Koku starpās lūkojas vēl neapklāti laukumi. Uz tiem liepas domīgi met lapu pa lapai, bet tās, līku ložu gaisā lidinādamās, nereti noslīd pavisam citur. Labu gabalu tālāk, nekā sagaida Anitas skats.

Lapās lēkā un strīdas zvirbuļi. Mazam zvirbulēnam — vai, varbūt, tā ir zvirbuļu jaunkundzīte? — strīdus nepatīk, viņš atjūk no bara un, galviņu piešķiebis, skatās uz Anitas guļamkrēslu. Anita pasmaida. Zvirbulēns aizlaižas. Vai tad Anita vairs neprastu smaidīt?

Zem liepām ielejā gul sarkanie vācu pilsētiņas nama jumti, un aiz tiem ainu nobeidz mežiem apaugušī zilgani pelēkā miglā tīti kalnu kupri. Vairākus kilometru simtus uz ziemeļiem no tiem ir vietas, gan svešas tāpat kā šī, bet tur dzīvo vecāki un daži pazīstami laudis... Te Anitā ir tikpat kā viena.

Tikai vēstules vēl saista ar pasauli. Atraksta māte, atraksta kādi no bijušiem skolas biedriem vai biedrenēm, atraksta Ivars. Daudz jau tas nav: vienu vai dažas reizes nedēļā kopēja atnes pa baltai vai zilai aploksnei ar viņas vārdu. Palaikam tur ir viena, retāk divas aprakstītas lapas. Vai tās var atsvērt dzīvus ciemiņus? — Anitas ciemiņi tomēr ir šīs lapas. Jo vilcieni pēc vasarā notikušās vācu naudas reformas ir dārgi, un izbraukāt garo ceļu tādēļ neviens vēl nav ņēmies.

Ak, dažreiz jau liekas, varētu arī uzrakstīt kādam tik daudz. Bet paņem papīru un spalvu — domas kļūst smagas kā salijuši putni... un tikko vairs jaudā pacelties un lidot. Par ko gan lai raksta? Nekas jau Anitas dzīvē nenotiek. To tumšo izjūtu, kas nereti uzmācas, jau nevienam nevajag, un tās gaišās, kas kādreiz pārņem, kaut vai laipnu vēstuli izlasot, ne vienmēr atrod īstos vārdus.

Ivars gan raksta, ka Anitas vēstules viņam patīkot. Tās esot kā vieglās pasteļkrāsās tvertas ainas, klusas gaismas apspīdētas, kur acīm vasaras pēcpusdienā labprāt mirkli atpūsties. Nu, var jau tā uzrakstīt arī tīras pieklājības pēc, vai arī, lai Anitu apmierinātu. Un kas tad viņam: reizi vai dažas mēnesī ātri pārlasīt Anitas rakstīto un pēc laika pašam piesēsties un uzmest dažas rindas: es patlaban daru to un to, lai Jums labi klājas! Sak', lai jau meitenītei tiek.

Nē, tā nu tomēr labāk nevajadzētu domāt. Ko tad citu viņš var darīt? Taisni tā, kā ir, jau tikai var būt. Un sanatorijā ir jāmācās par daudz ko sacīt: ir labi tā, kā ir. Kaut arī, tā domājot, kādreiz gribētos iekost apsega stūri zobos. Un jāgaida. Jo šoruden par mājup došanos vēl nevar būt ne runas.

o

Aiz loga gar mazo sanatorijas akmens balkonu šņāc drēgns bez sniega ziemas vakara vējš. Lejā cauri tumsu mirgo tālas pilsētiņas ugunis. Viena no istabas gultām ir tukša; tās iemītniece atrodas apakšā, kur zālē patlaban dedzina Ziemassvētku eglīti. Otrā guļ Anita, un pie tās sēž viņas tēvs ar māti.

Pēdējo nedēļu laikā māte ir jau otru reizi te. Pirmo reizi tas bija tad, kad viņu aizsniedza ziņa par pēkšņo asiņošanu un kad viņa, aiz gūtnēm šurp atsteigusies, varēja tikai nolūkoties jau gluži zemu noliektās dzīvības liesmiņas nedrošajā plīvošanā. Nu šī liesmiņa ir atkal gaišāka, un ir teikts, — ja nekas negadās, tā varot degt jo projām.

Ja nekas negadās! Neizteikta, šī doma gul paslēpusies aiz katras rūpju rievas vecāku sejās un, šķiet, kavējamies aiz katra viņu tik uzmanīgi bilstā vārda. Ja Anita nebūtu pārāk nogurusi, viņai būtu drusku, drusku jāpasmaida par vecāku neparasto uzmanību. Vai arī par to, ka viņi taču ir tik labi, un arī likteņis tomēr liekas labs, jo pavisam ļaunais jau nu ir aizgājis garām un nenāks vairs. Kaut gan dvēselē tomēr paliek kaut kas, ko nevar pilnīgi aizmirst, bet ko nevar arī izstāstīt, jo tā ir daļa noslēpuma, kas atklājas tikai katram vienam pašam.

Ziemassvētku dāvanas ir jau izcilātas, pavisam mazs nieks piparkūku arī nogaršots. Māte stāsta par notikumiem mājās, un Anita klausās un brīžam iebilst pa vārdam. Bet to viņa dara arvien retāk, jo runājot ātri pietrūkst spēka un aizcērtas elpa. Arī šovakar dotais iešļircinājums gaidītā spirgtuma vietā drīz ietin savādā pusnoreibumā, balsis šķiet skanam no tālienes, un vecāku sejas sajaucas ar neskaidriem sapņu tēliem. Māte redz, ka Anitas acis ir aizvērtas, — liekas gandrīz, ka viņa būtu iesnaudusies karstā vasaras dienvidū. Tā domāt liek Anitas sārtie vaigi, kas uz baltā spilvena izceļas ar tik skaidru un jauku meitenīgumu, ka nemaz negribas atminēt slimību. Māte viegli noglāsta lentīti apņemtos Anitas matus, un abi ar tēvu atstāj istabu.

Kas tur noripo zālē? — Ābols! Vai tad tiešām šī vasara tik tālu, ka krīt jau āboli? —

Gads!... Jau vairāk nekā gads te nodzīvots. Un tas ir tikai pirmais. Veselošanās nule tikai taisās sākties. Varbūt, kaut cik labāk būs nākošu gadu.

Anitas guļamkrēsls ir nedaudzo sanatorijas ābeļu malā. Uz ceļiem viņai papīrs. Tur jātop vēstulei.

Ivars ir rakstījis, ka dabūšot darbu Amerikā. Pēc pāris mēnešiem cerot izbraukt.

Protams, ir labi, ja kādam atkal paveras iespēja sākt citu, varbūt, vērtīgāku dzīvi nekā šo. Tā arī Anita atbild. Bet vai lai noliedz, ka kļūst skumji, zinot, ka atkal par vienu saņūk šejienes paziņu un draugu pulks un atkal izzūd viena cerība vēstuļu vietā redzēt dzīvu cilvēku?... Jā, ja būtu pasaulē kaut kur daudz naudas, tādas, pie kuŗas varētu tik klāt, tad gan varētu tāds prom braucējs vismaz reizi vēl atbraukt arī pie viņas, Anitas, apskatīt visu, par ko viņa rakstījusi vēstulēs un — nu, paspiest roku, šoreiz gan pēdējo reizi...

Kaut ko tādu viņa arī uzraksta un nodod pasta vedējam. Tās jau nu ir tikai tādas drusku muļķīgas vēlēšanās, tāpat kā visas pārējās varbūtības un iespējas, kam slimība ir pārvilkusi svītru. Bet vai tad nevar tās vismaz piemīnēt un pamānīt sevi ar cerībām, līdz pienāks Ivara atbilde, ka viņš, bez šaubām, nedomā braukt šurp? Vismaz redzēs, kā viņš to pateiks. Ja viņš rakstītu tā, ka liktos, ka arī viņam ir drusku žēl, Anitai būtu mazs gandarījums. Nevajag gan citam vēlēt

Sāt

Brīvās pasaules reda
publika sen vairs nekā ne
dēt par to, cik jauni klā
viku valdītājās territori
tā pati vecā dziesma, jau
gada! Bet neviens negri
ka, tā rīkojoties, noslēdz
pret to, kas tieši tagad,
jās nedējās, aiz dzelzs
notiek. Tur norisinās ci
dīts un virzīts bioloģisk
kas ar laiku var kļūt lik
pašai brīvajai pasaulei.
Savienībā šis process ser
vis par valsts veidošanas
kas vienīgais spēj izska
tas iespējams, ka boļševis
jau 35 gadus. Šo proce
saukt par funkciju pa
permanenta trūkuma cel

Vēsturē ir zināmi bad
Mocītājs bads cilvēku tu
tā trauksmē, tās ir nāv
mas, kas asina prātus. Be
ir ko dzirdējis par — t
šanas dumpjiem? Droši v
Trūkumclešana piezogas
manot. Lēnām tā nožņau
ņa funkcionēšanas spēj
tās noskrubina tauku k
cilvēka smadzenēs „iesn
māšanas funkciju veicēj
ņa daļu, kas nervus uzt
Šī funkciju nožņaugšana
stadija, kuŗas rezultāts
vozais, uzbudinātais cil
beigu stadija: morāla zi
tija, politiskā ziņā —
apspiestībai.

Boļševiku varas sākum
stāsts attiecas uz Austr
1945.-1948. gados, mēs
pazinu Š. bieži izbraucā
kiem ar muguras somā
ar rokas ratiņiem. Mēs
par pienu vai par kartup
mā mēs vārījām cukurb
pu. Uz laukiem aizplūda
vu šujammašīnas, mēbe
aparāti. Pret šujammašī
ja dabūt magoņu sēkla
ejļa, kas bija tik vaja
degvīnu tecinājām un
vakaru jautri uzdzīvojām

Tad nāca valūtas ref
nedeva, kā tas bija Riet
ārzemju kreditus un p
tikai pastiprinātu kontr
braucieni uz laukiem k
mēr bīstamāki un ar la
nelespējami. Ne uzreiz,
divu gadu laikā bija lik
„melnā birža". Nu atlika
pelnīt ļoti daudz nauda
nozīmēja uzvarēt badu. M
zņam Š.laimējās: kā ķī
varēja labi nopelnīt un
sādāt nopēmējus kādas
firmas ražojumiem. Kad
tiku 1952. gada sākumā,
au uzņēmuma vadītājs
ciālizētā fabrikā, bet sūc
izspiegošanu, superbiroki
izejmateriālu trūkumu.
ziņā viņam vēl bija aizs
dažreiz pat olas, Bul

Sātana homeopatija...

Bads cilvēku tur saspīlētā trauksmē

Brīvās pasaules redakcijas un publika sen vairs nekā negrib dzirdēt par to, cik ļauni klājas boļševiku valdītājās territorijās; atkal tā pati vecā dziesma, jau kopš 1945. gada! Bet neviens negrib saprast, ka, tā rīkojoties, noslēdzas durvis pret to, kas tieši tagad, pat pēdējās nedēļās, aiz dzelzs priekškara notiek. Tur norisinās cilvēku vadīts un virzīts bioloģisks process, kas ar laiku var kļūt liktenīgs arī pašai brīvajai pasaulei. Padomju Savienībā šis process sen jau kļuvis par valsts veidošanas faktoru, kas vienīgais spēj izskaidrot, kā tas iespējams, ka boļševisms valda jau 35 gadus. Šo procesu varam saukt par funkciju paralizēšanu permanenta trūkuma ceļā.

Vēsturē ir zināmi bada dumpji. Mocītājs bads cilvēku tur saspīlētā trauksmē, tās ir nāves briesmas, kas asina prātus. Bet vai kāds ir ko dzirdējis par — trūkumciešanas dumpjiem? Droši vien — ne. Trūkumciešana piezogas klusi, nemanot. Lēnām tā nožņaudz ķermeņa funkcionēšanas spēju. Lēnām tās noskrubina tauku kārtu, kas cilvēka smadzenēs „iesmērē" domāšanas funkciju veicēju ķermeņa daļu, kas nervus uztur stiprus. Šī funkciju nožņaugšana ir pārejas stadija, kuras rezultāts ir — nervozais, uzbudinātais cilvēks. Un beigu stadija: morālā ziņā — apātija, politiskā ziņā — padošanās apspiestībai.

Boļševiku varas sākumā (autora stāsts attiecas uz Austrumvāciju), 1945.-1948. gados, mēs ar manu paziņu Š. bieži izbraucām uz laukiem ar muguras somām vai pat ar rokas ratiņiem. Mēs cīnījāmies par pienu vai par kartupeļiem; ziemā mēs vārījām cukurbiešu sīrupu. Uz laukiem aizplūda mūsu sievu šujammašīnas, mēbeles, radio aparāti. Pret šujammašīnām varēja dabūt magoņu sēklas, tā bija ella, kas bija tik vajadzīga. Arī degvīnu tecinājām un dažu labu vakaru jautri uzdzīvojām.

Tad nāca valūtas reforma. Tā nedeva, kā tas bija Rietumu daļā, ārzemju kreditus un preces, bet tikai pastiprinātu kontroli, tā ka braucieni uz laukiem kļuva vienmēr bīstamāki un ar laiku pilnīgi nelespējami. Ne uzreiz, bet tomēr divu gadu laikā bija likvidēta arī „melnā birža". Nu atlika tikai nopelnīt ļoti daudz naudas, jo tas nozīmēja uzvarēt badu. Manam paziņam Š.laimējās: kā ķīmiķis viņš varēja labi nopelnīt un prata sagādāt nepieejamus kādas privātas firmas ražojumiem. Kad viņu satiku 1952. gada sākumā, viņš bija jau uzņēmuma vadītājs kādā sociālizētā fabrikā, bet sūdzējās par izspiegošanu, superbirokratiju, par izejmateriālu trūkumu. Pārtikas ziņā viņam vēl bija aizsniedzamas dažreiz pat olas, Bulgārijas vīnogas, kaut trūka daudz kā vēl. Tad satiku viņu oktobrī. Es gan teicu, ka viņa izskats ir tāds pats kā bijis. Bet tāds viņš pavisam vairs neizskatījās: acis jau bija zaudējušas mirdzumu, viņa kustības bija vairs tikai refleksi. (Nu viņš bija referents kādā mašīnbūvniecības uzņēmumā). Ne jau dienesta lietās viņam klājās ļauni, ne nebrīvības dēļ viņš cieta, arī ne nevainīgu cilvēku ciešanas viņam sagādāja sāpes: viņš nebūt nebija no tādiem ļaudīm. Lieta bija pavisam vienkārša: vairs nefunkcionēja viņa asinsriņķošana. Viņš necieta badu, bet viņš bija nepietiekami paēdis.

„Vairs nelīdz arī daudz naudas, nelīdz arī aktīvista apliecība. Nav vairs dabūjams arī tas ratu smērs, ko te sauc par margarīnu. Par sviestu un olām nemaz nerunājot, pat ne par pienu, kaut zīdaiņu vajadzībām. Veikalos redz vairs tikai putekļiem klātas keksa paciņas, marmelādi, tukšas etiķa pudeles. Degvīns gan ir, bet tas, tāpat kā cigaretes, ir veselībai augstākā mērā kaitīgas kvalitātes. Netīrajos restorānos iet nav jēgas, uz laukiem braukt arī nav nozīmes, jo pašiem zemniekiem jāciešķ trūkums: visu ražu noņem valsts, nauda viņus nemaz neinteresē, un sen vairs viņi nekāro mēbeļu un klavieru." — Tā stāsta mans paziņa Š. pēc tam, kad Ulbrichts pavēstīja, ka nu sāksies ceļš uz sociālismu. Kas tad šajā īsajā laikā noticis? Rostokā namamātes izdemolē tukšo pārtikas veikalu, Bernburgā protesta sapulce ar šaucieniem: kādēļ nav vairs kartupeļu? Grēdlicā saniknotie strādnieki prasa margarīnu, citur prasa cukuru, nav ne miltu, pat arī ne sāls. Septembrī uz Rietumiem aizbēg apgādības ministra referents Heine un preču nodaļas vadītājs Hantke. Grotevols 6. novembra valdības sēdē runā par pārtikas sagādes grūtībām, ko radījuši — „kaitētāji" un „imperiālistu aģentu bari". Ar skaļu reklāmu tiek paziņota Heines un Hantkes aizbēgšana uz Rietumiem, kad — „demokratiskie spēki atklājuši viņu noziedzības..." Rietumos atskan aicinājumi — palīdzēt trūkumcietējiem, un sāk birt sainīšu kalni, bet Pīks paziņo: „Nav vajadzības, mums pašiem visa diezgan!"

Viena daļa cilvēku vēl atrodas uzbudinātības stāvoklī, daļa ir jau ceļā uz apātiju, daudziem, daudziem jau asinsriņķošana nefunkcionē, svarīgi vadi centrālā nervu sistēmā ir jau pamiruši.

Nāk paskaidrojumi: „Jaunā, sociālistiskā preču sadales sistēma vēl nefunkcionē..." Vēl ne! Bet kā tad ir pašā Padomju Savienībā? Tur tā arī nefunkcionē, — vēl pēc 35 gadiem! Tikai par „sabotieriem" dzird daudz runājam.

Un mēs saprotam, ka diktatūras režīma uzturēšana prasa trūkumciešanas pārvēršanu par nemainīgu sistēmu, no kuras atkarīgs viss režīms. Vitālais, modrais cilvēks, kas ir labi apgādāts ar kalorijām un vitamīniem, būtu šīs terrora valsts ienaidnieks, bet valdīt cilvēkus, kuru ķermeņu funkcionēšana ir paralizēta, ir daudzkārt vieglāk. Režīma vienīgā interese par cilvēkiem ir tikai tā, lai strādnieks aizbada nesajimst pie savas mašīnas. Tādēļ šad un tad dzīves apstākļi tiek šķietami „uzlaboti". Lai nesajimst un lai atkal drusku — cerē... Tā tas ir vajadzīgs sātana homeopatijai! Bet trūkumciešanai jāpaliek. Jo tā ir boļševisma bioloģija.

(M. Pfeidelera raksts „W.-w." 5. dec.).

Aleksis Kalniņš mag. phil. balt.

Skaidras, bagātas, pareizas latviešu valodas labad

Laikrakstā „Latvija Amerikā" jau bija runa par dažām nepareizi izrunājamām un rakstāmām svešo vietvārdu formām; šoreiz pievērsīsimies dažiem lietuvju, igauņu, angļu, vācu un franču personu vārdiem mūsu valodā. Turklāt šie nedaudzie personu vārdi mums būs izdevīgs gadījums atgādināt rakstītājiem un lasītājiem valodnieku dotos aizrādījumus par svešvārdu izrunu un rakstību.

1. „Longinas Kublickas", „Edmundas Paulauskas".

1a. Longins Kublickis, Edmunds Paulauskis.

Īsais a, kas lietuvju valodā paglābies, latviešu valodā zudis (seno) vairākzilbju vārdu gala zilbē (sal. liet „senas", „tevas", „amatas", „Povilas"; latv. valodā: — „sens", „tēvs", „amats", „Pāvils"). Ja tā, tad minētos lietuvju personu vārdus latviskojot, gala zilbes a atmetams. — Latviešu uzvārdos, kur galotnes s priekšā atrodas „ck" vai „sk", vieglākas izrunas dēļ esam iesprauduši i (aiz „ck' resp. „sk"), piem., Janševsk-i-s. Zapack-i-s.

Pēc ša parauga runāsim un rakstīsim arī: Paulauskis, Kublickis. Tātad: Edmunds, Longins, bet: — Paulauskis, Kublickis!

2. Ants „Pīps." 2a. Ants **Pīps.**

Ar divkāršotu patskaņa burtu (aa, ii, uu, oo) igauņu valodā apzīmē attiecīgo garo patskani, piem.:

Svešie personu vārdi

ig. Aavik, Loorits, Kuusik = latv. Āviks, Loritss (garš o), Kūziks. Tātad arī augšā min. vārdā ii vietā liekams ī: ig. Piip = latv. Pīps.

3. „Klermans". 3a. **Klērmens,** (Clurman), Spārkmanis, Sparkmens.

Lietodami vāciskos vārdus ar —mann (piem., Zimmermann) un angliskos resp. amerikāniskos ar -man (piem., Truman), neaizmirsīsim, ka izskaņas -mann un -man oriģinālvalodās izrunā dažādi un ka ar tām esam iepazinušies dažādos laikos. Vācisko izskaņu -mann esam aizguvuši jau sen, pārvērzdami to par -manis un dažkārt pievienodami pat latviskiem vārdiem (piem., ne tikai Birkmanis, Feldmanis, bet arī: lielmanis, augstmanis). Ar angliskо resp. amerikānisko -man esam iepazinušies krietni vēlāk, saskaņā ar oriģināla valodas izrunu burta a vietā likdami e un pievienodami latvisko lokāmo gal. -s, tātad -man pārvērzdami par -mens.

Tafts — Tefts; Edgars Huvers — Edgars Hūvers; Trūmans — Trūmens.

Formā Taft amerikāņi a izrunā kā platu e, bet latviešu valodā svešvārdos, kā zināms, lietojams šaurais e, tātad v. Tefts runājams ar šauro e.

Eizenhauers = Aizenhauers.

Kad nu pazīstamis ģenerālis ieradzies par ASV prezidentu, tad tiešām būtu pēdējais laiks viņa vārdu pareizi (saskaņā ar amerikāņu izrunu!) runāt un rakstīt. Varbūt vēl nav par vēlu daudzināt Aizenhaueru (ar ai)!

Oskars Uailds = Oskars Vailds.

Liekot oriģināla valodas w vietā savu u, būtu jābaidās, ka angļu valodas nepratēji vai vāji pratēji u izrunātu kā atsevišķu zilbi, t. i., formu Uailds kā divzilbju vārdu (U-ailds). *)Sk. V. Bērziņas-Baltiņas Latv. val. gramatikas 470. paragr., 7.). No 2 jaunumiem izraugoties mazāko, w vietā derētu likt v.

4. Dr. Hans Offe. 4. Dr. Ansis Ofe.

Vārdos, ko izjūtam, kā nesaliktus (lai tie būtu latviski vai sveši), divkāršojam tikai 4 līdzskaņus: r, l, m, n, **) r, l, m, n divkāršojam, ja vien tie neatrodas cita līdzskaņa priekšā vārda vidū (piem., vācu valodā Mommsen = latv. v. Momsens). Jāiegaumē, ka latviešu valodā līdzskaņa burta divkāršošanai cita nozīme nekā vācu valodā; mēs ar to apzīmējam garu līdzskani, turpretī vācieši — ka divkāršotā līdzskaņa priekšā patskanis ir īss. Piem., vācu personu vārdā Offe ff norāda uz īsu iepriekšējo o, v. Hesse ss norāda uz īsu saknes zilbes e.

Filips „Kleę" = Filips **Klē.**

Kā igauņu, tā vācu valodā patskaņu burtu divkāršojumi apzīmē attiecīgo garo patskani, tātad ee atbilst latviešu valodas ē (sal. vācu Beethoven = latv. valodā Bēthovens).

Feldta kdze — **Felta** kdze.

dt vācu valodā izrunā kā t, bet mums svarīga tieši oriģināla valodas izruna; tālāk turpmāk rakstīsim Felta kdze kā rakstām Darmštate (=vāņu Darmstadt).

Nāgels. — **Nāgelis**

Vācu vīriešu personu vārdi ar -el no laika gala latviešu valodā beigušies ar -elis, piem., vācu Hegel, Hebbel = latv. Hēgelis, Hebelis; tātad jāsaka un jāraksta Nāgelis (vācu val.: Nagel).

Wollheims — **Vollheims.**

Mūsu alfabētā nav w burta, bet vācu w vistuvāks mūsu v.

KĀDA BAISMĪGA IESPĒJA

Nav šaubu, ka ASV ģenerālstābs ar katru gadu ir spiests kāpināt savu pretizlūkošanu. Aplēsumi par iespējamām uzbrukuma un atvaires problēmām kļūst arvien akūtāki. Pagājušā kara pieredze Perlharborā neļauj aizmirst, ka šis japāņu triks, ievērojot militārās technikas attīstību, nākotnē var tikt izlietots pavisam citos izmēros un formās. Šī varbūtība tiek Pentagonā joprojām pētīta, un šogad šinī virzienā ir iegūta jauna informācija. Pagājušā vasarā Ochotskas jūrā izdarīti plaši Padomju zemūdeņu manevri. Vairākas reizes naktī līdz precīzitātei ar vienas minūtes starpību, tur vienlaicīgi iznirušas 60—70 zemūdenes un, izšāvušas Sibirijas krasta virzienā tālvadāmās izmēģinājuma raķetes, atkal steidzīgi un reizē paslēpušās dzelmē. Iztirzājot šo manevru jēgu, Pentagons ir spiests atzīt, ka Padomju ģenerālstābs ir iekalkulējis varbūtību uzsākt karu arī bez oficiālā kara pieteikuma, bet x naktī var dot pavēli izvirt zināmam zemūdeņu skaitam no Bostonas līdz Ņuorlēnai un no Sjtlas līdz Losandželosai, lai tās vienā minūtē izšautu uz lielajām pilsētām tālvadāmos atomu lādiņus un tā jau pirmajā brīdī bīstami iedragātu ne vien ASV militāro potenciālu, bet vēl vairāk iedzīvotāju psihi.

Angļu slepenais dienests savukārt sakās zinām, ka no pašreiz Pad. Savienības kaujas gatavībā esošām 54 tāllidojuma strūklas bumbvežu grupām neviena vienīga neesot novietota Padomju territorijas rietumu vai dienvidu daļās, bet visas tās sadalītas lidlaukos, telpā starp Kolas pussalu un Ziemeļaustrumu Sibiriju. Zināmu pašpaļāvību dod tikai tas, ka šīs velnišķās versijas nav pilnīgi aplēstas, un Pentagonā varbūt ir vīri, kas vairāk dara Amerikas debesu un krastu drošībai kā vispārībai pazīstamie miera prēmiju laureāti un politiskie melodeklamātori. Bet arī Kremļa acis redz tālu, un to pierāda tīri anekdotisks gadījums Tūlas lidlaukā — Grenlandē. Tur stacionētos militāros amerikāņu lidotājus ar speciāliem raidījumiem apkalpojot kāda padomju raidstacija. Spīkere runājot visfonētiskāko un tīrāko „slengu" un neatlaidīgi uzjautrinot puišus, aicinādama tos braukt uz mājām sasildīties. Bet kādu vakaru tā laipni jautāja, kur esot „biedrs", Tulas lidlauka komandants? — Viens starta ceļš neesot pareizi apgaismots! Viņa pateica arī kurš, — un kad dežurants gāja pārliecināties, tā izrādījās patiesība.

Va-. Pe-.

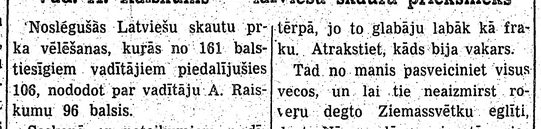

Vad. A. Raiskums — latviešu skautu priekšnieks

Noslēgušās Latviešu skautu prāta vēlēšanas, kuŗās no 161 balstiesīgiem vadītājiem piedalījušies 106, nodotot par vadītāju A. Raiskumu 96 balsis.

Saskaņā ar noteikumiem, vadītājs A. Raiskums izvēlēts par Latviešu skautu priekšnieku līdz 1954. g. 2. novembrim.

Lsp vad. A. Raiskuma jaunā adrese: 421 N.W. 11th St., Apt. 2, Oklahoma City, Okla., U.S.A.

Skautu pilnvarnieku padome uzdevusi Latviešu skautu priekšnieka vēlēšanu komisijai nekavējoties sarīkot arī Skautu pilnvarnieku padomes, Centra goda tiesas un Centra revīzijas komisijas vēlēšanas.

VIENTUĻNIEKA VĒSTULE

Ar skautisku sveicienu!

Tagad jau vairākos laikrakstos lasu par savām senajām, skaistajām dienām, kad biju viens no smaidošajiem zēniem dzimtenes tekās. Vēl šodien garā redzu katru dzimtenes ārēs mīto soli — gan ar laivu pāri krācēm un atvariem, gan kājām. Esmu bijis daudzās svešās zemēs, bet, ticiet man, nekur nav tik jauki skautot kā dzimtenē.

Šeit ziemeļos nav tuvumā mūsu zēnu, un tā kā dzīvoju pēc likuma: „Esi taupīgs," man ir maz iespēju satikt paziņas. Gribējās būt 14. decembrī pie jums, bet attālums par lielu. Ja nākošā vasarā varētu sarīkot ugunskuru visiem vecie un jauniem kopā, būšu klāt ar lielāko prieku un pilnā formas

No redakcijas: Sākot ar šo interesanto atziņu formulējumu par boļševisma taktiku, sevišķi pēdējā laikā, ko ievadīja boļševiku 19-tais kongress, „Latvija Amerikā" šajā vietā lasītājiem sniegs četru rakstu seriju. Šis pirmais raksts rāda, kā sistēmatisks trūkums nevis pilnīgs bads, ietelp boļševiku taktikas pamatnosacījumos.

SPORTS

SPORTA KALENDĀRS

11. janvārī, plkst. 12. sv. Andreja baznīcas pagraba telpās TLSK rīko internu galda tenisa turnīru.

13. janvārī, plkst. 19 Zion vingrotavā Hamiltonas basketbola līgā sacentīsies Sparta ar Zionu.

15. janvārī, plkst. 19.15 Harbord vingrotavā Metropolitan basketbola līgā TLSK (tren Kazaks) spēlēs ar AVRE.

17. janvārī, plkst. 19 Westdale vingrotavā Hamiltonas basketbola līgā sacentīsies Sparta ar Grimsby.

18. janvārī, plkst. 12 College ielā 40 Latv. Y klubs un TLSK rīko galda tenisa turnīru.

PAZIŅOJUMI

17. janvārī Ontario volejbola nozare sāks Toronto meistarsacīkstes abās vīriešu līgās un reizē arī sieviešu līgā. Par spēļu sadalījumu informācija sekos. Latv. Y klubs turnīrā piedalās ar vienu vienību augstākā līgā, bet TLSK ar vienu vienību augstākā līgā, vienu sekojošā un divām sieviešu līgā. Augstākā līgā pavisam iedalītas 6 vienības, sekojošā ap 10 un sieviešu 5 vienības.

18. janvārī TLSK un Latviešu Y kluba rīkotās galda tenisa sacensības paredzētas vērtīgas balvas uzvarētājiem.

Toronto dzīvojošiem vieglatlētiem dotas plašas treniņa iespējas vieglatlētikā sakarā ar Koloseuma nodošanu to rīcībā. Plašās treniņu telpas sevišķi piemērotas skrējējiem, iecējiem un grūdējiem. Treniņi notiek otrdienās un ceturtdienās no 19—21.30 un sestdienās no 12—16.

Treniņi tiks pārtraukti no 13. līdz 29. janvārim, pēc tam tie turpināsies iepriekšējā sadalījumā.

Vienā no nākošiem laikraksta numuriem būs paziņojums par TLSK treniņiem Koloseuma telpās.

Ontario volejbola nozare 10. janvārī, plkst. 10 no rīta rīko valejbola tiesnešu kursus College ielā 40. Dalību maksa, ieskaitot ēšanu, $3.00. Interesentiem pieteikties pie klubu valdēm.

BASKETBOLS MONTREĀLĀ

Montreālas starptautiskās YMCAs vadība izraudzījusi latviešu basketbola komandu — Montreālas YMCA meistarsacīkstēm basketbolā.

27. decembrī latviešu basketbolisti pirmā spēlē sacentās ar Montreālas NOG YMCA.

Pēc vienlīdzīgas spēles pirmā puslaikā, kas beidzās 16:15 latviešu labā, otrais pilnīgi piederēja latviešiem un, tiesnešu beigu svilpei atskanot, latvieši guva pelnītu 50:30 uzvaru. Veiksmīgākais grozu guvējs bija O. Zommers, 15 p.

SAISTĪGAS SACENSĪBAS

Piektdien un sestdien Toronto risinājās plašs galda tenisa turnīrs, kurā piedalījās arī krietns latviešu pulciņš. Vīriešu vienspēlē 56 dalībnieku konkurencē jau pirmajā kārtā nācās zaudēt Lapiņam, Skujiņam, Teterim un Kūlītim. Otrā spēļu kārta nesa zaudējumus Robežniekam pret Gvildi (15:21, 16:21), Cīrulim pret Fereiru (21:17, 17:21, 11:21) un Apsītim pret Rātlavu (16:21, 15:21). Astotdaļfinālā pret Krausu bija spiests kapitulēt Ingelevičs (15:21, 17:21). Eglītis zaudēja Grosmanim (22:20, 19:21, 15:21), un Liepiņam vakara skaistākā sacensībā nācās atzīt Toronto Nr. 3 spēlētāja Rātlava 21:18, 19:21 19:21 uzvaru. No latviešiem līdz ceturtdaļfinālam nokļuva tikai M. Žulps, pēc maratonuzvaras otrā setā (28:26) par Fereiru. Žulps pārī ar Ingelēviču arī kaldināja vienu no turnīra lielākiem pārsteigumiem, saistīgā sacensībā uzvarot divspēļu favoritu Gvildi un Rātlavu. Pirmais arī 4 setu partijā izgaisināja Žulpa cerības vienspēlē.

Vīriešu divspēlē abi mūsu spēcīgākie pāri — Žulps — Ingelēvičs un Cīrulis — Apsītis bija spiesti kapitulēt pusfinālā.

Sieviešu vienspēlē otrā kārtā Perkinsa uzvarēja Benconi un Vikse svinēja 21:19, 21:19 uzvaru pār Ādmini. Pusfinālā zaudēja abas latvietes: Vikse pret Perkinsu — 0:3 un Kāpostiņa pret Džesopi 1:3.

Jauktās divspēlēs pusfinālā Ādmine uzvarēja Kāpostiņu — Žulpu, taču finālā tiem nācās atzīt Džesopes — Rātlava (21:19, 21:16, 21:14) uzvaru. Tāpat finālā, pārsteigumiem bagātā 5 setu partijā Ādmine — Kāpostiņa zaudēja Džesopei-Perkinsai.

Ārkārtīgi sīvi risinājās vīriešu vienspēles finmāls, kurā tikās lietuvietis Gvildis ar ungāru Krausu. Pēdējais viegli uzvarēja pirmos 2 setus un trešajā bija 20:16 vadībā, taču zaudēja ne vien šo setu, bet arī visu spēli, kuŗa ilga vairāk par stundu.

A. Z.

PAR VIEGLATLĒTIKU

Anglijas latviešu vieglatlēts Elmārs Salnājs pēdējā laikā piedalījies daudzās angļu cross-conutry sacīkstēs. Lutonā viņš ierindojies 3. vietā, veicot 5 jūdžu distanci 30:30,0. Apvienotās Bedfordas un Huntingtonas apgabalu meistarsacīkstēs 7 ar pus jūdžu distancē pa ārkārtīgi šķēršļotu apvidu Salnājs pie mērķa pienācis kā ceturtais ar laiku 44:34.0. Latviešu sportists iedalīts apgabala izlases vienībā visas Anglijas cross-country meistarsacīkstēm.

Krietnā gatavībā patlaban ir arī otrs Tālavas vieglatlēts — Otto Feldmanis, kas iekļuvis labākā angļu mešanu trenera, bij. austrieša Franča Stampfla skolnieku skaitā. Treniņsacīkstēs decembra vidū F. pārspējis visus angļu treniņpartnerus, metot disku 150 p. 2,5 collas (45.78m) tālu. Ja šis sasniegums būtu reālizēts oficiālās sacīkstēs, tad tas nozīmētu jaunu trimdas rekordu. Lodi F. grūdis 12.88 un veseri metis 35.82 m tālu.

NO VISAS PASAULES

Jaunzēlandiete Viljamse, Helsinku olimpisko spēļu tāllēkšanas sacensības uzvarētāja, ievadījusi 1953. gadu ar jaunu savas zemes rekordu lodes grūšanā — 14.00 m.

Šī gada pirmajās starptautiskajās ātrslidošanas sacīkstēs Oslo, 1. un 2. janvārī uzvarējis jaunā norvēģu zvaigzne — Āss, atstājot otrā vietā holandieti Brekmani.

Angļu garo distanču skrējējs Džims Pīters, kas pag. vasarā uzrādīja labāko laiku pilnā maratona distancē, nule veicis 13 3/4 jūdžu garo tradicionālo Ņūkastles ielu skrējiena posmu 1:07:06.0 laikā. Vecais rekords 1:11:24.2 kopš 1950. gada piederēja Eiropas meistaram maratonā anglim Holdenam.

Austrālijas tenisisti Sedžmens un Mekgregors ar 4:1 pārliecinoši uzvarējuši Dēvisa kausa finālā amerikāņu spēlētājus Seiksasu un Trabertu. Vienīgo punktu ieņēmuši guvuši pēdējā spēlē, kad viņu Nr. 1 Viktors Seiksass spējis pieveikt neveselo Mekgregoru. Abi austrāliešu duži beidzot pieņēmuši amerikāņu profi menedžeru 100.000 dolaru piedāvājumu par turneju ASV. Pirmā austrāliešu spēle paredzēta nākošā nedēļā Losandželosā, un 27. janvārī arī torontiešiem būs izdevība skatīt abu jauno profesionāļu spēli Maple Leaf stadionā.

Tenisa drudža pārņemtie austrālieši nemaz neievēroja, ka viņu vidū izaudzis arī jauns brīnumskrējējs — Džons Lendijs. Nesen viņš veica vienu jūdzi 4:02.1 laikā, un nule atkal skrēja šo pašu distanci 4:02.4 ar starplaiku 1500 metros 3.44.4. Tikai 1200 skatītāji bijuši liecinieki jaunā Melburnas studenta cīņai ar vēju, chronometriem un cieto un nelīdzeno skrejceļu. Lendijā austrālieši tagad saskata vīru, kas iespēs veikt mistisko 4 min. robežu 1 jūdzes skrējienā. Par austrālieti ātrāk šo distanci līdz šim skrējuši tikai abi zviedri Hēgs un Andersons, bet tik labu starplaiku 1500 metros vēl nav uzrādījis neviens.

Krievu ātrslidotāji pieteikuši savu līdzdalību starptautiskās sacīkstēs Oslo, olimpiskajā Bisleta stadionā, 7. un 8. februārī.

Olimpiskā 200 m skrējienā uzvarētājam, amerikānim Stenfildam, atkal nācies zaudēt savā speciāldistancē. Sacīkstēs Jamaikā viņu pieveicis mājinieks Mekkinlejs 21.3 sek. laikā, kamēr otrs amerikānis Gāters ierindojies 3. vietā. Vitfilds guvis uzvaru 880 jardu skrējienā un Dilards revanšējies Kempbelam par neseno zaudējumu, veicot 110 m barjeroto distanci 14.4 sek. Zviedru stafeti jeņķu vienība — Vitfilds, Gāters, Stenfilds un Dilards veikuši 1:52.8 laikā.

bēdīgu prātu, bet tā pavisam druscin žēl viņam gan drīkstētu būt.

Jo, lūk, kaut gan vēstules nav bijušas pārāk biežas un garas, uz beigām tomēr ir licies, ka tajās brīžam būtu mazliet vairāk nekā tikai vārdi vien. Ne nu kas sevišķs, — jo ko gan sevišķu varētu viņam nozīmēt Anitas vēstules, kur viņam apkārt taču katru dienu ir tik daudz domu un darbu un — un meiteņu visvisādu, skaistāku, varbūt, un katrā ziņā veselāku. Bet mazliet šīs vēstules viņam, varbūt, tomēr ir nozīmējušas, un tad jau viņš to dēļ varētu arī rakstīt, ka brauktu gan, ja vien spētu.

Pēc kādām dienām atbilde pienāk, un taisni tā tur ir rakstīts: ja vien ceļš nebūtu par dārgu, brauktu katrā ziņā un labprāt. Bet tas tomēr ir par dārgu.

Jā, nu, protams. To taču Anita saprot: nieka atvadīšanās nebūtu tā vērta.

Bet tad piepieši pienāk īsa kartīte, un tur ir teikts, ka negaidot radušies daži ienākumi, un viņš tomēr braukšot.

Cik savādi! Gandrīz tāda kā vainas apziņa: vai neesmu uzplijusies? Un vai viņš vai Anita pati negaida no šī apciemojuma pārāk daudz?

Nē, viņš taču brauc tādēļ, ka pats vēlas. Un gaidīt nevajag neko sevišķu, tad viss, kas nāks, liksies labs.

Bet gatavoties un priecāties var, un to Anita dara.

o

Ivars skatās no mazā balkoniņa Anitas istabas priekšā uz sarkanajiem jumtiem lejā un zilgani pelēkā miglā tītajiem kalnu kupriem tālumā. Ir vējaina diena, liepas pagalmā smagi šalc, un pār laukiem steidzas lielu mākoņu ēnas. Tomēr tagad, pieva karē, liekas, kļuvis drusku skaidrāks. Vismaz lietus vairs nelīst.

„Nu mēs varam iziet drusku laukā," Anita saka, un Ivars priekšlikumu pieņem labprāt. Anita uzvelk dzeltenu pūkainu vilnas mēteli un apmet ap pleciem gaisīgu krāsainu lakatiņu. Tad viņi nokāpj pagalmā.

„Iesim turp, uz dārzu," Anita vedina, un viņi pagriežas pa nokalni augšup. Te aug auglu koki, starp tiem izplešas zālājs, ko apņem divkārša egļu un šalcošu apšu rinda. Vēja dzenātie mākoņi maina ēnas un sauli, un stiprās koku šalkas un tāluma plašums rada drusku skumju skarba skaistuma izjūtu.

Taka ved augšup, un pēc neilga kāpiena Anitai ir jāapstājas. Elpa elš kā sunītis karstā laikā. „Tas nav nekas, tā mums ir visiem," Anita paskaidro. „Varbūt, es varētu iekerties jums elkoni?" viņa vaicā un tad piebilst: „Es vairs neesmu pozitīva."

„Ar lielāko prieku!" Ivars iesaucas. „Varu jūs kaut vai uznest!"

Tas nu nav vajadzīgs, un viņi lēnām kāpj augstāk.

Augšā ir sols, un viņi āpsēžas. Sarunas lēni staigā no viena priekšmeta uz otru un brīžam apklust pavisam. Pulksteņa rādītājs pamazām virzās uz sešiem.

„Man drīz būs jāiet," Ivars saka.

Anita pamāj. Viņi klusē atkal. Aiz muguras vienmuļi šalc apses. Liekas, to šalkoņā varētu dzirdēt nemitīgo laika plūsmu, un nav vārdu, ar ko likt tai apstāties.

„Cik savādi," Ivars beidzot ierunājas, „no kā visa pēdējos gados nav vajadzējis šķirties! No savas zemes, no mājām, nereti no tuviniekiem. Tad no neskaitāmām svešām vietām un svešumā iepazītiem ļaudīm. Nu — no vesela kontinenta un visa, kas vēl palicis pāri no agrāk bjiušā... Kad tas beigsies? Un, ja tad vēl ir cilvēki, ko labprāt gribētos joprojām redzēt tuvumā..."

Ivars apraujas.

„Jums nebūs viegli iejusties jaunajā vietā," Anita saka.

„Droši vien. Būšu, varbūt, kā no laivas izmests. — Labāk nedomāt."

Dažas retas piles iekrīt sēdētājiem klēpī. Anita pieceļas.

„Līst. Iesim."

Viņi atgriežas sanatorijas priekšnamā. Anita sūta Ivaru augšā istabā pēc lietussarga un sakās viņu gabaliņu pavadīt.

Kad tas atnests, paliek vēl dažas minūtes. Abi apsēžas divos pītos krēslos turpat priekšnamā.

„Es, laikam, nekā liela vairs nepateikšu," Ivars saka apspiestu balsi, „bet, tā kā noskana, kā šķiet, ir līdzīga, tad jau var, varbūt, iztikt bez vārdiem... Un būtiskais ir tas, ka es arvien esmu domājis un domāšu un vēlēšu jums labu. —"

Anita pamāj.

Lietus rūtīs sit stiprāk. „Jāiet," Ivars saka.

Anita pieceļas. „Vai tad jūs arī nāksit — lietū?" Ivars vaicā.

„Jā."

Anita atsit lietus sargu un viņi iziet pagalmā. Ceļš nogriežas gar liepām pa gatvi uz leju. Zem kājām rit mazas urdziņas, un līst arvien vairāk.

„Atpakaļ būs jāiet kalnā. Pietiks."

Viņi ir apstājušies aiz liela mūra staba sanatorijas iebraucamā ceļa galā.

Kaut kas nu ir beidzies. Vēl tikai daži mirkļi — un tad vairāk nekā.

Tomēr. Ivars apņem Anitu ap pleciem un pieglauž viņas vaigu savējam. Vienreiz, otrreiz. Trešo reiz Anita drusku pasniedzas pati, un noskan īss skūpsts — pavisam īss, pašā lūpu kaktiņā (vai viņš tomēr baidās?), bet īsts, tad viņi atraujas — paliek tikai cieša roku spiediens — viņi saka vārdus par visa laba vēlēšanu — un tad Ivars apgriežas un pusskrieš uz lietum šļacot, steidz pa nokalni lejup.

Brīdi Anita paliek stāvam. Vinai liekas, ka nupat, nupat viņa tikai īsti izjustu laika tecēšanas nepielūdzamo nežēlību un skaidri redzētu kaut ko izslīdam no pirkstiem, attālināmies arvien tālāk un uz visiem laikiem pazūdam mūžībā.

Tad viņa apgriežas un piesardzīgi kāpi pa slapjo nogāzi augšup uz sanatoriju, uz vietu, kur atliek tikai atzīt, ka viss ir labi tā, kā tas ir.

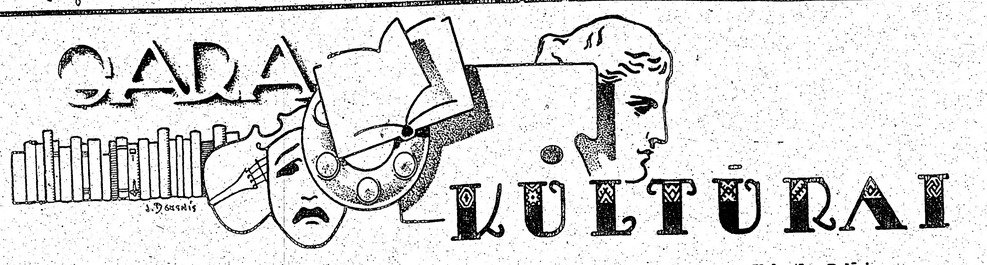

Anšlavs Eglītis

JAUNS TEIKSMU ROMĀNS

JĀŅA VESEĻAJ ROMĀNS VIESTURS VARAPOGA. DAUGAVAS IZDEVUMS STOKHOLMĀ

Jāni Veseli diezgan grūti ietilpināt kādā noteiktā literatūras virzienā vai skolā. Dažkārt viņš dēvēts par reālistu, bet tas skaņ tikai vienu viņa talanta šķautni. Lietodams visumā reālistiskus izteiksmes līdzekļus, viņš pa laikam nodarbojas ar transcendentālām, pārreālām lietām un problēmām. Veseļa darbu raksturīgākā pazīme ir lietu dziļāku sakaru un būtības meklēšana. Der pieminēt, ka arī pats vārds „būtība," „būtisks" ir Veseļa konstruēts un pirmoreiz viņa lietots. Savā laikā par šiem jaunvārdiem labprāt uzjautrinājās un ironizēja, bet gadu ritā tie, gluži nemanot, „iegājušies," tā ka tagad bez tiem būtu pavisam grūti iztikt. Veselis lūkojās uz pasauli kā nedalāmu kopumu. Viņam atsevišķi notikumu nozīmē tikai neviļi izgaismotus nepārtrauktās esmes ķēdes ķēdes locekļus, kuŗu sākumi sniedzas aizmūžos un kuŗu sekas un konsekvences ieplūst nepārskatāmā nākotnes bezgalībā. Veseļa varoņi staigā it kā pa plānu ledu virs neizmērojamām, tumšām dzelmēm, klausīdamies savu soļu noslēpumainajās atbalsīs. Šo ļaužu izjūtas parasti ir vairāk vai mazāk sublimētas, bieži pārdabisku kosmisku spēku vai pat dievību iedvestas, neatvairāmas un liktenīgas.

Savas rakstnieka gaitas Veselis iesāka ar „fantazijām" un cauri vairāk nekā trīsdesmit gadu ilgajai darbībai, palicis tām uzticīgs — izveidodams sev īpatnējo formu — leģendu teiksmu. Jau ļoti agri Veseļa mākslinieciskās intereses sāka centrēties latviešu senatnē un mitoloģijā. To sevišķi iezīmēja 1928. gadā pirmoreiz iespiestais ievērojamais romāns Trīs laimes, līdz šim vienīgais tāda veida sacerējums par latviešu senatni un aizvēsturi. Arī Veseļa samērā reālistiskajos romānos Dienas krusts, Velgas mīlestība, Divas māsas un arī lielajā, nepabeigtajā romānu ciklā Cilvēku sacelšanās jo liela nozīme piekrīt abām pieminētajām Veseļa mākslinieciskās uztveres vadlīnijām: trancendentālo saistību meklēšanai un latviskuma elementu — izteiksmes, mākslas formu, domāšanas, morāles utt. noskaidrošanai un daudzināšanai. 1942. g. iznākušajā krājumā Latvju teiksmas, Veselis iegremdējās tīrā mitoloģijā, to interpretēja, papildināja un, tāpat kā dienās Auseklis, darbojās arī pats kā mītu radītājs. Šinī posmā Veselis visvairāk attālinājās no tiešās reālitātes, bet tālākajos teiksmu ciklos atkal tai pamazām tuvojās, projecēdams savus teiksmu tēlus arī ikdienas dzīvē, modernajās pilsētās, rūpnīcās, likdams dievībām pavadīt bēglus svešumā. Teiksmu romāns Viesturs Varapoga ir, ja tā var izteikties, visreālistiskākā no Veseļa teiksmām. Pašas dievības tur neparādās. Lai gan galveno varoni, kareivi Viesturu Varapogu Veselis teiksmas beigās nosauc par Latvju tautas garu, kas nevar nedz krist, nedz izniīkt, tam visnotaļ piešķirtas reālas personas īpašības. Viņš cīnās tāpat kā citi karavīri, mīlē kādu meiteni un salaulājas ar to. Viņš atšķiras no citiem vienīgi ar savu allaž izlīdzināto rāmo mieru un pamācībām, kuŗas dod saviem biedriem grūtos brīžos. Sekojot tradicijai, Viesturam ir arī divi „mācekļi" Kaukalis un Bradzenieks, kas gan nereti sava skolotāja mācības apšauba.

Viestura īsajos stāstījumos un uzrunās, Veselis koncentrēti ielicis savu latvieša, kā mēdz sacīt — „kredo." Īsi, bet ļoti skaidri viņš runā par latviešu tautas īpatnībām, sūtību, ideāliem un tikumiem, pie kam uz mežonīgā kara fona, visvairāk tiek izcelta humānitāte — labvēlība pret visu pasauli, sadzīvot ar visiem mierā. Viesturs Varapoga nekad nerunā par atriebību vai pat ienaidnieka sakaušanu, bet tikai par „kauninašanu." Tas, ko Veselis saka par latviešu tautu, ar maziem iebildumiem, sakāms par daudzām mazām tautām; kultūrāli konstruktīvo elementu mazo tautu psīchē ir daudz vairāk nekā lielo tautu sava spēka apziņā, kas provocē uz brutālitāti un varmācīgas vienvaldības sapņiem. Latvju tautas sūtība ir arī visu mazo tautu sūtība — pasaules humānizēšana. Veselis mēģina no latviskās mītoloģijas viedokļa izskaidrot latvju tautas nedienas, nosaukdams tās par Dēklas brīdi, kas lestājies Laimas nevarības un „Dieva iesnaušanās" dēļ un citē dainu:

Dieviņam gaust es gāju,
Ron Dieviņu aizmigušu.
Piecelies, mīļš Dieviņš,
Kaunē manus ienaidniekus.

Līdzsvarots un mistisks ir teiksmas mākslinieciskais noveidojums. Jau pirmās rindas apdvašo lasītāju ar gaišu latvisku gaisotni, kas pamazām satumst par baigās nojautās saspriegtu, drūmi necerīgu un tomēr savādi izlīdzinošu noskaņu. Kaut gan teiksma tēlo dramātiskas briesmīgas ainas, kaujas, karavīru drausmīgo nāvi zem tanku kāpurķēdēm, bēglus atstājam mājas un pārciešam lidmašīnu uzbrukumus, stāstījums ieturēts rāmā, līgaņā episkā ritmā. To nepārtrauc arī dialogi, jo mācekļu jautājumi un Viestura atbildes un runas pilnīgi iekļaujas tēlojuma kopējā ritēšana. Teiksmas saturs ir vienkāršs: latviešu leģiona vienība atkāpdamās nakšņo kāda Vidzemes pilskalna pakājē. Tuvumā atrodas kareivja Viestura Varapogas līgavas mājas, kuŗas visi pošas bēgļu gaitām. Viesturs satiekas ar līgavu. Izmantojot nakts klusumu, kareivji un bēglu meitenes nosvin viņa un vēl kāda cita pāra kāzas. Otrā dienā vienību ienaidnieka pārspēks sadragā, atliekas atkāpjas cauri uguns līnijai: steidzas projām arī bēgļi, zemlidotāju strostē pazaudēdami savus zirgus un vezumus.

Traģiskās ainas parādītas it kā vārīgi iezīmētā akvarēļa gleznā. It kā aiz Maijas plīvura, it kā noslēpumainas dūmākas ieskauti, teiksmas tēli kustas bez steigas un satrauktības, noslēpdami savas likteņa nolemtās lomas kā klusinātā pantomīmā. Veselis nekavējas pie sīkumiem, vai situāciju reālistiskas motivācijas, tikai skopi, bet ar meistara roku, iezīmēdams vispārējās līnijas. Varbūt tieši šī līdzekļu skopuma dēļ Vidzemes augstienes pakalnainā ainava, vecās zemnieku mājas, birzis un gravas

(Nobeigums 8. lpp.).

Valentīns Pelēcis

NERRS DIEVNAMĀ

Ērģeles stabulē svinīgus dārdus,
Izmisis klausos es vārdus,
Ticēt un cerēt kas liek.

Nepaliek gaišāk, kaut zeltainā spulgā
Mirdz akmens un dedzināts māls.
Nepaliek vieglāk, kaut svētnieka vārdos
Top — ūdens, maize un sāls.

Cauri bazūnēm ausis sadzird,
— Bērni tāļumā raud.
Zeme un debess iekalta važās,
— Bērni mirst sniegā un raud!

Rimsties, svētnieki!
Beidz dziedēt ar vārdiem
Vainas, ko graši var šķirt —
Ja tev riebj zobens —
Izej ar krustu
— Kopā ar mocekļiem mirt!

H. Biezais

Lielā politika un mēs

PROF. A. SPEKKES GRĀMATA: LATVIJA UN BALTIJAS PROBLĒMA

Pagājušā gadā iznāca Parīzē prof. A. Spekkes nelielā grāmatiņa (96 lapp.) La Lettonie te le problème baltique," kuŗai latviešu prese nepelnīti ir klusējot pagājusi garām. Patiesībā tai ir liela nozīme ne tikai romāņu valodas runājošajā pasaules daļā, bet arī latviešiem pašiem. Gandrīz visi mūsu izdevumi, kas domāti latviešu tautas un valsts likteņu skaidrošanai un svešu tautu iepazīstināšanai ar tiem, ir rakstīti angļu valodā, kam izskaidrojums ir meklējams angļsakšu tautu saimes ietekmē pēckara politiskajā dzīvē. Patiesībā līdz šim nebija parādījies neviens kaut cik nopietnāks darbs šai virzienā franču valodā, tādēļ jau no šī viedokļa vien Spekkes darba parādīšanās ir apsveicama.

Darbā ir pavisam 21 īsa nodaļa ar izteiksmīgi izvēlētiem virsrakstiem: Nacionālisma gadsmits ir stiprāks kā Vīnes kongress (IV), Tautu pavasaris un totalitārā mesiānisma draudošie mākoņi (VIII), Baigais gads (XII), Kādas tautas izmisīga cīņa (XVII) utt. Pirmās nodaļas ir veltītas latviešu zemes un tautas vēsturiskās situācijas raksturojumam. Te autors lielās līnijās sasaista latviešu tautas cīņas ar spēku sadursmi mūsu zemē, kur no vienas puses cīnās par uzvaru vertikālie spēki Zviedrija-Somija un Polija, bet tiem pretī horizontālie spēki: Krievija un Vācija. Gadsimtu ilgajā cīņā pēc 1. Pasaules kara top brīvā Latvija, kuŗas ārējā politika ir balstījusies „vienmēr nopietnā ticībā internacionālai sadarbībai. Ja šī sistēma, cilvēces mūžīgās ilgas, nav funkcionējusi pasaulē, „pēc Versaļas", tad tā droši nav baltiešu kļūda." Uzrādījis Krievijas un Vācijas tiekšmes pēc Pirmā Pasaules kara paplašināt savas robežas, autors jau sākot ar 37. lapp. seko Otrā Pasaules kara izcelšanās cēloņiem un Baltijas valstu lomai 1939. g. diskusijās starp lielvalstīm.

Daļa toreizējo politikas veidotāju ir publicējuši savus memuārus, pa daļai ir publicēti arī dokumentu krājumi, kas skaŗ Latvijas likteņus šai laika sprīdī. Autors ir uzmanīgi sekojis arī dienas presē publicētiem rakstiem. Šos avotus viņš ir izmantojis, lai radītu šaut cik pilnīgu ainu par notikumiem prieks Otrā Pasaules kara izcelšanās 1939. g. vasarā, kad patiesībā jau ar Vācijas un Krievijas līgumu Latvijas likteņis bija apzīmogots. Te mēs redzam, ka jau prieks Vācijas līguma ar Krieviju Francija bija mūs nodevusi Krievijas rokās un mudināja to darīt arī Angliju, kas vēl vilcinājās. Kad Krievija 1940. g. jūnijā uzstādīja Latvijai ultimātu, tad valsts prezidents griezās ar pazīstamajiem trīs jautājumiem pie vācu valdības, kur tad savkārt skaidri kļuva redzams, ka arī Vācija ir mūs nodevusi Krievijas rokās. Bet savs laiks pienāca, ka arī Anglija mūs morāliski nodeva krieviem, kad V. Čerčils savā 1942. g. 7. marta vēstulē mudina ASV nodot Latviju krieviem resp. prasa sev brīvas rokas parakstīt līgumu par Latvijas iekļaušanu Krievijā. Tā visas trīs Rietumeiropas lielvalstis pa kārtai bija nodevušas Latviju gan juridiski, gan morāliski Krievijai. Tās ir smagākās lappuses, kur vienkopus ir sakopots tik daudz materiālu, kas ar saviem faktiem jau paši par sevi runā smagu apsūdzības valodu pret šīm lielvalstīm. Tās nav iepriecinošs spogulis, kuŗā Spekke liek tām skatīties. Kritiskajās dienās, kad Čerčils mudināja svaidīgo un vājo Rūzveltu pievienoties viņam, kļūst redzama kāda visai simpatiska persona K. Halls (C. Hull), kuram gandrīz vienpersonīgi ir jāpateicas, ka ASV neplevienojās Čerčila nodevīgajai politikai, kas pasīja atzīt Latvijas iekļaušanu Krievijā un Latvijas zelta izdošanu.

Spekke te arī skaidro tādas problēmas, kuŗas līdz pat pēdējam laikam Rietumeiropa negrib saprast. Pašā pirmajā vietā te izvirzās mūsu leģionāru jautājums, kuŗu viņš pareizi apgaismo, rādīdams, ka tas ir viens varonīgs un izmisīgas cīņas epizods garajā latviešu tautas cīņā par savu zemi un brīvību.

Latviešu lasītājam šī grāmatiņa var palīdzēt izkūnoties no tā šaurā apļa, kuŗā parasti notiek cīņa vērtējot 1939. g. un vēlākos notikumus. Te mēs iemācāmies saredzēt, ka jautājums par Latvijas likteni nebija izšķirams ne mūsu valdībai, ne diplomātiem, ne arī karavīriem. Tā bija lielā politisko spēku cīņa, kur lielie spēlētāji mūs pašus ne maz pie vārda nelaida. Mēs priecājamies, ka, šo darbu lasot, mūsu politiskās domāšanas apvāršņi paplašinās. Tādā plašā apjomā ar autors ir uzdrīkstējies minēt nākotnes notikumus: „Ja viss attīstās šeit norādīto līniju virzienā, Baltijas problēmai, kā organiskai vispārīgo Austrumeiropas problēmu daļai ir jāizkļūst no savas pašreizējās letarģijas."

Ja gribētu izteikt kādus vēlējumos, ko grāmata atstāj pāri, tad vienīgi, ka vai nu autors pats vai kāds cits vēsturnieks turpinātu latviešu tautai tik svarīgā laikmeta pētīšanu, jo ir iznākusi vēl vesela virkne darbu, kas nav izmantoti: Bonnet, Seidl, Beloff, Potjomkin, Nekritsch u. c. Tāpat nevar atvairīt jautājumu, lai mūsu pašsūtniecības, brīvība izkļuvušie ministri un citi ievērojami brīvās Latvijas politiskie darbinieki nāktu klajā ar saviem darbiem par laiku, kas palīdzētu ne tikai nskaidrot bijušos sarežģītos notikmus, bet arī audzinātu jaunam brvības rītam.

EMĪĻA DĀRZIŅA DZIESMU VAKARS

Ar E. Dārziņa pilnu dziesmu klāstu Toronto viesojās tāli ciemiņi no Minesotas: operdziedātājs Artūrs Priednieks — Kavara un pianists — rakstnieks Knuts Lesiņš. Īsos, saturīgos, kaut arī drusku konspektīvos vārdos Knuts Lesiņš skicēja Emīļa Dārziņa dzīves gājumu un viņa mūzas nozīmi latviešu skaņu mākslā, pie reizes vērtējot latviešu mūzikas ceļus vispār. E. Dārziņa devums latviešu mūzikai nav liels; kādas 15 solo dziesmas, neliels skaits koŗa dziesmu, Melancholiskais valsis orķestrim, tomēr tas ir daudz nozīmīgāks par to mantojumu, ko atstājis daž labs skaitā ražīgāks komponists. Arī franču komponists Diparks ar savu duci solodziesmu (un tās pašas arī komponētas agrā jaunībā!) ieņem jo redzamu vietu pasaules mūzikā. Un vai arī Šopēns īstenībā bija daudz kas vairāk kā miniatūrists klavieru žanrā, bet kāds miniatūrists! Tā arī E. Dārziņa mūzika savā inspirācijā oriģināla, apdarē rūpīga un izsvērta un nemaz tā neapgrozās Čaikovska mūzas „orbitā," kā to kādreiz uzsvēris Jānis Zālītis. Piezīmēju, ka šajās rindās izsaku savas personīgās domas, bet arī Knuta Lesiņa izteiktiem iespaidiem visnotaļ pievienojos.

Sniegt veselu programmu tikai ar Dārziņa dziesmām tomēr ir jo grūts uzdevums, kā izpildītājam, tā klausītājam: tās pa lielākai daļai skaŗ tos pašus inspirāciju motīvus un vienādu noskaņu reģionus. A. Priednieks-Kavara kā operdziedātājs man allaž imponējis vairāk nekā kamerdziedonis, bet par cik vispār solo dziesma ir īstais Priednieka ampluā, viņš savu uzdevumu veica atzīstami, atskaitot dažas pianno vietas, kuŗām trūka poēzijas. Visteicamāk padevās Jaunībai, Rezignācija un Aizver actiņas. Labie Knuta Lesiņa pavadītāja nodomi dažkārt atdūrās pret nenoskaņotā, toties diezgan skanīgā pianino robusto pretestību, bet kontakts ar dziedātāju bija precīzs. Žēl arī, ka kāds cits b e t ir neatkarīgs no atskaņotājiem, proti, visai neizdevīgā Trīsvienības baznīcas zāle, kuŗas zemie griesti un nelāgā akustika deformē dziedātāja balsi.

Knuts Lesiņš nolasīja arī kādu savu feļetonisku pastāstu par latviešu Bagātiem nabagiem Amerikā, kuŗu, tāpat kā visus pārējos priekšnesumus, klausītāji, skaitā ap 100, uzņēma atsaucīgi.

Tālivaldis Ķeniņš

KOMPONISTAM JĀNIM CĪRULIM 55 GADI

Gadu mijā 55. mūža gadu sasniedza komponists Jānis Cīrulis, tuvāko draugu pulka sveikts un godināts. Braucot uz Kanadu, man nelaimējās noķļūt gaviļnieka apsveicēju vidū goda dienā, bet kādu dienu vēlāk, kad puķu puški vēl stingri turējās vāzēs, lai atkal spiestu drauga roku pēc piecu gadu neredzēšanās.

55 gadi nav tāds gadu skaits, kas pats sevī nestu iemeslu līksmībai. Lēna ieiešana mūža otrajā pusē drīzāk noskaņo uz skumjām pārdomām un pagājības atcerēšanos. Tādā dienā ir labāk, ja nav daudz vaļas būt vienatnē, bet var apcerēt laicīgo lietu gaišāko pusi labu draugu pulkā. To arī Kanadā Cīrulim netrūkst, ne tikvien Hamiltonā, kur viņš dzīvo un strādā. Bija pārstāvēti arī torontieši, bet garā — daudzi citi, kas iemīļjuši komponistu kā cilvēku viņa jestrā gara, sirsnības un humora dēļ.

Gadi komponistu nav taupījuši ar likstām, nelaimēm un grūtumiem, kuŗos grūti sameklēt pamatu optimismam, un draugs vairs neizskatījās tik brašs un saulē iededzis, kādu viņu atcerējos no pēdējās tikšanās Vācijā, bet — neviens jau mēs vairs tā neizskatāmies! Toties viņa valoda bija tā pati pieticīga optimista valoda, kad apjautājos par viņa dzīvi Kanadā. Te viņš iebrauca pirms trim gadiem — Vinipegā, mēģinādams sākumā strādāt par klavieršķaņotāju, bet netikdams līdzi jaunāku vietējo kollēgu darba tempam. Pēc tam viņš izmēģinājies dažādus darbus un esot pat uzdienējis par „bosu" trim strādniekiem kādā uzņēmumā.

No Vinipegas Cīrulis šķīrās pēc ērģelnieka Imanta Saksa aicinājuma, pārceļoties uz Hamiltonu par Saksa nodibinātā Hamiltonas latviešu biedrības koŗa diriģentu. Par šī koŗa koncertiem dzirdēju labas atsauksmes, tikko pārbraucu Kanadas robežu, vēl paša diriģenta neredzējis, no kam spriedu, ka Cīruļa dzīvē joprojām ir kāda sprauga, kuŗā patverties mūziķa garam.

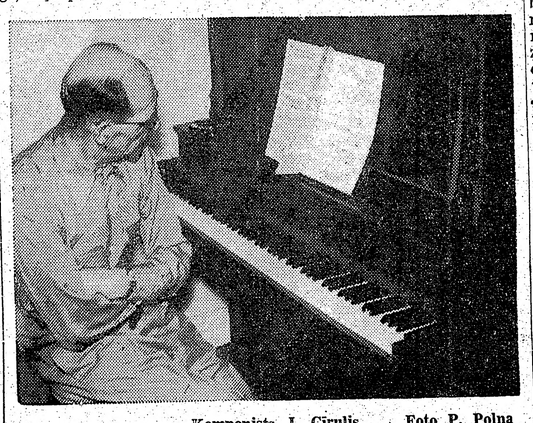

Komponists J. Cīrulis Foto P. Polna

Jo savu dienišķo maizi viņš pelna, strādādams par kalpotāju slimnīcā. Tas nav visai augsts postenis 55. mūža gadu sasniedzot, bet Cīrulis par to neizrādīja nekādu noskumšanu: „Esmu viens pats, manas algas man pietiek — ko vairāk!" Viņš noteica smaidīdams. — Viņam ir arī daži klavieršskolnieki — latviešu bērni. Par komponēšanu šais pārvērtību gados domāt nav bijis daudz izdevības. Un no agrāko koŗa dziesmu biruma tikai reta paglābusies trimdā, kādos krājumos. Pašam komponistam nekā nav līdzi, jo kādā bumbošanā kaŗa gados gāzusi bojā visa viņa cela somā saliekamā laicīgā un garīgā mantība. Nedaudz komponēts trimdā, — bet, cerams, ka darbam ar kori sekmējoties, vairosies komponista patika nodoties radošajam darbam, kas nav viegls, ja tam pat liek tikai nenoteikti vaļas brīži. No koŗa dalībniekiem komponists bez pārējām veltēm saņēma arī spuldzi novietošanai uz klavierēm, lai varētu pie tām strādāt vakaros ar acīm, kuŗu redzes spēja cietusi tās pašas bumbošanas dēļ. Arī mūsu vēlējums ir — lai šīs spuldzes gaismā taptu dziesmas, kas gādātu pa gaišam mirklim to radītājam, dziedātājiem un klausītājiemt.

Knuts Lesiņš

L. LIBERTA IZSTĀDE

10. janvārī Barbizon-Plaza mā sīas galerijā, 58 St. un 6 Av N.Y.C., atklāja prof. L. Libe gleznu izstādi, kuŗā redzami v agrākie, kā arī pēdējā laikā gl notie darbi. Izstāde turpinās līdz 31. janvārim.

PĀVILS KLĀNS

ROMĀNS — REPORTĀŽA

29. turpinājums

Un tam visam pretim šī Dieva pamestā stacija ar jēgu zaudējušo dzelzceļnieku, ar degošo cisternu un ievainoto krampjaino locīšanos vagona tumsā. Viņš redzēja postu, kas vēl tikai nāca. Viņš devās tam pretim. Un brīnījās, cik neiespējami tieši tagad bija domāt par kādu glābšanos, izvairību, noiešanu malā. Kaut gan to varētu, pavisam vienkārši un drīz. Viņš pētīja sevi un atskarta, ka neviena cita vēlēšanās viņā nav tik stipra kā tā — drīz, jau tūliņ sajust pazīstamos akmeņus zem kājām. Bet viņš arī nemeloja sev un zināja, ka šajā acumirklī tā nebija nekāda pienākuma apziņa, nekāda patētiska vēlēšanās steigties palīgā tēvuzemei. Tā bija vienkārša un ļoti īsta noguruša cilvēka vēlēšanās pēc iespējas drīzi būt mājās.

Viņš dzirdēja, kā Dr. Sabile uzsāka sarunu ar Ilgvaru Gundabi Laimonu Zilgmi, dzirdēja, kā leģionāra kāpēja un spļaudījās, un, zodu plaukstās atbalstījis, pameta viņus abus un nošķīrās no tiem murgainā, smagā snaudā.

Kaut kad no rīta viņi sasniedza Insterburgu, kur atstāja mirušos un smagāk ievainotos, un priecājās, uzzinājuši, ka vilciens vēl dosies tālāk uz Kēnigsbergu. Krievu lidmašīnas lauzās jau dziļi vācu zemē, un bieži viņiem bija jāmetas laukā no vilciena un jāpieplok pēc iespējas nostāk no vilciena klājā laukā, kamēr zemlidojumu briesmas bija pāri. Viņi brauca tālāk, apstājās, un kādā stacijā pat saņēma milzīgu kaudzi frontes laikrakstu, ko uz motocikla piedrāzies ziņnesis pa roku galam iemeta vagonā.

Zilgme, kas tajā brīdī sēdēja vistuvāk pie durvīm, pagrabā krietnu žūksni. Vienu no tiem — Panzerfaust — viņš pazina vislabāk un tūliņ kāri tvēra pēc jaunākā virspavēlniecības ziņojuma. Kaut labi zināja, ka tie lielāko tiesu mēdz būt veci un sacerēti visai optimistiskā tonī, bet cauri rindām tomēr varēja izlobīt ko derīgu. Un tas, ko Zilgme izlobīja šoreiz, tikai patirpināja viņu kopējās bažas — Rīga bija krišanas priekšvakarā. Ruņa bija arī par Tilzītes apdraudējumu. Klusēdams Zilgme pasniedza laikrakstu tālāk Mikum. Dr. Sabile uztina cigareti un mēmi sekoja Zilgmes sejas izteiksmei. Viņš ielūkojās arī Mikus vaigā. Vilciens sāka atkal ripot, kareivji iegrima laikrakstu lapās, un gluži pacilāto gara stāvokli, — ko līdz šim, par spīti krievu pļaujošajiem lidojumiem, bija devusi atkalredzēšanās ar vācu zemi, — nu nomāca dziļa un domīga klusēšana.

„Vai kas nopietns?" jautāja ārsts.

„Tik, cik paši to piedzīvojām," Mikus nospiesti atteica.

Dr. Sabile nopūzdamies saņēma laikrakstu no viņa rokām.

„Man tagad gribētos būt tur — kaut kur pie Jugļas, varbūt pie Ķišezera," leģionārs sapņaini izdvesa. „Tas tomēr ir nejauki dabūt pa stilbiem tad, kad tas vismazāk vajadzīgs. Mūsējie tagad laikam nāvīgi sitas."

Un kaut gan šīs nebija nekādas jaunās ziņas, un nekādas jaunās domas neiztieca arī Ilgvars Gundabis Laimonis, taču Miku viņa vārdi dīvaini iespaidoja. Viņš iekampās nagiem durvju apkalumā, stīvi blenza laukā, neredzēdams nekā no gaŗām skrejošajām ainavām, un iedomājās sevi kopā ar saviem puišiem pie saviem slaidajiem, vieglajiem prettanku lielgabaliem, — pēkšņi viņa acu priekšā atvīdēja apkārtskata smalkā tīklene, kuŗas krustojumā smagi gāzelēdamies vilkās krievu tanks, — viņš sajuta dziļo, vienmēr tikai niecīgu mirkli ilgstošo tīksmi, kāda pārņem vienmēr, kad var atbrīvot aizslēgu izšķirīgajam uzsitienam, un redzēja, kā izšāvās lieşmas no tērauda kolosa.

„Es to itin labi saprotu," viņš teica leģionāram.

Zilgme strauji pievērsās Mikum.

„Patiesību sakot," viņš gluži ne savā izskatā pēkšņi iesaucās tik nesavaldīgi, ka arī Dr. Sabile pacēla acis no laikraksta, „patiesību sakot — man bailes, ka es vairs nepagūšu! Visus šos mēnešus es domāju tikai par to vien — kā tas būs, kad es atgriezīšos Rīgā. Nē, ir skaidrs, ir jau par vēlu!"

Mikus domāja to pašu. Bet redzot Zilgmes savilņojumu, viņam bija grūti piebalsot. Zilgme pēkšņi atkal savaldījās, spēji sāka šņaukāties un spļāva pa durvīm — vienreiz, divreiz, — četras reizes viņš nospļāvās ar tādu sūru niknumu, it kā vainīga būtu vācu zeme, pa kuŗu viņi drāzās arvien tālāk uz dienvidvakariem.

„No kuŗas puses tu esi?"" Mikus, gribēdams novirzīt sarunu uz citu pusi, iejautājās.

„Rīdzinieks, tur jau tā lieta," leģionārs noklepojās, tīši nomākdams savas balss īsto skaņu. „Vai tu pazīsti Vidzemes šoseju? Zini jaunās mājas pašā sākumā? Ar skaistiem dzīvokļiem, vannu, gaišu virtuvi, balkonu uz dārza pusi?"

Mikus nodūra acis un lūkojās savas kurpes purngalā.

„Varbūt viņi kādu laiku vēl turas," viņš bez lielas ticības piebilda.

„Varbūt..." leģionārs nicīgi novilka. Viņš izslēja zodu un sēdēja tā sastindzis, it kā acu priekšā redzētu kokus šosejas malā, tramvaju un dzelteno autobusu, ar ko parasti pēcpusdienās atgriežās no darba pilsētā. Pēc fabrikas kņadas te viņš pēkšņi jutās kā uz laukiem, pagalma pusē zaļoja sakņu dārzs, smaržoja dilles un šūpoja zarus veca viksna, ko pilsētas būvvalde bija īpaši saudzējusi, ļaudama tai spraukties laukā tikpat kā no jaunceltnes pašiem pamatiem.

„Zini ko?" leģionārs gausi sacīja, galvu nepagriezis. Viņš ļāva izskanēt jautājumam, pats to tūliņ aizmirsdams, un tikai pēc laba brīža pavērsās pret Miku: „Es atgriezīšos. Un kaut arī viņi jau būtu iekšā..."

Viņa acis bija lielas un nopietnas, ar dīvaini skaidru, gandrīz bērnišķīgu izteiksmi, un Mikus tūliņ zināja, ka viņš nemelo, ne arī paļāvies acumirkļa iedomai. Tad pamazām leģionāra skatiens vērsās drūms, gandrīz nik un no Mikus pārlēca uz Dr. Sabili.

„Man nav bailes," viņš izmeta. Viņa balsī ieskan jās gandrīz izaicinājums. „Tikko es varēšu, es piesit pēdu." Viņš turpināja lūkoties gan ārsta sejā, gan M kus nolaistajos plakstos, it kā gaidīdams kādu pro stu vai aizliegumu, un Dr. Sabile, savu kapteiņa zīm ņu dēļ juzdamies neērti, aizklājās ar laikrakstu. V smēķēja, izlikdamies nedzirdam.

„Tu esi traks," Mikus sacīja to, kas viņam bija saka un ko leģionārs labprāt vēlējās dzirdēt.

„Traks?" viņš iekaisa, it kā būtu sastapis iena nieku Mikus izskatā. „Par ko tad es visu laiku kāv Par ko ļāvu sadauzīt savus kaulus?" Viņš paaugstin balsi, un viņa sejā vairs nebija ne nieka no bezrūpī un ironiskā vēriena, ar kādu viņš līdz šim bija vēr pret apkārtni. „Es pats gāju — neviens man nel bāzt degunu briesmās. Un es pats aiziešu — tad, gribēšu."

Un, kad Mikus neko neiebilda, uzmācīgi pieliek mies sacīja viņam tieši sejā: „To vienu es gan būšu pelnījis — drīkstēt vēl reizi ieiet savā dzīvoklī..."

Vienu mirkli Mikum patiesi likās, ka Zilgme pie pilna prāta.

„Vai tev tur palika kādi tuvi cilvēki?" viņš uz nīgi pētīja.

„Māte, veca sieva. Un māšele. Gadus piecus jau ka par mani," leģionārs rūgti novilka.

„Slikti," piezīmēja Mikus. „Bet iespējams, ka tu ņas nemaz vairs nesastopi. Pats zini — kur tas l kopš no Rīgas ļaudis bēg."

„To es redzēšu," Zilgme cieti noteica.

„Un vai tu esi padomājis pats par sevi? Tevi pak tikko notvers."

„Vecīt," leģionāra acīs pavīdēja līdzjūtība. „Lie — tu pats neesi pirmziemnieks. Vai gan sen jau n rēju būt atšāvis pedaļus? Nebija lemts. Pats zini tas ir. Visu četrdesimt pirmo gadu noslapstījos... tad tagad, jucekli un burzmā, lai neizlocītos?"

Viņš kādu brīdi padomāja, tad gluži klusi piebi

„Protams, nekāds prāta darbs tas nav. Bet jo rāk es par to domāju, jo skaidrāk zinu, ka to izda Varbūt tīšu prātu ieskriešu nāvē. Bet varbūt arī ne kad es iedomājos, ka viņas tagad divas vien... Šā v tad man nav vairs lielas jēgas..."

(Turpinājums sekos).

Sestdien, 1953. gada 10. j
V. PA
Sniedzam paka
MĀJU PIRK
lietās.
Tel
Lūdzam zvanīt
no plkst. 6 līd
Piedāvāj
MĀJAS
VISDAŽĀ
ŠĀ IZVĒL
CĪBAS U
LAUKU
TORONT
NĒ—NESA
GABALU
DARĪJUM
LĪDZAM
AIZDEVU
NEKUSTA
MAKSĀM
UZ DI
M. J. CA
RE
Members of To
219 DANFORTH AVE, T
TORONTO
RĪKO SL
ING
K
Sestdien, 1
Sv. Andreja
Piedalās pianists
Vietas numur
Lotus puķu veik
Dr. JĀ
M.
pieņem slimniekus 4
Darbdienās no 9—11 un

"LOTUS"
S. HEIFET
143 Queen St.,
Vecākais ceļojumu un
redze. Pieredze immig
mentu, Kanadas pavalst
lietas. Run
GRĀMATVEDIS
iekārto un ved grāmata
mumu pārskatus (inco
Zvanīt no pl
MĒBE
Bagāta, daudzpusīga,
Dažāda veida elek
Sakarā ar atklāš
Ienāciet un pār
Atvērt
BURLACO
619 QUEEN ST., W

V. PALMA

Sniedzam pakalpojumus latviešu valodā

MĀJU PIRKŠANAS — PĀRDOŠANAS lietās.

Tel. mājās — RI 3670

Lūdzam zvanīt no pl. 6 pp. līdz 12 vakarā un rītos no plkst. 6 līdz 8.

Piedāvājam:

MĀJAS TORONTO

VISDAŽĀDĀKOS PILSĒTAS RAJONOS PLAŠĀ IZVĒLĒ: DZĪVOJAMĀS MĀJAS, RŪPNIECĪBAS UZĒMUMUS, VEIKALUS UTT.

LAUKU ĪPAŠUMUS

TORONTO TUVĀKĀ UN TĀLĀKĀ APKĀRTNĒ. NESAISTOŠA LAUKU MĀJU, APBŪVES GABALU APSKATE IK SVĒTDIENAS. JA DARĪJUMUS IZDARA MŪSU KANTORĪ, PALĪDZAM.

AIZDEVUMU SAGĀDĒ

NEKUSTAMU ĪPAŠUMU PIRKŠANAS IEMAKSĀM PAR 3% G.

UZ DIVIEM GADIEM

M. J. CAMPBELL & Co

REAL ESTATE

Members of Toronto Real Estate Board

219 DANFORTH AVE, TORONTO, TEL. KANTORĪ HA 1192

TORONTO LATVIEŠU BIEDRĪBA

RĪKO SLAVENĀ ČELLISTA

INGUS NĀRUNA KONCERTU

Sestdien, 10. janvārī, plkst. 19.30

Sv. Andreja baznīcas sarīkojumu zālē

Piedalās pianists —ANATOLIJS BĒRZKALNS

Vietas numurētas. Ieejas iepriekšpārdošanā

Lotus puķu veikalā. Ieeja $1.50, $1.00 TLB

Dr. JĀNIS KAROLS

M.D. — L.M.C.C.

pieņem slimniekus 404 DELAWARE Ave, Toronto

Darbdienās no 9—11 un 5—7, izņemot trešdienās, tel. OL 1681

10% ATLAIDE 10%

PAŠREIZĒJIEM PASŪTĪNĀJUMIEM

DĀMU un KUNGU APĢĒRBIEM

V. KUČĀNS

94 Gloucester St., Toronto, Ont.

JAUNĀKIE AUDUMI PAVASARA SESONAI

KATRU DIENU NO 9—21

"LOTUS"

PUĶU VEIKALS

BRĪNIŠĶĪGAS acālijas, hiacintes, alpu vijolītes utt.

GREZNI ziedu sakārtojumi līgavām un citiem gadījumiem

BAGĀTĪGĀ izvēlē latviešu keramikas izstrādājumi

854 Bathurst St., tel. KE 3884

S. HEIFETZ, NOTARY PUBLIC

143 Queen St., W., Toronto, tel. EM 6-6451

Vecākais ceļojumu un notariāta birojs Kanadā — 35 gadu pieredze. Pieredze immigrantu lietu kārtošanā, notariālu dokumentu, Kanadas pavalstniecības, vīzu un dokumentu tulkojumu lietas. Runā krieviski, vāciski, latviski (234)

GRĀMATVEDIS piedāvā savus pakalpojumus:

iekārto un ved grāmatas, algu sarakstus, sagatavo gada ienēmumu pārskatus (incometax) utt., angļu un latviešu valodā

Zvanīt no plkst. 6—10 vakarā. MU 4315 (1080)

MĒBEĻU VEIKALS

Bagāta, daudzpusīga, mājas un kantora mēbeļu izvēle.
Dažāda veida elektriskie aparāti mājas vajadzībām
Sakarā ar atklāšanu speciāli pazeminātas cenas
Ienāciet un pārliecinieties! Runājam krieviski
Atvērts līdz pulksten 8 vakarā

BURLACOFF'S FURNITURE

619 QUEEN ST., W., TORONTO, Ont. TEL. WA 6812 (496)

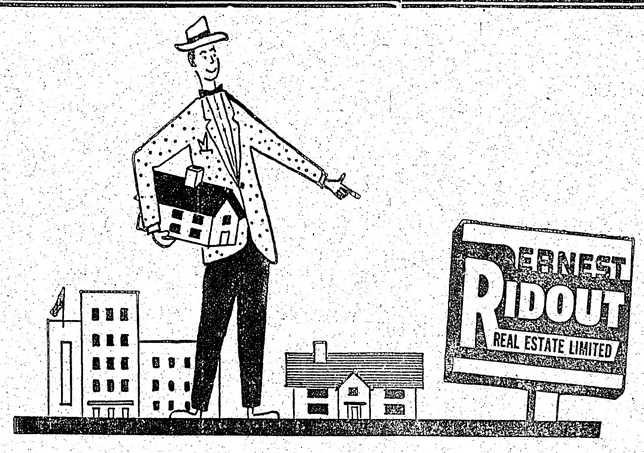

MĀJAS, VEIKALI, UZŅĒMUMI, FARMAS

PĀRDOŠANĀ TORONTO UN ĀRPUSĒ

MĀJU APDROŠINĀŠANA, MORTGAGE NAUDAS AIZDEVUMI, DZĪVĪBAS UN AUTO APDROŠINĀŠANA, LĪGUMU SLĒGŠANAS NOTEIKUMI U. C. IZZIŅĀS UN PASKAIDROJUMUS PAR ŠĀDIEM DARĪJUMIEM KATRĀ LAIKĀ SNIEDZ:

ARNOLDS BĒRZIŅŠ
Birojā tel. PR 5761
1172 Bay St., TORONTO
Tel. mājās LA 6569

EDUARDS BĀLIŅŠ
Tel. 94121
913 Main St., E., Hamilton

VALDIS TUKLERIS
Tel. 94121
913 Main St., E. HAMILTON

Birojs atvērts ik dienas līdz pl. 10 vak., arī sestdienās un svētdienās

ERNEST RIDOUT REAL ESTATE, Ltd., REALTORS

LIELĀKAIS NEKUSTAMO ĪPAŠUMU BIROJS KANADĀ

Nodaļas: TORONTO, RICHMOND HILL, HAMILTON, LONDON, PETERBOROUGH, KITCHENER, SARNIA

SEKOJIET IK DIENAS SLUDINĀJUMIEM VIETĒJOS LAIKRAKSTOS UN PĒC TUVĀKAS INFORMĀCIJAS PAR SLUDINJUMOS MINĒTĀM MĀJĀM ZVANIET JŪSU LATVIEŠU PĀRSTĀVIM

PRET KLEPU UN IESNĀM

DIANA DROPS

Pret nemitīgu klepu un iesnām, deguna iekaisumiem un saaukstēšanās krūtīm. Tās palīdz atvieglot astmu, bronchitu; tās ir arī ļoti labs līdzeklis rīkles skalošanai ziemā un vasarā.

Nav labāka līdzekļa pret klepu kā šis.

Ārstējiet tūlīt!

Dabūjamas visās aptiekās Kanadā

MONTREĀLĀ

FOTO STUDIJA

OSKARS ĀSMENIS

1248 Mackay St., Apt. 1

Montreal, P. Q. Pilsētas centrā.

Tel. WE 5543.

Fotografēšana sarīkojumos. Grupu un kāzu uzņēmumi. Portrejas. Foto pasēm. Foto—amatieri, nododiet savas filmas attīstīšanai, kopējumiem vai palielinājumiem.

S. LOCĀNS

Izpilda dažādus transporta darbus vakaros un sestdienās

LL 9053, Toronto

ŠĪS NEDĒĻAS

PIEDĀVĀJUMI:

HUMBERT—OSSINGTON

8 istabu māja, silta gaisa apkure, garāžas iespējas, 2 virtuves, cietkoka grīdas.

Iemaksa — $2.000

Pilna mājas cena $11.500

HILLCREST PARK — WELLESLEY E.

7 istabu ķeiģeļu māja, silta gaisa apkure, garāžas iespējas, 2 virtuves, tīra, labi dekorēta mājas iekšpuse. Izdevīgs pirkums.

Iemaksa $3.400.

Pilna mājas cena $11.900

GLENGROVE — WOODMOUNT

7 istabu pilnīgi jauna ķieģeļu māja. Moderna stila virtuve un vannas istaba. Autobusa satiksme pa Glencairn ik 5 minūtes.

Pilna mājas cena $12.400

DAVENPORT-BATHURST

6 istabu jauna ķieģeļu māja, silta ūdens apkure, garāža, moderna tile virtuve un vannas istaba.

Iemaksa $3.200

Pilna mājas cena $15.500

FRANK VASS, B.A.

ADVOKĀTS — NOTĀRS

455 Spadina Ave, Apt., 403

COLLEGE un Spadina ielu stūri

Tel. birojā — KI 4989,

dzīvoklī — MI 9352

Dr. S. V. FEINMAN

256 Crawford ielā

(Dundas un Crawford ielas stūrī)

Tel. LL 5739

Pieņem no 1—3 un no 5—8 pp.

Diplomēts Vīnē

Ārsts Vīnes Universitātes klīnikā un Kanadas slimnīcās. Sirds, plaušu, gastro — arteroloģijas reumatisms, astma, sieviešu slimības.

Rentgeņa uzņēmumi

Runā vāciski un krieviski

(2)

Dr. A. RATINOV

Bijušais slimn. ārsts Eiropā un Kanadā. Speciālists iekšķīgās slimībās, sevišķi sirds, kuņģa, astmas, reumatisma u. c.

Runā arī vāciski un krieviski

479 1/2 EUCLID AVE, RA 6708

TORONTO (552)

Dr. JĀNIS REKAI

un

Dr. PAULS REKAI

Budapeštas Vispārējās Slimnīcas chirurģisko un iekšķīgo slimību nodaļu bijušie galvenie ārsti

219 St CLAIR Ave, W.

Toronto, Ont

Iepriekšēja telef. pieteikšanās:

RA 0237 — MI 2395 — PR 3675

Runā vāciski (522)

Zobu ārsts

Dr. J. ABRAHAMSEN

Dipl. Oslo Norvēģijā un Vircburgā Vācijā,

372 A Queen St. W. virs Horseshoe Tavern pie Spadina Ave

Tel. WA 9354 Toronto

HEINTZMAN un CO KLAVIERU TIRSKAŅOTĀJS

J. MEDNIS

(Latvijas Konservātorijas absolv.) Tel. GE 3109, GL 1326, Toronto, piedāvā savus pakalpojumus kā klavieru tīrskaņotājs, remontētājs un eksperts

Pērkot klavieres no augšminētās firmas 15 proc. atlaide.

Lietotas klavieres pēc izvēles (928)

Latviešu dāmas! Eiropas friziere

KAPSI'S HAIR STYLING

113 MAC PHERSON AV.

Starp Yonge St. un Avenue Rd

Pirmklasīgs darbs pie ilgviļņiem, matu griešanas, krasošanas un skropstu kopšanas. Iepr. pieteikties pa tel. KI 4585

runā vāciski, krieviski un zviedriski

LŪDZU!

Ja vēlaties pirkt jaunu FORDA auto — vieglo vai smago — stājieties sakaros ar mūsu firmas pārstāvi

V. Pesecka kungu

1638 BLOOR ST., W.,
TEL. OL 2371

(arī vakaros no plkst. 18—21 un sestdienās no pl. 10—13)

Lielā izvēlē lietotas vieglās un smagās automašīnas

Ātri un apzinīgi dažādu firmu automobiļu remonta darbi

FORD — MONARCH PĀRSTĀVĪBA

CHURCH MOTORS LTD.

1638 BLOOR ST., W., TEL. OL 2371

PĒRKOT MĀJU!

Ja Jūs esat nodomājuši pirkt māju, es varu piedāvāt savu godīgu pakalpojumu un padomu izvēlēties rajonu, palīdzēt izkārtot kreditu, lai būtu drošs, ka Jūs nemaksāsit vairāk par tirgus vērtību; paskaidroju arī dažus sīkumus Jūsu pašu valodā

Es dzīvoju Toronto jau veselus 25 gadus

A. GARBENS

MENARY AND SON REAL ESTATE

431 Roncesvalles Ave, Toronto

Tel. LL 1112 Vakaros HY 1543

MĀJAS, FARMAS, VEIKALUS lielā izvēlē visos rajonos piedāvā

LAURENTIDE REALTIES Co, Montreal

Pārstāvis O. KRĀDZIŅŠ, 1414 Fort St,
Montreal, Que. Tel. GL 2158 «361»

AUTOĪPAŠNIEKI!

Apgādājiet īstā laikā automašīnas ar sniega riepām

- Pārdošanā visu izmēru jaunas un lietotas riepas
- Ļoti labi vulkanizē un atjauno jūsu riepas
- Ļoti zemas cenas un garantēts darbs
- Mēs pērkam lietotas riepas.

Runājam vāciski, krieviski un zviedriski. Atvērts no pirmdienas līdz piektdienai līdz plkst. 8 vakarā. Sestdienās līdz 6 vakarā

459 RONCESVALLES AVE, TORONTO. TEL. LA 2550

(1065) Jūs cienot IVANOVS un MALSTROEMS

Labākā un palīdzošākā dāvana ir

RAKSTĀMMAŠĪNA

Piedāvāju visāda veida rakstāmmašīnas, sākot ar 67.50, ar un bez latviešu taustiņu iekārtas

ALEKSANDRS KĀNBERGS

596 Sherbourne St., Toronto

Tel. RA 7149

J. BROKA

FOTO UZŅĒMUMI

saņemami, kā arī pasūtinājumi izdarāmi DV Grāmatnīcā Toronto, 123 HURON ST., katru dienu (14)

TAUTIETE,

ar Tevi vēlos iepazīties nopietnā precības nolūkā. Rakstiet visas no 35—42 g. v., neizslēdzot atraitnes un šķirtenes ar vienu atvasīti, pieliekot klāt ģimenīti un īsu dzīves aprakstu. Rakstīt šī laikr. kant. — Draugs. (13)

PIEŅEM vienu kungu pilnā pansijā. Zvanīt tel. LY 8596, Toronto. (9)

IZDODAMS divu istabu dzīvoklis 1. stāvā. Zvanīt Toronto HA 1501. (12)

IZDODAMA mēbelēta istaba ar visām ērtībām. Zvanīt pēc pl. 6 vakarā. GL 1326. Toronto. (5)

IZDODAMA jaunremontēta nemēbelēta istaba ar virtuvi ar vai bez garāžas, jaunā mājā, vienmēr silts ūdens, labā klusā rajonā, ērta satiksme. Zvanīt pēc 6 vakarā, Toronto, HY 9243. (1099)

IZDODAMAS jaunā mājā nemēbelēta istaba ar atsev. vārīšanas iespējām un gaiša nemēbelēta istaba vai divas ar virtuvi puspagraba stāvā ar atsev. ieeju. Ūdens apkure, pastāvīgi silts ūdens. Dufferin-Eglinton rajonā. Tramv. St. Clair un Oakwood. Apsk. katrā laikā 154 Ennerdale Rd., Toronto. (11)

IZDODAMA mēbelēta istaba diviem kungiem, labā centra rajonā. Zvanīt pēc pl. 6 vakarā, Toronto, tel. MI 6398. (15)

IZDODAMA istaba ar virtuvi un atsev. mēbelēta istaba. Ērta satiksme. Zvanīt Toronto GE 9848. (16)

IZDODAMA mēbelēta istaba ar virtuvi precētam pārim. Zvanīt Toronto, RA 1407. (8)

IZDODAMA labi mēbelēta istaba pirmā stāvā kungam vai dāmai — Yonge — Davisville rajonā. Zvanīt Toronto HY 8139. (7)

IZDODAMA liela istaba ar mazu virtuvīti, gāzes plīts un izlietne. Atsevišķa ieeja. Toronto. Greenwood Ave. 216.

IZDODAMA viena istaba ar modernu virtuvi uz vēlēšanos arī garāža. Turpat lēti pārdodama 4 riņķu elektr. plīts. Zvanīt Toronto KE 3072. (17)

IZDODAMA mēbelēta istaba Dupont Spadina rajonā ar virtuves lietošanu. Zvanīt vakaros: Toronto PR 1027. (10)

BAZNICAS ZIŅAS

DIEVKALPOJUMI KANADĀ

Archibīskapa pārstāvis A.Skrodelis ((99 Herkimer Str. Hamilton, Ont., t. 70136). Janvāra pirmajā pusē Hamiltonā; beigās ceļojumā uz Halifaksu un Ņufaundlendu. Kristīts: (Montreālas otrajā draudzē) Juris Ozoliņš, Jura un Livijas d.

Māc. V. Šēfers (659 Piccadilly St., London, Ont.)

Londonā, 11. janv., plkst. 4 p.p. dievkalp. Trīsvienības b-cā. **St. Katerinā**, 18. janv., plkst. 3 p.p. dievkalp. Kristus b-cā. **Velandā**, 18. janv., plkst. 5 p.p. dievkalp.

Māc. E. Pavasars (1139 Cannon Str. E. Hamilton, Ont. t. 93410).

Hamiltonā, 11. janv., plkst. 5,30 vakarā Zvaigznes un Veco strēlnieku piemiņas dievkalp.; 18. janv., plkst. 3 p.p. dievkalp. bērniem, plkst. 4 p.p. dievkalp. pieaugušiem. Visi dievkalp. notiek Trīsvienības b-cā, 18 Victoria Ave., So.

Jaunatnes sanāksme 14. janv., plkst. 6,30 vakarā.

Māc. A. Briedis (17-8th Str. Noranda, Que.) **Otavā**, 4. janv., plkst. 2 p.p. dievk. Sv. Pāvila b-cā (210 Wilbrod Str.); 11 janv., plkst. 3 p. p. Draudzes vakars Norandas United b-cas zālē; 18. janv., plkst. 2 p. p. dievkalp. Virdžīnija ļaunā Anglikāņu b.

Māc. A. Voitkus (118 Locke Str. N. Hamilton, Ont.) Sv. Pāvila b-cā **Hamiltonā** (104 Hughon Str. N.) dievkalp., plkst. 5.30, 11. janvārī.

Māc. A. Lūsis (50 Dewson Str. Toronto, Ont. t. LO 2510) **Torontō**, Sv. Jāņa draudzē, 11. janv., plkst. 4 p.p. dievkalp Sv. Jāņa b-cā (274 Concord Ave.) Svētdienas skola. 18. janv. Sv. Trīsvienības b-cā, plkst. 12,30 dienā (Sherbourne un Bloor ielu stūrī). Svētdienas skola.

Māc. A. Čops (118 Isabella St., **Toronto, Ont.,** tel. MI 1873). **Toronto** sv. Andreja baznīcā 11. janv. plkst. 11 dievkalp.; 18. janv., plkst. 4os dievkalp.

Māc. A. Gaudiņš (2105 Marlože Ave. NDG Montreal, Que.) 11 janv. plkst. 4 p.p. dievk. Redeemer b-cā (285 Clarke Ave.).

Montreālā (Montreālas otrajā latv. draudzē) dievkalp. 11. janv., plkst. 1 p.p. Debesbraukšanas b-cā (Ascenssion) Outermount un Blair Ave. stūrī. Dievkalp. vadīs prāv. K. Valters no Bostonas. Pēc dievkalp. draudzes sapulce, darbības pārskats un māc. vēlēšanas. No Missuri ev. lut. b-cas vadības piedalīsies māc. H. Erdmanis.

Archibīskapa pārst. A. Skrodelis

Laikrakstam „LATVIJA AMERIKĀ"

123 HURON ST. TORONTO, ONT., CANADA

Lūdzu izsūtiet man laikrakstu **Latvija Amerikā** .....

līdz ..... uz ..... mēnešiem uz šādu adresi:

Mr, Mrs, Miss .....

.....

Pievienoju money orderi, čeku vai skaidrā naudā $.....

..... abonementa uzsākšanai — pagarināšanai

(Nevajadzīgo svītrot)

Paraksts .....

Visi mūsu laikraksta abonenti un pārstāvji lūgti kārtot savus maksājumus tieši ar apgādu Daugavas Vanags, 123 Huron St., Toronto, Ont., Canada, vai ar galveno pārstāvi ASV — A. Lāci, 1800 E. 18th St., Brooklyn 29, N.Y.

RIETUMVĀCIJAS SATVERSMES KRIZE

(Pārnesums no 1. lpp.)

spēks attiecībā uz visiem valsts organiem un pašiem tiesnešiem nodaļās, kādēļ tie paši vairs nevarētu brīvi spriest. Tādēļ viņš izšķīries ņemt iesniegumu atpakaļ. Adenauera aprindās stipri kritizē Satversmes Tiesas kopsapulces iepriekšējo lēmumu, ka lēmumam pēc būtības piešķirams likuma spēks. Tādas tiesības šai tiesai satversme neparedzot, un par to neviens vārds neesot teikts arī likumā par šo tiesu. Opozicijas runātāji tālāk apgalvoja, ka Adenauers gribot grozīt pašu Satversmes Tiesu un tiesnešu ieceļšanas kārtību. Līdz šim šajā tiesā iecēla politisko partiju ieteiktus tiesnešus. Tā nu iznācis, ka sociālisti iedabūjuši savus piekritējus, tāpat dažas citas grupas, kas ir opozicijā, izņemot tik šīs tiesas otro senātu, kur Adenaueram it kā esot vairākums. Tad nu opozicijai negaidot, Adenauers pēc līguma pieņemšanas otrā lasījumā parlamentā paziņoja, ka viņa valdība pati griezusies pie Satversmes Tiesas ar tiesību nodibināšanas prasību — Feststellungsklage. Tādēļ viņš liekot priekšā līgumu ratificēšanas trešo lasījumu atlikt, līdz tiesa atbildēs uz viņa iesniegumu. Laikraksti Vācijā ir pilni ar šo problēmu un izteic varbūtību, ka Adenauers otrā senātā var gūt uzvaru. Viņš esot veiklā formulējumā sastādījis jautājumus, uz kuriem tiesnešiem būs jāatbild. Daži šo otro tiesas senātu sauc par „melno senātu", bet pirmo par „sarkano". Lūk, cik tālu ir aizgājušas lietas ar tikai divi gadi funkcionējošo satversmes tiesu. Šķiet, tiešām ir bijusi vieglprātība satversmes tiesā iecelt par tiesnešiem politisko partiju kandidātus. Ar to bezpartējiskais un tiesneša neatkarības princips satricināts pašā sākumā. Sociālisti, dzirdot Adenauera paziņojumu, sacēla parlamentā vēl nepiedzīvotu traci. Adenaueru apvainoja „machinācijās", kas graujot Satversmes Tiesas autoritāti un iegrūžot Vāciju grūtā satversmes krizē.

Tiktāl politiska informācija. Bet te vēl daži vārdi par pašu Rietumvācijas satversmi un cik juridiski ir pamatoti augšā minetie sociālistu iebildumi pret šiem līgumiem.

Bonnas satversmes 24. p. paredz, ka Vācija var pieslieties savstarpējai kollektīvai aizsardzības sistēmai ar nolūku sargāt mieru. Šis pants tālāk paredz, ka Vācija aiz minētiem iemesliem var tādēļ piekrist savas suverēnitātes ierobežošanai, lai panāktu ilgstošu mieru un kārtību Eiropā un to nodrošinātu starp visām tautām pasaulē. Šis pants nepārprotami attiecināms uz minētiem līgumiem ar Sabiedrotiem par vācu armijas piedalīšanos Eiropas aizsardzībā.

Atlantijas pakts ir šāda savstarpīga kollektīva aizsardzības sistēma, par kuru runā Vācijas Bundesrepublikas konstitūcijas 24. p. Šī panta avoti — satversmes materiāli, debates satversmes komisijā un Sabiedroto pilnvarnieku norādījumi liecina, ka ar šo pantu jau toreiz gribēts dot jaunai Vācijai iespēju pieslieties tādai Sabiedroto projektējamai aizsardzībai. Uz šo pantu tad nu Adenauers arī balstās un pamato nevajadzību grozīt, resp., papildināt satversmi, kā arī to, ka strīdū esošie līgumi ratificējami ar vienkāršu balsu vairākumu satv. 42. p. kārtībā. Šis uzskats ir pilnīgi pareizs, vēl jo vairāk tādēļ, ka šajā gadījumā vācu armija formāli nemaz nebūs „nacionāla armija", bet būs vācu vienība Eiropas armijā. Tā līgumi pilnīgi saskaņoti ar satv. 24. p., un nav nekādu pretrunu šajā ziņā. Ja satv. 24. p. tieši par armiju jeb karaspēku nerunā, bet formulē šo domu citādi, izsakoties par piesliešanos kollektīvai aizsardzības sistēmai, tad taču skaidrs, ka aizsardzībā var piedalīties tikai ar apbruņotiem karaviņiem un nevis ar alvas zaldātiņiem, jo te nenotiek bērnu spēle. Bez tam jāsaka, ka katrai suverēnai valstij ir tiesības uz pašaizsardzību, tā to saprot valsts un starptautiskas tiesības, jo citādi tā tad nav neatkarīga valsts. Tādēļ par tādām tiesībām satversmē nemaz nav jāmin. No citas puses šo jautājumu apskatot, jāaizrāda, ka sabiedroto atbalstā dzimusi jaunā Vācijas valsts un — Sabiedrotie ir, tā sakot, šīs republikas aizbildņi. Ja nu Sabiedrotie tagad atsakās no savas okupācijas varas un Vācija atgūst neatkarību, tad krīt arī iepriekšējā demilitārizācija.

Pēc sacītā redzams, cik nepamatoti ir sociālistu argumenti. Iznāktu galīgs absurds, ja šos līgumus neratificētu it kā pretrunīgus Vācijas satversmei. Rietumvācijas radītāji un augstākās varas nesēji okupētā Vācijā — Sabiedrotie tad nu būtu divus gadus veltīgi veduši ilgas sarunas, ratificējuši līgumus savos parlamentos un galu galā viss tas būs bijis veltīgi. Viņi nebūs zinājuši, ka šādi līgumi, lūk, „aiz formāliem iemesliem" Bundestagam nav pieņemami, jo stāvot pretrunā ar satversmi. Lielāku politisku skandālu nevarētu iedomāties.

Redzēsim, kādu lēmumu taisīs Vācijas Satversmes Tiesas otrais senāts, kuram piekrīt Adenauera iesnieguma caurskatīšana. Tādēļ sociālistu izteiktie apvainojumi par Adenauera it kā kādām „machinācijām" ar lietu „manevrēšanu" tiesā ir nevietā, un jāatzīst, ka tā ir launprātība. Adenauers griezies pie tās tiesas, kuras kompetencei piekrīt šādas lietas. Varbūt tas tā būs liktenīgi, ka tieši šoreiz ik kritiskā stāvoklī šo lietu apspriedīs nevis „sarkanais" senāts, kā to gribētu sociālisti, bet „melnais". Vēl šinī mēnesī sagaida lēmumu, un ja tas būs pozitīvs, tad Adenauers liks līgumus priekšā trešam izšķirīgam balsojumam.

SVARĪGĀKIE NOTIKUMI 1952. GADĀ

7. janvārī — ģen. Eizenhauers Parīzē dara zināmu, ka viņš atbalsta republikāņu partiju, un iespējams, ka uzstādīs savu kandidatūru prezidenta vēlēšanām.
18. janvārī — Čerčila un Trūmena svarīgas financiālas un saimniciskas spspriedes Vašingtonā.
23. janvārī — Stīvensons ierodas pie Trūmena; līdz ar to politiskās aprindās dzirdams par Stīvensena kandidatūru nākošām prezidenta vēlēšanām.
25. — janvārī — angļu un ēģiptiešu naidīgās attieksmes par Suecas kanāli un Sudānu pastiprinās un noved pie savstrpējām sadursmēm.
6. februārī — mirst Anglijas karālis Džordžs VI; tā vecākā meita — kronprincese Elizābete izsludināta par Anglijas karalieni Elizābeti II.
23. februārī — ZALO savā konferencē Lisabonā (Portugālē) pieņem projektu par 50 diviziju radīšanu Eiropas aizsardzībai, kā arī par vācu bruņoto spēku formēšanu.
6. martā — Francijas financiālā krize tiek novērsta, Antuānam Pinē kļūstot par Francijas ministru prezidentu.
10. martā — ģen. Batista kļūst otrreiz par Kubas diktātoru, pēc militāra apvērsuma.
11. martā — Eizenhauera pirmā politiskā uzvara; viņš iegūst pārliecinošu balsu vairākumu par Taftu nelielajā Nu-Hampšīras valstī. No demokratiem noteiktu pārsvaru gūst Kīfauers.
29. martā — Trūmens paziņo, ka viņš nākošās prezidenta vēlēšanās savu kandidatūru neuzturēs.
8. aprīlī — Trūmens iejaucas dzelzrūpniecības streikā, pārņemot dzelzrūpniecību pagaidām valsts pārziņā.
11. aprīlī — Eizenhauers paziņo savu aiziešanu no ZALO armijas komandieŗa posteņa Eiropā.
25. aprīlī — Korejas pamiera sarunas nonāk strupceļā, nerodot atrisinājumu par gūstekņu brīvprātīgu vai piespiedu apmaiņu.
28. aprīlī — spēkā stājas Japānas miera līgums, līdz ar ko Japāna iegūst pilnīgu neatkarību pēc 7 pēckara gadiem.
7. maijā — Kodži salas komūnistu gūstekņi sagūsta nometnes komandantu ģen. Dodu un tur to vairākas dienas apcietinājumā.
13. maijā — Indijas galvaspilsētā Delhī sanāk pirmais Indijas parlaments, kas ievēlēts vispārējās vēlēšanās.
26. maijā — ASV, Anglija un Francija nolīgst Bonnā mieru ar Rietumvācijas valdību.
27. maijā — Parīzē 6 valstu ārlietu ministri paraksta līgumu par kopēju Eiropas aizsardzību.
1. jūnijā — Eizenhauers atgriežas ASV, lai aktīvi piedalītos prezidenta vēlēšanu cīņā.
11. jūlijā — Republikāņu partijas kongress Čikagā izrauga Eizenhaueru par partijas kandidātu ASV prezidenta vēlēšanām.
23. jūlijā — ģen. Nagibs ar militāru varu pārņem valsts vadību Ēģiptē.
26. jūlijā — Demokratu partija par savu kandidātu prezidenta vēlēšanām izrauga Stīvensenu. Ēģiptes karālis Farūks piespiests atteikties no troņa un atstāt Ēģipti.
10. augustā — stājas spēkā Šūmaņa plāns par Eiropas smagās rūpniecības apvienošanu vienā pārvaldē.
30. augustā — Irānas min. prezidents Mosadeghs noraida Anglijas un ASV priekšlikumu angļu un persu strīdus jautājumā par Irānas eļļas avotiem.
16. septembrī — Pad. Savienības un komūnistu Ķīnas konferences nobeigums Maskavā.
2. oktobrī — Staļina izklāsts Padomju presē par komūnistu partijas turpmāko politiku un Rietumvalstu strīdiem.
3. oktobrī — Pad. Savienība izraida ASV sūtni Maskavā Kenanu.
13. oktobrī — komūnistu partijas 19. kongresa noslēgums Maskavā Maļenkovs gaŗā runā ziņo par komūnistu partijas augstākās padomes pārveidošanu.
1. novembrī — ASV atompētnieki izmēģina pirmo hidrogena bumbu Klusā okeānā, Kalifornijas piekrastē.
4. novembrī — ģen. Eizenhauers ar lielu vairākumu ievēlēts par ASV nākošo prezidentu.
30. novembrī — Sāras apgabala parlamenta vēlēšanās vietējie iedzīvotāji izteic savu vēlēšanos arī turpmāk palikt par autonomu valsti, bet saimnieciski saistītu ar Franciju.
2. decembrī — ģen. Eizenhauers ierodas Korejā, kur tas pavada 3 dienas.
3. decembrī — Slanskis, Klementis un 9 citi komūnistu partijas bijušie vadītāji Čechoslovakijā, Prāgā, pakārti, saskaņā ar tiesas lēmumu.
20. decembrī — Lielākā gaisa satiksmes katastrofa, kurā nonāvēti 86 amerikāņu karavīri, transporta lidmašīnai pie pacelšanās gaisā Kalifornijā pēkšņi nogāžoties.
22. decembrī — Valdības krize Francijā. Min. prezidents Pinē iesniedz valsts prezidentam atlūgumos sakarā ar parlamenta opoziciju pret budžeta projektu.
24. decembrī — Staļina „kārtējais" miera piedāvājums Rietumu demokratijām, to nododot ar sava sūtņa ASV Zarūbina un NYT korespondenta Restona starpniecību.

KAD SVINĒTS I. JAUNSGADS?

Jaungada dienu pirmoreiz svinēja senie ēģiptieši 4236 gadus pirms Kristus dzimšanas — tātad pirms 6188 gadiem.

Kādreizējais Japānas imperātors Sutoku, atrazdamies trimdā, uzrakstījis 135 lappušu garu eseju, par tinti lietodams savas asinis.

RIETUMI MOSTAS

VAI ARĪ ELEONORA RŪZVELTE ATMODĪSIES?

Ir pagājis gads, kopš Eleonora Rūzvelte, ASV Apvienoto Nāciju delegācijas toreizējā faktiskā vadītāja, 1951. g. 22. decembrī preses pārstāvjiem deva interviju, kas pāršalca brīvo pasauli un tika atzīmēta arī Latvija Amerikā p. g. 19. janvāŗa numurā. Uz preses pārstāvju aizrādījumu par genosida lietošanu aiz dzelzs aizkara un sūdzību pret to E. Rūzvelte atbildēja: „Kā jūs to varat pierādīt? Es neesmu pārliecināta, ka jūs to varat pierādīt. Ja jūs to nevarat pierādīt, nav nozīmes to ierosināt."

Par to pašu E. Rūzvelta kdzi nupat Ņujorkā iznākušajā grāmatā „Noziegums bez soda" tās autors Ginters Reinhards raksta, ka viņa savā laikā protežējusi kādreizējo Vācijas komūnistu partijas centr. k-jas locekli, vēlāk Spānijas pilsoņu kaŗa sarkano izcilu dalībnieku, pēc tam padomju spiegu ASV un tagad Prāgā pakārto Andre Simonu. Tautu iznīcināšanu Kremlis uzsāka 30. gados starp kazākiem un ukraiņiem. 1940. gadā to sāka pret Baltijas tautām. Kaŗa sākumā iznīcināja visu Pievolgas vācu autonomo republiku. Vienā dienā 1944. g. 23. februārī tika deportētas uz Sibiriju un Centrālaziju veselas 4 Kaukaza tautas: balkarci, karačajevci, čečenci un inguši. Tiem sekoja kalmiki un Krimas tatāri. Šo 7 tautu autonomās republikas un apgabali ir fiksēti Staļina konstitūcijas 1936. g. izdevumā, bet papildinātā un „grozītā" 1947. g. izdevumā to vairs nav! Kur tās palika? Vai tas vien nav pietiekams pierādījums genosidam?

Tad, pēc kaŗa no satelitu valstīm nepārtraukti uz austrumiem plūst deportējamo, nāvei nolemto, vilcieni. Par genosidu brīvajā pasaulē izkļuvušie iznīcināmo tautu locekļi un organizācijas attiecīgām iestādēm ir iesnieguši dokumentu kalnus. Par Katinas noziegumu čivina katrs zvirbulis uz AN jumta, bet tai pašā laikā E. Rūzvelte saka: „Kā jūs to varat pierādīt?" Un viņai piebalso Rietumu sabiedrība: sak', tas viss izklausās vairāk pēc izbēgušo nacionālistu—šovinistu propagandas. Diemžēl, tā tas līdz šim ir bijis.

Tagad, kopš Prāgas procesa ir manāms pagrieziens. Genosids savā iznīcināšanas mašīnērijā ir ierāvis arī žīdus. Ja revolūcijas pirmajā gadu desmitā viņus favorizēja, tad vēlāk, un sevišķi kopš kaŗa sākuma, ir sākusies intensīva žīdu nobīdīšana pie malas, ir atjaunojies tradicionālais Maskavas valdnieku antisemītisms. Augstajos varas vīros Maskavā no viņu vidus ir palicis tikai Kaganovičs. Pat visuvarenais un visuslavenais dažādu ordeņu un lauru nesējs Iļja Ērenbergs pārdzīvojot savu beigu sākumu.

Komūnistiem pārņemot varu satelitu valstīs, žīdi tur bija vadītāju postenos, bet viņu liktenis ir bijis apzīmogots jau pašā sākumā un tagad, „kad moris savu darbu padarījis, viņš var iet", resp. viņam jāmirst. Sākās tas Prāgā, un paredzams, turpināsies arī pārējās „tautu republikās".

Prāgas procesā notiesātie un pakārtie žīdi ir otrs Krievijas antisemītisma dokumentējums. Pirmo, kā zināms, aranžēja cariskās Krievijas tieslietu ministrs Ščeglovitovs ar vēsturē iegājušo Beilisa prāvu Ķijevā. Maskava kā sarkanā, tā baltā ir konsekventa, tikai ar to starpību, ka baltie valdnieki Beilisa procesu improvizēja uz reliģiozas, bet sarkanie uz politiskas bāzes. Prokurors Urvaleco Prāgā savu apsūdzību starp citu ir motivējis šādiem vārdiem: „Cionisms un žīdu nacionālisms ir vienas un tās pašas medaļas divas puses. Apsūdzēto mērķis bija nodibināt Čechoslovakijā fašistisku iekārtu". (Šos pilnīgi no gaisa grābtos prokurora apsūdzības runas vārdus pieminu tāpēc, ka kāds cits „prokurors", Ņujorkas žīdu krievu avīzes N.R.S. līdzstrādnieks B. Dvinovs, mūsu Stokholmas sarkanā stāba atbalstīts, minētā lapā nesen latviešiem piedēvēja fašismu ar visiem tā atribūtiem. Varam apliecināt B. Dvinovam un komp., ka tieši tā kā viņš izjuta un novērtēja Prāgas prokurora citētos vārdus, latviešī izjuta un novērtēja viņa rakstu.).

Tagad Prāgas process ir atbalsojies pāri visiem okeaniem. Sabiedriskās domas noteicēja un vadītāja prese ir pacēlusi pavisam skarbas un agrāki gandrīz nedzirdētas balsis, domas un atzinumus. Zīmīgs ir New—Leader 15. decembŗa raksts, kas sākas vārdiem: „Staļins gatavo tautu iznīcināšanu" un beidzas: „Staļins iet Hitlera ceļus".

Rietumi sāk mosties no letarģiskā miega un Kremļa bendes hipnozes.

J. S-lņš

PELĒKIE BARONI...

(Pārnesums no 4. lpp.)

ku, kas kritušos augļus uzlasītu; tā pirmklasīga manta sapūst un pāriet, ne tev, ne man.

Arī kurināmā Smerļiem netrūkst. Pietiks pašu mūžam un atliks. Pavaļas brīžos, kad govis aizriet un slaukšana notiek vienu reizi dienā, tātad ap Jāņiem, ziemā, saimnieks atkal sajūdz melni un krauj vezumā „ti-tree" žagarus (tas ir žuburains smalks krūmājs sīkiem baltiem ziedīņiem; no tā gatavo arī kastes eksportpreču iesaiņošanai, piemēram, vēžu lipiņām uz ASV un citurieni). Pagalmā, kur zāle šlejas cilvēka augumā, atrodas veļas vārāmais katls. Var kurināt cik uziet. Tikai ūdens jātaupa; to uzkrāj septiskos tankos gan ēdienu, gan saimniecības vajadzībām. Ūdens vadi jau uz laukiem vēl nav izbūvēti, tā ka svētība, kas līst no debesīm, ir vai pati dārgākā manta.

Dažā ziņā ir vajadzīgs Robinsona Krūziņa pielāgošanās talants

Bez govīm farmā baro vēl cūkas, kas patērē visu vājpienu. Par pārdošanu nav ko bažīties — uzpircējs piebrauc mājās, notaksē, samaksā skaidrā naudā un aizved barokļus dzīvsvarā, 50 vistas dēļolas pašiem un temziešiem. Uz galda netrūkst ne visādu cepumu ne „rupuča" nedz augļu nedz biezpiena. (Aukļandē to nedabūjām ne redzēt; Austrālijā gan kontinenta delikatesu veikalos bija visa kā papilnam). Pat kurzemnieku skābo putru un paniņas tur trauka parastam padzērienam. Arī cāļa cepetis nav svešs cienasts šais viesmīlīgajās mājās. Protams, algas cilvēkiem tas nav pa spēkam, ja negrib visu nedēļas aploksni izdot par pārtiku.

Pēc 30 gadu sūra darba mūža Smerļi nu uzcēluši jaunu ģimenes māju. Iekšā klavieres, radio, telefons. Garāžā jauna mašīna.

Nu varētu mest mieru un vadīt vieglākas dienas. Taču Smerļu pāris nerimst aptecēt mājas soli ilgās agrās un vēlās darba stundās. Vēl arvienu jāskaita šiliņi, jāpiecieš lielpilsētas kārdinājumi un sabiedrība, kas maksā gan laiku, gan graudu. Gadu ritumā viņi nav ieguvuši tuvus draugus, jo nav arī pēc tiem dzinušies. Nav taču bijis laika! Un cik labi, ka temperaments locījies līdzi vienmuļai ikdienai. Jānodreb iedomājoties, kādas traģēdijas briest ģimenēs, kur dabas impulsi nomāc pienākuma sajūta. Jāgavilē, ja likteņa dieve šūpuļī likusi bagātāko balvu — izturīgu nosvērtu nervu sistēmu, kas nesajimst, mūžīgās atsacīšanās upuri nesot, kā tas notiek vairumam iecerotāju saimē.

Kāda nesena iecerotāja igauniete Auklandē, kas pieredzējusi pavisam citādas dienas, sasirgusi ar vajāšanas maniju. Tas tikai liecina, ka nervu sistēma sabrukusi un garīgais līdzsvars zaudēts zemē, kur bija cerēts gūt tik daudz; bet īstenībā ziepju burbulis izgaisis itin drīz pēc pirmiem nedrošiem soļiem darbā, sabiedrībā un dzīves veidā, jo vērtību standarts mūsu līdzšinējā izpratnē taču tik bezgala atšķiras no tagadējā, ka šīm divi pasaulēm ne mūžām kopā nesaplūst.

Lidija Maulica

JAUNS TEIKSMU ROMĀNS

(Pārnesums no 6. lpp.)

notēlojas neparasti uzskatāmi. Tikpat iezīmīgi, kaut arī stilizēti dzēsti ir arī tēloto ļaužu atšķirīgie vaibsti un raksturi, viņu prieki, sāpes un nāve. Iespaidīgi notēlota Viestura nakts kauja ar ienaidnieka tankiem — kā noslēpumaina uguns un ēnu, dzīvības un nāves spēle. Blakus Viesturam un viņa krietnajiem biedriem, parādīti arī ēnas laudis — piemēram, nodevējs, žandarms — šāvējs Ganiņš. Bet tā kā visas asās šķautnes teiksmā dzēstas un mīkstinātas, tad arī šis laundaris tēlots cilvēcīgs, spējīgs laboties un beidzot krīt, mēģinādams iznest no uguns līnijas ievainotu biedri, ko vēl nesen, pildīdams vācu žandarmērijas majora pavēli, taisījies nošaut.

Augsti vērtējama Viestura Varapogas valoda. Tā duras acīs sevišķi patlaban, kad mūsu rakstniecībā gan spēcīgi uzplaukst lielā forma — romāns, bet it kā zūd interese par visos sīkumos izslīpētu stilu. Jā dažkārt Veseļa valoda dēvēta brāzmaina, sulīga, dažkārt arī smagnēja un pārkrauta, tad Viesturā Varapogā viņš sasniedzis tādu dzidrumu un melodiskumu, kāda tikai reti sastopama mūsu literātūrā.

Daudzi mūsu ievērojami stilisti veidojuši savu pacilāto izteiksmi Manceļa spredīķu grāmatas un Glika Bībeles strupās, sakāmvārdiem līdzīgās valodas un ritmisko, ēmocionālo atkārtojumu ietekmē. Kaut gan pieminētie paraugi ir stiliski visai augstvērtīgi, tiem tomēr piemīt svešāda, nelatviska pieskaņa. Veselis savas teiksmas valodu balstījis uz dainu piemīlīgās, vizošās, aizkustinošās vienkāršības un to izjūtam kā pamatos īsti latvisku. Vietumis Veselis lietojis pa žuburainam, mazpazīstamam jaun- resp. vecvārdam, bet uzmanīgi, kā labs pavārs stipras garšvielas, sargādamies aiztumšot teikuma jēgu, vai iztraucēt kopējo noskaņu.

Dažai gaumei varbūt liksies, ka pārāk pasvītrotas teiksmas erotiskās ieskaņas. Bet tās nu reiz ir Veselim īpatnējas un labi iekļaujas viņa atzinās par atsevišķa cilvēka niecīgumu pretstatā tautas, cilts un paaudžu ritēšanai. Nesaprotamāks ir epizods par latviešu meiteni, kaŗa izpalīdzi, ko viens vācu virsnieks „pārdod" otram par dažām pudelēm dzērienu un tad rīkojas ar šo „darījumu" kā tiesisku faktu.

Jaunā, apdāvinātā Normunda Hartmaņa illustrāciju mīkstās izplūstošās formas teicami pieskaņojas grāmatas garam un — noslēpj arī vienu otru zīmējuma nedrošību.

BRUNO PURIŅŠ

BIEDRS TORONTO NEKUSTAMO ĪPAŠUMU APVIENĪBĀ

MĀJU PĒRKOT
MĀJU PĀRDODOT
AIZDEVUMU SAGĀDE

PĀRBAUDIET MŪSU PĀRDODAMO MĀJU SARAKSTU

3 MODERNI BIROJI UN 60 LABĀKIE PĀRDEVĒJI JŪSU RĪCĪBĀ

PAR 2¾ % GADĀ

Birojs atvērts katru dienu no plkst. 9 rītā līdz plkst. 10 vakarā

O. E. CARSON

VIENS NO LIELĀKIEM KANADAS REALTORIEM

2283 YONGE ST., TORONTO

Tel. BIROJĀ MA 7651
Tel. MĀJĀS ME 2790

SEKOJIET IK DIENAS SLUDINĀJUMIEM VIETĒJOS LAIKRAKSTOS

Latvijas amata meistara

J. KREIĻA

FOTO DARBNĪCA

izdara uzņēmumus iepriekš pieteiktus pa tālruni

PIEŅEM REMONTĀ
FOTO APARĀTUS
FILMAS ATTĪSTA UN KOPĒ

445 PAPE Ave, TORONTO
TEL. GE 0756

S. VASARĀJA

TRANSPORTA UZŅĒMUMS

izdara pakalpojumus katrā laikā

ZVANĪT

OL 1403, Toronto

(142)

IEVĒROJAMĀKAIS SEZONAS SARĪKOJUMS! DV TEĀTRA un „SAKTAS" IEVĒROJAMĀKAIS SEZONAS SARĪKOJUMS!

OPERAS BALLE „Notikumu degpunktā"

PIEKTDIEN, 16. JANVĀRĪ, PLKST. 8 VAKARĀ, 62 CLAREMOUNT ST., TORONTO

PRIEKŠNESUMU TEKSTU SACERĒJIS Dr. PAKAĻAMS

SPIRDZĪGI REIBINĀTĀJA BUFETE AR SPĒKA UN MĪLESTĪBAS DZĒRIENIEM!

PĀRSTEIGUMU BALVAS!

DEJA PUSTUMSĀ! (EVENTUĀLI AR PŪTĒJU ORĶESTRA PIEDALĪŠANOS)

VIESI AR UN BEZ VAKARA TĒRPIEM!

Ieejas kartes $1.50 gabalā, bet $2.50 pārī

TIKAI LOTERIJAS NEBŪS!